

**ZIRAAT BANK MONTENEGRO A.D.
PODGORICA**

Finansijski iskazi za 2024. godinu

i

Izvještaj nezavisnog revizora

SADRŽAJ

	Strana
IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1 - 5
FINANSIJSKI ISKAZI	
Bilans uspjeha	6
Iskaz o ukupnom ostalom rezultatu	7
Bilans stanja	8
Iskaz o promjenama na kapitalu	9
Iskaz o novčanim tokovima	10
Napomene uz finansijske iskaze	11 - 92
IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA	1 - 29

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Ziraat bank Montenegro AD, Podgorica

Mišljenje

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih iskaza "Ziraat bank Montenegro" a.d., Podgorica (u daljem tekstu: "Banka"), koji obuhvataju bilans stanja na dan 31. decembra 2024. godine i bilans uspjeha, iskaz o ukupnom ostalom rezultatu, iskaz o promjenama na kapitalu i iskaz o novčanim tokovima za godinu koja se završava na taj dan, kao i napomene uz finansijske iskaze koje sadrže materijalne računovodstvene politike i ostala obelodanjivanja.

Po našem mišljenju, priloženi finansijski iskazi prikazuju istinito i objektivno, po svim materijalno značajnim aspektima, finansijsku poziciju Banke na dan 31. decembra 2024. godine, kao i rezultate njenog poslovanja i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja izdatim od strane Odbora za međunarodne računovodstvene standarde ("MSFI računovodstveni standardi").

Osnova za mišljenje

Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji ("Službeni list Crne Gore", br. 001/17) i Međunarodnim standardima revizije (MSR). Naše odgovornosti u skladu sa tim standardima detaljnije su opisane u odjeljku našeg izvještaja *Odgovornosti revizora za reviziju finansijskih iskaza*. Mi smo nezavisni u odnosu na Banku u skladu sa Etičkim kodeksom za profesionalne računovođe Odbora za međunarodne etičke standarde za računovođe ("IESBA Kodeks") i etičkim zahtjevima koji su relevantni za našu reviziju finansijskih iskaza u Crnoj Gori, i ispunili smo naše druge etičke odgovornosti u skladu sa ovim zahtjevima i IESBA Kodeksom. Smatramo da su revizijski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući da nam pruže osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

Ključna revizijska pitanja

Ključna revizijska pitanja su pitanja koja su, po našem profesionalnom rasuđivanju, bila od najvećeg značaja u našoj reviziji finansijskih iskaza za tekući period. Ova pitanja su razmatrana u kontekstu revizije finansijskih iskaza u cjelini i formiranju našeg mišljenja o njima, i mi ne izražavamo zasebno mišljenje o ovim pitanjima.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Ziraat bank Montenegro AD, Podgorica (Nastavak)

Ključna revizijska pitanja (Nastavak)

Ključno revizijsko pitanje	Primijenjene procedure revizije
1. Adekvatnost obezvrjeđenja plasmana po kreditima i vanbilansnih izloženosti Napomene 3.5, 4.3, 6, 14 i 22 uz finansijske iskaze	
Odmjeravanje troškova umanjivanja vrijednosti kredita i rezervisanja za vanbilansne izloženosti smatra se ključnim revizijskim pitanjem jer određivanje pretpostavki za očekivane kreditne gubitke zahtijeva značajan nivo profesionalnog rasuđivanja od strane rukovodstva Banke. Potraživanja po kreditima i plasmanima dužnicima su, na dan 31. decembra 2024. godine, iznosila EUR 60.128 hiljada (EUR 59.010 hiljada na dan 31. decembra 2023. godine), dok je ukupan iznos ispravke vrijednosti ovih potraživanja iznosio EUR 3.928 hiljada na dan 31. decembra 2024. godine (EUR 3.867 hiljada na dan 31. decembra 2023. godine). Ova rezervisanja za gubitke predstavljaju najbolju procjenu rukovodstva u pogledu očekivanih gubitaka za kreditni portfolio na datum bilansa stanja. Ključne oblasti rasuđivanja uključuju tumačenje zahtjeva za obračun obezvrjeđenja u skladu sa Međunarodnim standardom finansijskog izveštavanja 9: Finansijski instrumenti, što se odražava na model očekivanih kreditnih gubitaka Banke, identifikaciju izloženosti kod kojih je došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika (za koje se očekivani kreditni gubitak računa tokom cijelog životnog vijeka finansijskog instrumenta), parametre i pretpostavke koje se koriste u modelu očekivanih kreditnih gubitaka, kao što je finansijsko stanje druge ugovorne strane i očekivani budući novčani tokovi, kao što je obelodanjeno u 3.5, 4.3, 6, 14 i 22 kao i procjene i pretpostavke očekivanih ishoda u scenarijima pri obračunu obezvrjeđenja za individualno procijenjene plasmane. Mogući ishodi zasnivaju se na diskontovanim novčanim tokovima efektivnom kamatnom stopom za individualno procijenjene plasmane i uključuju procjenjivanje i druge kompleksne oblasti, kao što su indikatori obezvrjeđenja, vjerovatnoće relevantnih scenarija za očekivane buduće novčane tokove i prognoze samih novčanih tokova, uključujući realizaciju sredstava obezbjeđenja. Rukovodstvo Banke je objelodanilo dodatne informacije u napomenama uz finansijske iskaze, i to napomene 3.5, 4.3, 6, 14 i 22.	Na osnovu naše procjene rizika i poznavanja poslovanja bankarskog sektora, ispitali smo troškove obezvrjeđenja kredita i rezervisanja za vanbilansne izloženosti, i procijenili primijenjenu metodologiju, kao i korišćene pretpostavke, a u skladu sa opisom ključnog revizijskog pitanja. Naše revizorske procedure su obuhvatile sljedeće elemente: • Procjena ključnih kontrola nad pretpostavkama koje se koriste u modelima očekivanog kreditnog gubitka (ECL) za procjenu kreditnog rizika vezanog za izloženost i očekivane buduće novčane tokove dužnika; • Prikupljanje i detaljno testiranje dokaza koji uključuju pretpostavke korišćene u modelima očekivanog kreditnog gubitka koji su primijenjeni u rasporedu u nivoe kreditnog kvaliteta. Testiranje pretpostavki koje se primjenjuju da bi se utvrdila dvanaestomjesečna i višegodišnja vjerovatnoća neispunjavanja obaveza (PD i mPD) i utvrđivanje ovih vjerovatnoća, uključujući i provjeru primjene forward looking komponente. Provjera metode primijenjene za dobijanje vjerovatnoće gubitaka po osnovu nemogućnosti naplate potraživanja (LGD); • Prikupljanje i detaljno testiranje dokaza na bazi uzorka koji potvrđuju korišćene pretpostavke za troškove obezvrjeđenja kredita i rezervisanja za vanbilansne izloženosti, uključujući provjeru primijenjenog CCF, vrednovanje sredstava obezbjeđenja, korišćene hair-cut-ove i očekivane periode naplate i pretpostavke budućih novčanih tokova na pojedinačno procijenjene izloženosti umanjene vrijednosti kredita; • Analiza ključnih kretanja portfolija visokog rizika iz prethodnog perioda u odnosu na industrijske standarde i istorijske podatke; • Procjena adekvatnosti određenih odluka rukovodstva Banke u poređenju sa određenim makro prognozama primijenjenim u modelima očekivanog kreditnog gubitka; • Evaluacija primijenjenih metodologija korišćenjem našeg znanja i iskustva u industriji; • Procjenu tačnosti i potpunosti objelodanjivanja u finansijskim iskazima.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Ziraat bank Montenegro AD, Podgorica (Nastavak)

Ostala pitanja

Finansijski iskazi Banke za 2023. godinu bili su predmet revizije od strane drugog revizora, koji je u svom izvještaju od 8. aprila 2024. godine izrazio pozitivno mišljenje na ove finansijske iskaze.

Ostale informacije sadržane u godišnjem Izvještaju menadžmenta Banke

Rukovodstvo je odgovorno za ostale informacije. Ostale informacije obuhvataju godišnji Izvještaj menadžmenta (koji ne uključuje finansijske iskaze i Izvještaj revizora o njima) za godinu koja se završava na dan 31. decembra 2024. godine. Naše mišljenje o finansijskim iskazima se ne odnosi na ostale informacije i ne izražavamo bilo koji oblik zaključka kojim se pruža uvjeravanje o njima.

U vezi sa našom revizijom finansijskih iskaza, naša odgovornost je da pročitamo ostale informacije i pritom razmotrimo da li postoji materijalno značajna nedoslednost između njih i finansijskih iskaza ili naših saznanja stečenih tokom revizije, ili na drugi način, predstavljaju materijalno pogrešna iskazivanja.

U vezi sa godišnjim Izvještajem menadžmenta, sproveli smo postupke u skladu sa Zakonom o računovodstvu. Ti postupci uključuju provjeru da li je godišnji Izvještaj menadžmenta sastavljen u skladu sa važećim odredbama Zakona o računovodstvu.

Samo na osnovu rada koji smo obavili tokom revizije finansijskih iskaza, po našem mišljenju:

- informacije objelodanjene u godišnjem Izvještaju menadžmenta za 2024. godinu, su po svim materijalno značajnim aspektima, usklađene sa finansijskim iskazima Banke za 2024. godinu;
- godišnji Izvještaj menadžmenta za 2024. godinu je sastavljen u skladu sa odredbama Zakona o računovodstvu.

Pored toga, ako na osnovu rada koji smo obavili, zaključimo da postoji materijalno značajno pogrešno iskazivanje ostalih informacija, od nas se zahtijeva da tu činjenicu saopštimo u izvještaju. U tom smislu, ne postoji ništa što bi trebalo da saopštimo u izvještaju.

Odgovornosti rukovodstva i lica ovlašćenih za upravljanje za finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i istinito prikazivanje ovih finansijskih iskaza u skladu sa MSFI računovodstvenim standardima, kao i za one interne kontrole za koje odredi da su potrebne za pripremu finansijskih iskaza koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usled kriminalne radnje ili greške.

Pri sastavljanju finansijskih iskaza, rukovodstvo je odgovorno za procjenu sposobnosti Banke da nastavi sa poslovanjem u skladu sa načelom stalnosti, objelodanjujući, po potrebi, pitanja koja se odnose na nastavak poslovanja i primjenu načela stalnosti poslovanja kao računovodstvene osnove, osim ako rukovodstvo namjerava da likvidira Banku ili da obustavi poslovanje, ili nema drugu realnu mogućnost osim da to uradi.

Lica ovlašćena za upravljanje su odgovorna za nadzor nad procesom finansijskog izvještavanja Banke.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Ziraat bank Montenegro AD, Podgorica (Nastavak)

Odgovornosti revizora za reviziju finansijskih iskaza

Naš cilj je sticanje uvjeravanja u razumnoj mjeri o tome da finansijski iskazi, uzeti u cjelini, ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, nastale usled kriminalne radnje ili greške, i izdavanje izvještaja revizora koji sadrži naše mišljenje. Uvjeravanje u razumnoj mjeri označava visok nivo uvjeravanja, ali ne predstavlja garanciju da će revizija sprovedena u skladu sa Međunarodnim standardima revizije uvijek otkriti materijalno značajan pogrešan iskaz, ako takav iskaz postoji. Pogrešni iskazi mogu da nastanu usled kriminalne radnje ili greške i smatraju se materijalno značajnim ukoliko se može u razumnoj mjeri očekivati da će oni, pojedinačno ili zbirno, uticati na ekonomske odluke korisnika donijete na osnovu ovih finansijskih iskaza.

Tokom obavljanja revizije u skladu sa Međunarodnim standardima revizije, mi primjenjujemo profesionalno prosuđivanje i zadržavamo profesionalni skepticizam tokom revizije. Mi takođe:

- Identifikujemo i procjenjujemo rizike od materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim iskazima, nastalih usled kriminalne radnje ili greške, osmišljavamo i obavljammo revizijske postupke koji su prikladni za te rizike, i pribavljamo dovoljno adekvatnih revizijskih dokaza da obezbijede osnovu za mišljenje revizora. Rizik da neće biti identifikovani materijalno značajni pogrešni iskazi koji su rezultat kriminalne radnje je veći nego za pogrešne iskaze nastale usled greške, zato što kriminalna radnja može da uključi udruživanje, falsifikovanje, namjerne propuste, lažno predstavljanje ili zaobilaženje interne kontrole.
- Stičemo razumijevanje o internim kontrolama koje su relevantne za reviziju radi osmišljavanja revizijskih postupaka koji su prikladni u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja mišljenja o efikasnosti internih kontrola Banke.
- Vršimo procjenu adekvatnosti primijenjenih računovodstvenih politika i u kojoj mjeri su razumne računovodstvene procjene i povezana objelodanjivanja koje je izvršilo rukovodstvo.
- Donosimo zaključak o prikladnosti primjene načela stalnosti kao računovodstvene osnove od strane rukovodstva i da li, na osnovu prikupljenih revizijskih dokaza, postoji materijalna neizvjesnost u vezi sa događajima ili uslovima koji mogu da izazovu značajnu sumnju u pogledu sposobnosti Banke da nastavi sa poslovanjem u skladu sa načelom stalnosti. Ako zaključimo da postoji materijalna neizvjesnost, dužni smo da u našem izvještaju revizora skrenemo pažnju na odgovarajuća objelodanjivanja u finansijskim iskazima ili, ako takva objelodanjivanja nisu adekvatna, da modifikujemo naše mišljenje. Naši zaključci se zasnivaju na revizijskim dokazima pribavljenim do datuma izvještaja revizora. Međutim, budući događaji ili uslovi mogu za posledicu da imaju da Banka prestane da posluje u skladu sa načelom stalnosti.
- Vršimo ocjenu ukupne prezentacije, strukture i sadržaja finansijskih iskaza, uključujući i objelodanjivanja, kao i da li su u finansijskim iskazima prikazane osnovne poslovne promjene i događaji na takav način da se postigne fer prezentacija.

IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA

Akcionarima Ziraat bank Montenegro AD, Podgorica (Nastavak)

Odgovornosti revizora za reviziju finansijskih iskaza (Nastavak)

Mi saopštavamo licima ovlašćenim za upravljanje, između ostalog, planirani obim i vrijeme revizije i značajne revizijske nalaze, uključujući i značajne nedostatke u internim kontrolama koje smo identifikovali tokom naše revizije.

Takođe, mi dostavljamo licima ovlašćenim za upravljanje izjavu da smo usklađeni sa relevantnim etičkim zahtjevima u pogledu nezavisnosti i da ćemo ih obavijestiti o svim odnosima i ostalim pitanjima za koja može razumno da se pretpostavi da utiču na našu nezavisnost, i, gdje je to moguće, o povezanim mjerama zaštite.

Od pitanja koja su saopštena licima ovlašćenim za upravljanje, mi određujemo koja pitanja su bila od najveće važnosti u reviziji finansijskih iskaza za tekući period i stoga su ključna revizijska pitanja. Mi opisujemo ova pitanja u našem izveštaju revizora, osim ako zakon ili regulativa isključuje javno objelodanjivanje o tom pitanju ili kada, u izuzetno rijetkim okolnostima, utvrdimo da pitanje ne treba da bude uključeno u izveštaj revizora, zato što se razumno može očekivati da bi negativne posljedice saopštenja nadmašile dobrobiti javnog interesa od takvog izveštavanja.

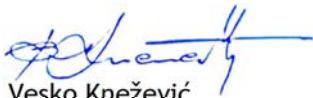
Partner u angažovanju na reviziji na osnovu kog je sastavljen ovaj izveštaj nezavisnog revizora je Milovan Popović.

Podgorica, 31. mart 2025. godine

Milovan Popović
Ovlašćeni revizor

Danilo Knežević
Ovlašćeni revizor

Vesko Knežević
Izvršni direktor/ovlašćeni revizor

ZIRAAT BANK MONTENEGRO AD, PODGORICA**BILANS USPJEHA**

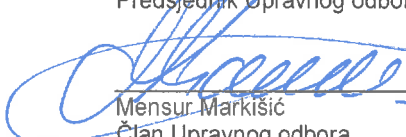
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2024. godine
(U hiljadama EUR)

	<u>Napomena</u>	<u>2024.</u>	<u>2023.</u>
POZICIJA			
Prihodi od kamata i slični prihodi	3.1, 5.1	4.529	3.544
Rashodi od kamata i slični rashodi	3.1, 5.2	(938)	(694)
NETO PRIHODI OD KAMATA		3.590	2.850
Prihodi od naknada i provizija	3.1, 7.1	1.813	1.351
Rashodi od naknada i provizija	3.1, 7.2	(820)	(567)
NETO PRIHODI OD NAKNADA I PROVIZIJA		993	784
Neto gubici/dobici od kursnih razlika		65	57
Ostali prihodi	10.1	1	3
Troškovi zaposlenih	8	(1.908)	(1.541)
Troškovi amortizacije	16,17	(355)	(315)
Opšti i administrativni troškovi	9	(1.040)	(1.002)
Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	3.5, 6.1	(218)	(209)
Troškovi rezervisanja	3.5, 6.2	(4)	(3)
Ostali rashodi	10.2	(31)	(24)
DOBITAK/GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA		1.094	600
Porez na dobit	3.3, 11.1	(2)	(3)
NETO PROFIT / GUBITAK		1.091	597

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

U Podgorici, 5. mart 2025. godine.

Potpisano u ime Ziraat Bank Montenegro AD, Podgorica:

 Talha DOKULMEZ Predsjednik Upravnog odbora		 Enes Kurpejović Član Upravnog odbora
 Mensur Markišić Član Upravnog odbora		 Milanka Radunović Menadžer za upravljanje finansijama

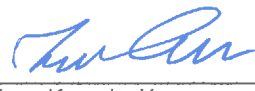
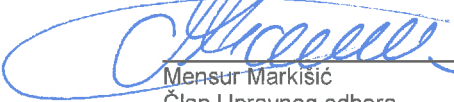
IZVJEŠTAJ O UKUPNOM OSTALOM REZULTATU
U periodu od 1. januara do 31. decembra 2024. godine
(U hiljadama EUR)

	Napomene	2024.	2023.
Neto profit		1.091	597
Ukupni ostali rezultat			
Efekti promjene vrijednosti hartija od vrijednosti koji se vrednuju kroz ostali ukupan rezultat		217	201
Efekti po osnovu poreza koji se odnosi na ostali ukupan rezultat perioda		(33)	(30)
Ukupan ostali rezultat za tekucu godinu		184	171
UKUPAN OSTALI REZULTAT		1.275	768

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

U Podgorici, 5. mart 2025. godine.

Potpisano u ime Ziraat Bank Montenegro AD, Podgorica:

 Talha DOKULMEZ Predsjednik Upravnog odbora		 Enes Kurpejović Član Upravnog odbora
 Mensur Markišić Član Upravnog odbora		 Milanka Radunović Menadžer za upravljanje finansijama

ZIRAAT BANK MONTENEGRO AD, PODGORICA**BILANS STANJA**

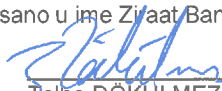
Na dan 31. decembra 2024. godine
(U hiljadama EUR)

	Napomena	2024.	2023.
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	12	14.524	11.302
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti		91.954	87.445
Kredit i potraživanja od banaka	13.1	22.743	19.456
Kredit i potraživanja od klijenata	14	56.200	55.143
Hartije od vrijednosti	15.1	12.765	12.574
Ostala finansijska sredstva	13.2	247	272
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat		3.061	2.831
Hartije od vrijednosti	15.2	3.061	2.831
Nekretnine, postrojenja i oprema	16	505	681
Nematerijalna sredstva	17	201	207
Odložena poreska sredstva	3.3, 11.3	111	111
Ostala sredstva	18	300	187
UKUPNA SREDSTVA		110.656	102.764
OBAVEZE			
Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti		91.056	84.130
Depoziti banaka i centralnih banaka	19	7.570	1
Depoziti klijenata	20	74.180	74.606
Kredit banaka i centralnih banaka	21.1	8.004	8.004
Kredit klijenata koji nijesu banke	21.2	1.302	1.519
Rezerve	22	189	122
Odložene poreske obaveze	11	70	35
Ostale obaveze	23	694	1.105
UKUPNE OBAVEZE		92.009	85.392
KAPITAL			
Akcijski kapital	3.11	23.600	23.600
Akumulirani gubitak		(5.887)	(6.484)
Dobit/gubitak tekuće godine		1.091	597
Ostale rezerve		(157)	(341)
UKUPAN KAPITAL	24	18.648	17.372
UKUPAN KAPITAL I OBAVEZE		110.656	102.764
VANBILANSNA EVIDENCIJA	25	322.036	221.954

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

U Podgorici, 5. mart 2025. godine.

Potpisano u ime Ziraat Bank Montenegro AD, Podgorica:

 Talha DOKULMEZ
 Predsjednik Upravnog odbora

 Enes Kurpejović
 Član Upravnog odbora

 Mensur Markišić
 Član Upravnog odbora

 Milanka Radunović
 Menadžer za upravljanje finansijama

ZIRAAT BANK MONTENEGRO AD, PODGORICA

ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU

U periodu od 1. januara do 31. decembra 2024. godine

(U hiljadama EUR)

	Akcijski kapital	Ostale rezerve	Akumulirani gubitak	Ukupno
Stanje na 01.januar 2023. godine	23.600	(514)	(6.484)	16.602
Emisija akcija	-	-	-	-
Neto smanjenje vrijednosti finansijskih sredstava po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat	-	173	-	173
Dobitak tekuće godine	-	-	597	597
Stanje. 31. decembar 2023. godine	23.600	(341)	(5.887)	17.372
Stanje. 01. januar 2024. godine	23.600	(341)	(5.887)	17.372
Emisija akcija	-	-	-	-
Neto smanjenje vrijednosti finansijskih sredstava po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat	-	185	-	185
Dobitak tekuće godine	-	-	1.091	1.091
Stanje. 31. decembar 2024. godine	23.600	(156)	(4.796)	18.648

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

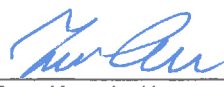
U Podgorici, 5. mart 2025. godine.

Potpisano u ime Ziraat Bank Montenegro AD, Podgorica:

Talha DOKULMEZ
Predsjednik Upravnog odbora

Mensur Markisic
Član Upravnog odbora

Enes Kurpejović
Član Upravnog odbora

Milanka Radunović
Menadžer za upravljanje finansijama

ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE

U periodu od 1. januara do 31. decembra 2024. godine

(U hiljadama EUR)

	Napomena	2024.	2023.
Tokovi gotovine iz poslovnih aktivnosti			
Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi		4.083	3.074
Odlivi po osnovu kamata i slični rashodi		(770)	(635)
Prilivi po osnovu naknada i provizija		1.591	1.295
Odlivi po osnovu naknada i provizija		(820)	(567)
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova za dobavljače		(3.156)	(2.348)
Povećanje kredita i ostale aktive		(2.328)	(23.296)
Prilivi po osnovu depozita		6.587	22.676
Ostali prilivi		0	-
Neto prilivi/(odlivi) gotovine iz poslovnih aktivnosti		5.188	199
Tokovi gotovine iz aktivnosti investiranja			
Kupovina opreme		(122)	(122)
Kupovina nematerijalnih ulaganja		(53)	(179)
Državni zapisi i ostale hartije od vrijednosti		507	(1.010)
Neto (odlivi)/prilivi gotovine iz aktivnosti investiranja		332	(1.311)
Tokovi gotovine iz finansijskih aktivnosti			
(Smanjenje)/povećanje pozajmljenih sredstava		(217)	72
Emisija običnih akcija	24	-	-
Neto (odlivi)/prilivi gotovine iz finansijskih aktivnosti		(217)	(1.000)
Efekat kursnih razlika na gotovinu i gotovinske ekvivalente		65	57
Neto povećanje/(smanjenje) gotovine i gotovinskih ekvivalenata		5.368	(2.055)
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku perioda		18.417	20.472
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda	27	23.785	18.417

Napomene na narednim stranama
čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

U Podgorici, 5. mart 2025. godine.

Potpisano u ime Ziraat Bank Montenegro AD, Podgorica:

Talha DOKULMEZ
Predsjednik Upravnog odbora

Mensur Markišić
Član Upravnog odbora

Enes Kurpejović
Član Upravnog odbora

Milanka Radunović
Menadžer za upravljanje finansijama

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE**

Ziraat Bank Montenegro AD, Podgorica (u daljem tekstu: Banka) je osnovana 2015. godine, a 20. maja 2015. godine je registrovana kao akcionarsko društvo kod Centralnog registra privrednih subjekata u Podgorici – registarski broj 4-0009452.

Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 02/10e-5/2-15 od 08. maja 2015. godine (Rješenje broj 02/10e-5/2-15).

Svoje finansijsko poslovanje Banka obavlja preko transakcionog računa broj 907-0000000057501-83 kod Centralne banke Crne Gore – Platni promet.

U skladu sa Zakonom o bankama, Ugovorom o osnivanju, Statutom i Rješenjem Centralne banke Crne Gore Banka obavlja sljedeće poslove:

- 1) Izdavanje garancija i preuzimanje drugih vanbilansnih obaveza;
- 2) Kupovinu prodaju i naplatu potraživanja (faktoring, forfeiting i dr);
- 3) Izdavanje obradu i evidentiranje platnih instrumenata;
- 4) Platni promet u zemlji i sa inostanstvom;
- 5) Finansijski lizing;
- 6) Poslove sa hartijama od vrijednosti;
- 7) Trgovanje u svoje ime i za svoj račun ili za račun klijenta:
 - i. Stranim sredstvima plaćanja uključujući mjenjačke poslove
 - ii. Finansijskim derivatima
- 8) Depo poslove;
- 9) Izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti privrednih društava preduzetnika i drugim pitanjima u vezi poslovanja;
- 10) Iznajmljivanje sefova

Banka ima sjedište u Podgorici u ulici Slobode br. 84. i obavlja svoje aktivnosti posredstvom ekspoziture koja se nalazi u Podgorici u Bulevaru Ivana Crnojevića br. 101, ekspoziture u Baru na adresi: Bulevar revolucije B-11 i ekspoziture u Budvi na adresi: Ulica Mediteranska bb.

Na dan 31. decembra 2024. godine Banka je imala 53 zaposlenih (31. decembra 2023. godine 52 zaposlenih).

Bankom upravlja akcionar u skladu sa Zakonom i Statutom Banke. Organi upravljanja Bankom su Skupština akcionara koju čine akcionar Banke i Upravni odbor koji imenuje Nadzorni odbor. Nadzorni odbor Banke ima 5 članova.

Članovi Nadzornog odbora Banke na dan 31. decembra 2024. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
Kemalettin BAYAT	Predsjednik
Mehmet DÖNMEZ	Član
Bulent YALIM	Član
Kamil ONDER	Član
Recep TURK	Član

Upravu Banke čine Predsjednik Upravnog odbora i dva člana Upravnog odbora. Predsjednik Upravnog odbora predstavlja i zastupa Banku i zadužen je da na dnevnoj osnovi koordinira i prati izvršavanje poslova u Banci i rad zaposlenih Banke.

Članovi Upravnog odbora Banke na dan 31. decembra 2024. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Ključna funkcija</u>
Talha DOKULMEZ	Predsjednik
Goran BAKIĆ	Član
Mensur MARKIŠIĆ	Član

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE (nastavak)**Članovi Odbora za rizike i reviziju Banke na dan **31. decembra 2024. godine:****Ime i prezime****Funkcija**Ahmet BULUT
Bulent YALIM
Recep TURKPredsjednik
Član
Član

Na dan 31. decembra 2024. godine Menadžer za usklađenost poslovanja sa propisima i poslove korporativnog sekretara je Milena Lakić.

Na dan 31. decembra 2024. godine Menadžer interne revizije je Vladimir Zloković.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA**2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih iskaza**

Finansijski izvještaji Banke za 2024. godinu su sastavljeni u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izveštavanja („MSFI“) i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izveštavanje banaka.

Priloženi finansijski izveštaji su pripremljeni u formi propisanoj Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih iskaza banaka („Sl. list CG“ br. 034/22).

Računovodstvene politike i procjene koje se tiču priznavanja i vrednovanja sredstava i obaveza, korišćene prilikom sastavljanja ovih finansijskih izvještaja su konzistentne sa računovodstvenim politikama i procjenama primijenjenim u sastavljanju godišnjih finansijskih izvještaja Banke za 2023. godinu.

Finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa načelom istorijskog troška, osim ako je drugačije navedeno u računovodstvenim politikama.

Banka je u sastavljanju ovih finansijskih iskaza primjenjivala računovodstvene politike obrazložene u napomeni Pregled značajnih računovodstvenih politika. Finansijski iskazi Banke su iskazani u hiljadama eura (EUR), koja je funkcionalna valuta Banke i zvanična valuta u kojoj se podnose finansijski iskazi u Crnoj Gori. Osim ako nije drugačije naznačeno, svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR.

2.2. Korišćenje procjenjivanja

Prezentacija finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki koje imaju efekta na prezentovane vrijednosti sredstava i obaveza, objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda (napomena 3.1).

Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza i najvećim dijelom se odnose na procjene iznosa ispravke vrijednosti po kreditima i kamatama, ispravke vrijednosti za depozite kod drugih banaka, ispravke vrijednosti za hartije od vrijednosti i vanbilansne stavke, rezervisanja po osnovu sudskih sporova, korisnog vijeka trajanja nematerijalne imovine, nekretnina i opreme, dugoročnih naknada zaposlenima.

Stvarna vrijednost sredstava i obaveza može da odstupa od vrijednosti koja je procijenjena na ovaj način.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)****2.3. Načelo stalnosti poslovanja**

Rukovodstvo Banke i dalje procjenjuje sa razumnom sigurnošću da će Banka nastaviti da posluje profitabilno u doglednoj budućnosti. Saglasno tome, finansijski izvještaji Banke sastavljeni su u skladu sa načelom stalnosti poslovanja, koje podrazumijeva da će Banka nastaviti da posluje u budućnosti.

2.4. Uporedni podaci

Uporedni podaci o ovim finansijskim iskazima predstavljaju podatke iz revidiranih finansijskih iskaza Banke na dan i za godinu koja se završila 31. decembra 2023. godine.

Ukolike je potrebno, Banka reklasifikuje uporedne podatke kako bi se postigla konzistentnost u podacima iz finansijskih iskaza za tekuću godinu.

2.5. Primjena novih standarda i izmjena postojećih**2.5.1. Izmjene i dopune standarda čije su stupanje na snagu i primjena obavezni u tekućoj godini**

Sledeće izmjene i dopune postojećih standarda izdate od strane IASB-a se obavezno primenjuju prvi put za finansijske periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2024. godine i stoga su primenjive na priložene finansijske izvještaje Banke:

– Izmjene MSFI 16 „Lizing“ – Obaveze po osnovu lizinga u prodaji i povraćaju lizinga
Izmjene i dopune imaju za cilj da poboljšaju zahteve koje prodavac-zakupac koristi u odmeravanju obaveze za lizing koja proizilazi iz transakcije prodaje i povratnog zakupa u MSFI 16, dok se ne mijenja računovodstveni tretman zakupa koji nije u vezi sa transakcijama prodaje i povratnog lizinga.

Izmjenama MSFI 16 su dodati zahtevi u pogledu naknadnog odmeravanja transakcija prodaje i povraćaja lizinga koje ispunjavaju zahteve MSFI 15 „Prihodi od ugovora sa kupcima“ da budu računovodstveno obuhvaćene kao prodaja. Izmjenama se od prodavca-zakupca zahteva da odredi „zakupnine“ ili „revidirane zakupnine“ tako da prodavac-zakupac ne priznaje dobitke ili gubitke koji se odnose na pravo korišćenja koje zadržava prodavac-zakupac nakon datuma početka lizinga.

Izmjene ne utiču na dobitke ili gubitke priznate od strane prodavca-zakupca u vezi sa djelimičnim ili potpunim raskidom ugovora o zakupu. Bez novih zahtjeva, prodavac-zakupac je možda priznavao dobitke na pravo korišćenja koje isključivo zadržava zbog ponovnog odmeravanja obaveze za zakup (npr. nakon modifikacije ili izmene perioda zakupa) primjenjujući opšte zahteve MSFI 16. To je konkretno mogao da bude slučaj kod povratnog zakupa koji obuhvata promenljive zakupnine koje ne zavise od indeksa ili cene.

Prodavac-zakupac primenjuje izmjene retrospektivno u skladu sa MRS 8 na transakcije prodaje i povratnog zakupa koje su sklopljene nakon datuma početne primene, koji je definisan kao početak godišnjeg izveštajnog perioda u kome je entitet prvi put primjenio MSFI 16.

Navedene izmjene nisu imale efekat na priložene finansijske izvještaje Banke.

– Izmene MRS 1 „Prezentacija finansijskih izvještaja“ – Klasifikacija obaveza na kratkoročne i dugoročne

Cilj izmjena je da razjasni principe u MRS 1 za klasifikaciju obaveza na kratkoročne i dugoročne. Ove izmjene utiču isključivo na prikazivanje obaveza kao kratkoročnih ili dugoročnih u bilansu stanja (izveštaju o finansijskoj poziciji), a ne na iznos ili vrijeme priznavanja imovine, obaveza, prihoda ili rashoda, ili objelodanjene informacije o ovim stavkama.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)****2.5. Primjena novih standarda i izmjena postojećih****2.5.1. Izmjene i dopune standarda čije su stupanje na snagu i primjena obavezni u tekućoj godini (nastavak)**

Izmjenama je pojašnjeno da se klasifikacija obaveza na kratkoročne ili dugoročne zasniva na pravima koja postoje na kraju izvještajnog perioda, kao i da na klasifikaciju ne utiču očekivanja o tome da li će entitet ostvariti svoje pravo da odloži izmirenje obaveza, objašnjavaju da prava postoje ako se kovenante poštuju na kraju izvještajnog perioda, i uvode definiciju „poravnanja“ da bi se pojasnilo da se poravnanje odnosi na prenos gotovine, vlasničkih instrumenata, ostale imovine i usluga drugoj strani.

Navedene izmjene nisu imale efekat na priložene finansijske izvještaje Banke.

– Izmjene MRS 1 „Prezentacija finansijskih izvještaja“ – Dugoročne obaveze sa kovenantama

Izmjenama se pojašnjava kako uslovi koje entitet mora da ispuni u roku od dvanaest mjeseci nakon datuma izvještajnog perioda utiču na klasifikaciju obaveza. Dodatna objelodanjivanja su takođe potrebna za dugoročne obaveze koje proizilaze iz kreditnih aranžmana koji su predmet usaglašenosti sa kovenantama u roku od dvanaest mjeseci nakon datuma izvještajnog perioda. Izmjenama se pojašnjava da samo kovenante kojih entitet mora da se pridržava na dan ili pre kraja izvještajnog perioda utiču na pravo entiteta da odloži izmirenje obaveza na najmanje dvanaest meseci nakon izvještajnog datuma (i stoga moraju da se uzmu u obzir prilikom procene klasifikacije obaveza na kratkoročne i dugoročne). Uticaj kovenanti se ogleda u tome da li pravo postoji na kraju izvještajnog perioda, čak i ako se usklađenost sa kovenantama procenjuje tek nakon izvještajnog datuma (npr. kovenanta koja zavisi od finansijske pozicije entiteta na izvještajni datum čija se usklađenost procenjuje tek nakon izvještajnog datuma).

IASB takođe precizira da pravo na odlaganje izmirenja obaveza na najmanje dvanaest meseci nakon izvještajnog perioda nije pogođeno ako entitet mora da postupa u skladu sa kovenantama tek nakon izvještajnog perioda. Međutim, ako pravo entiteta da odloži izmirenje obaveza zavisi od njegovog poštovanja kovenanti u roku od dvanaest mjeseci nakon izvještajnog perioda, entitet obelodanjuje informacije koje omogućavaju korisnicima finansijskih izvještaja da razumeju rizik da obaveze postaju otplate u roku od dvanaest mjeseci nakon izvještajnog perioda. To bi obuhvatilo informacije o kovenantama (uključujući i prirodu kovenanti i kada se od entiteta zahteva da ih ispuni), knjigovodstvenu vrednost povezanih obaveza i činjenice i okolnosti, ukoliko postoje, koje upućuju na to da se entitet suočava s poteškoćama kada je reč o usklađenosti s kovenantama.

Navedene izmjene nisu imale efekat na priložene finansijske izvještaje Banke.

– Izmene MRS 7 „Izveštaj o tokovima gotovine“ i MSFI 7 „Finansijski instrumenti: Obelodanjivanja“ – Finansijski aranžmani dobavljača

Izmjenama se dodaju zahtevi za obelodanjivanjem, kao i „reperne tačke“ u okviru postojećih zahteva za obelodanjivanjem koji od entiteta traže da obezbede kvalitativne i kvantitativne informacije o finansijskim aranžmanima dobavljača.

Izmjene MRS 7 zahtevaju od entiteta da objelodani informacije o finansijskim aranžmanima dobavljača kako bi korisnici finansijskih izvještaja mogli da procijene uticaj ovih aranžmana na tokove gotovine i obaveze entiteta. Pored toga, izmenama MSFI 7 dodaju se finansijski aranžmani dobavljača kao primer zahteva za obelodanjivanje informacija o izloženosti entiteta riziku likvidnosti.

Ove izmjene sadrže posebne prelazne odredbe za prvi godišnji izvještajni period u kome entitet primenjuje izmjene. Prema prelaznim odredbama, entitet nije dužan da objelodani:

- uporedne podatke za izvještajne periode iskazane pre početka godišnjeg izvještajnog perioda u kome entitet po prvi put primenjuje ove izmene; i
- informacije koje zahteva MRS 7:44H(b)(ii)–(iii) na početku godišnjeg izvještajnog perioda u kome entitet po prvi put primenjuje ove izmjene.

Navedene izmjene nisu imale efekat na priložene finansijske izvještaje Banke.

Usvajanje prethodno navedenih izmjena standarda nije rezultiralo u značajnim izmjenama računovodstvenih politika i nije imalo uticaj na priložene finansijske izvještaje Banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA (nastavak)****2.5. Primjena novih standarda i izmjena postojećih****2.5.2. Standardi koji su izdati, ali još uvijek nisu stupili na snagu i nijesu ranije usvojeni**

IASB je objavio određeni broj novih i izmjenjenih standarda, koji se primjenjuju na buduće izvještajne periode. Oni nisu ranije usvojeni od strane Banke, a Banka namjerava da ih primjeni kada stupe na snagu.

– Izmjene MRS 21 „Efekti promjene deviznih kurseva“ – Nedostatak razmjenjivosti (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2025. godine). Izmjenama se precizira kako se vrši procjena da li je valuta razmjenjiva i kako se utvrđuje trenutni devizni kurs ukoliko nije. U izmjenama se navodi da je valuta zamjenjiva drugom valutom kada entitet može da dobije drugu valutu u vremenskom periodu koji dozvoljava uobičajeno administrativno kašnjenje, i putem tržišta i mehanizma zamjene, u kome bi transakcija zamjene doprinijela nastanku izvršnih prava i obaveza. Entitet procjenjuje da li je valuta zamenjiva drugom valutom na datum odmjerenja i za konkretnu svrhu. Ako entitet dobija ne više od beznačajnog iznosa druge valute na dan odmjerenja za konkretnu svrhu, ta valuta nije zamenjiva drugom valutom.

– Izmjene MSFI 9 „Finansijski instrumenti“ i MSFI 7 „Finansijski instrumenti: Obelodanjivanja“ – Izmjene u vezi sa klasifikacijom i vrednovanjem finansijskih instrumenata (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2026. godine). Izmjene se bave stvarima koje su identifikovane tokom preispitivanja post-implementacije zahteva u vezi sa klasifikacijom i vrednovanjem u skladu sa MSFI 9 „Finansijski instrumenti“.

– Izmjene MSFI 9 „Finansijski instrumenti“ i MSFI 7 „Finansijski instrumenti: Obelodanjivanja“ – Ugovori koji se odnose na električnu energiju koja zavisi od prirode (prethodno Ugovori o kupovini energije) (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2026. godine).

– Godišnja unapređenja MSFI računovodstvenih standarda – Tom 11 (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2026. godine). Ona obuhvataju izmene sledećih 5 standarda, kao rezultat IASB-ovog godišnjeg projekta unapređenja: MSFI 1, MSFI 7, MSFI 9, MSFI 10 i MRS 7.

– MSFI 18 „Prezentacija i objelodanjivanja u finansijskim izvještajima“ (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2027. godine). MSFI 18, koji zamjenjuje MRS 1, uključuje zahteve za sve entitete koji primenjuju MSFI za prezentaciju i objelodanjivanje informacija u finansijskim izvještajima opšte namene.

– MSFI 19 „Zavisna pravna lica bez javne odgovornosti: Obelodanjivanja“ (na snazi za godišnje periode koji počinju na dan ili nakon 1. januara 2027. godine). MSFI precizira zahteve za (smanjeno) objelodanjivanje koje kvalifikovano zavisno pravno lice može da primeni umesto zahteva za objelodanjivanjem iz drugih MSFI računovodstvenih standarda.

U toku je procjena uticaja navedenih izmjenjenih i novih standarda od strane rukovodstva Banke. Rukovodstvo Banke ne očekuje da će primjena izmjenjenih standarda koji stupaju na snagu 1. januara 2025. godine imati značajan uticaj na finansijske izvještaje Banke u periodu njihove početne primjene.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA****3.1. Prihodi i rashodi od kamata i naknada**

Prihodi i rashodi od kamata se priznaju u bilansu uspjeha za sve kamatonosne finansijske instrumente i obaveze, korišćenjem metode efektivne kamatne stope na vremenskoj osnovi u skladu sa uslovima obligacionog odnosa koji su definisani ugovorom između Banke i komitenta.

Metoda efektivne kamatne stope je metoda obračuna troškova amortizovane vrijednosti finansijskog sredstva ili finansijske obaveze i rasporeda kamatnih prihoda ili kamatnih rashoda tokom relevantnog perioda.

Efektivna kamatna stopa je stopa koja umanjuje buduće gotovinske isplate ili uplate kroz očekivano vrijeme trajanja finansijskog instrumenta ili kada je to prikladno kraći period bilansne vrijednosti finansijskog sredstva ili obaveze. Obračun uključuje sve plaćene i primljene naknade između strana u ugovoru koje su sastavni dio efektivne kamatne stope, troškove transakcije i sve druge premije ili diskonte.

Prihodi i rashodi od naknada nastali su pružanjem odnosno korišćenjem bankarskih usluga, a u bilansu uspjeha se priznaju u trenutku pružanja odnosno korišćenja usluga.

Ovi prihodi i rashodi se takođe iskazuju po sektorskoj pripadnosti klijenata čija sredstva banka koristi.

Naknade za odobrene i primljene kredite se smatraju sastavnim dijelom kontinuiranog angažovanja kod rezultujućeg finansijskog instrumenta i priznaju se kao korekcija efektivnog prinosa tokom perioda trajanja kredita primjenom efektivne kamatne stope.

Prihodi i rashodi od naknada uključuju i naknade za garancije koje je Banka izdala u korist klijenata, naknade za usluge obavljanja platnog prometa u zemlji i sa inostranstvom, naknade za posredničke i druge usluge koje Banka pruža. Rashode od naknada čine i rashodi naknada po osnovu osiguranja depozita, kao i rashodi naknada za Sanacioni fond Centralne banke Crne Gore.

3.2. Preračunavanje deviznih iznosa**a) Funkcionalna i valuta prikazivanja**

Stavke uključene u finansijske iskaze se odmjeravaju korišćenjem valute primarnog privrednog okruženja u kom Banka posluje (funkcionalna valuta).

Finansijski iskazi su prikazani u EUR koji predstavlja funkcionalnu valutu i valutu prikazivanja.

b) Transakcije i stanja

Transakcije nastale u stranoj valuti preračunate su u EUR primjenom deviznih kurseva važećih na dan poslovne transakcije.

Monetarna sredstva i obaveze iskazani u stranoj valuti na dan bilansa stanja preračunati su u EUR po srednjem kursu koji je važio na taj dan.

Nemonetarne stavke odmjerene po istorijskom trošku u stranoj valuti preračunate su u EUR po važećem kursu strane valute na dan transakcije.

Pozitivne i negativne kursne razlike nastale preračunom poslovnih transakcija u stranoj valuti i iz preračuna monetarnih sredstava i obaveza iskazanih u stranim valutama priznaju se u bilansu uspjeha.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.3. Porez na dobit**

Trošak poreza na dobit se temelji na oporezivoj dobiti poslovne godine i sastoji se od tekućeg i odloženog poreza.

3.3.1. Tekući porez na dobit

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list RCG” br. 65/01, 12/02, 80/04, br. 40/08, 86/09, 14/12, 61/13, 55/16, 146/21 i 152/2022, 028/23, 125/23 od 31.12.2023 i 88/2024) primjenom propisane stope na iznos oporezive dobiti iskazane u poreskom bilansu.

Iznos oporezive dobiti se utvrđuje usaglašavanjem dobiti iskazane u bilansu uspjeha za iznose prihoda i rashoda na način definisan poreskim propisima.

Porez na dobit pravnih lica obračunava se primjenom progresivne stope na ukupno iskazanu dobit u poreskom bilansu.

Stope poreza na iznos oporezive dobiti iznose:

- 1) do 100.000,00 eura 9%;
- 2) od 100.000,01 eura do 1.500.000,00 eura: 9.000,00 eura + 12% na iznos preko 100.000,01 eura;
- 3) preko 1.500.000,01 eura: 177.000,00 eura + 15% na iznos preko 1.500.000,01 eura

Zakon o porezu na dobit utvrđuje da gubitak po osnovu poreskog bilansa u tekućoj godini ne može da se prenese unazad. Međutim, gubici po poreskom bilansu tekuće godine mogu da smanje oporezivu dobit budućeg perioda (izuzev ako gubitak proističe iz kapitalnih gubitaka ili dobitaka), ali u periodu ne dužem od 5 godina.

3.3.2. Odloženi porezi

Odloženi porezi se obračunavaju na privremene razlike između poreske osnovice sredstava i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti iskazane u finansijskim iskazima Banke.

Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike između poreske osnove sredstava i obaveza na dan bilansa stanja i njihovih iznosa iskazanih za svrhe finansijskog izvještavanja, a što će rezultirati oporezivim iznosima u budućim periodima.

Odložena poreska sredstva priznaju se za sve odbitne privremene razlike, neiskorišćena poreska sredstva i neiskorišćene poreske gubitke do iznosa za koji je vjerovatno da će buduću oporezivu dobiti biti dovoljni da omoguće realizaciju (iskorišćenje) odbitnih privremenih razlika neiskorišćenih poreskih sredstava i neiskorišćenih poreskih gubitaka.

Iskazani iznos odloženih poreskih sredstava utvrđuje se na dan bilansa stanja i umanjuje se do iznosa za koji više nije vjerovatno da će dovoljan oporezivi dobitak biti na raspolaganju kako bi se omogućilo korišćenje svih ili dijela odloženih poreskih sredstava. Banka obračunava odložene poreze po osnovu:

- razlike između knjigovodstvene vrijednosti osnovnih sredstava i nematerijalnih ulaganja koja je iskazana u finansijskim iskazima i njihove poreske vrijednosti. Razlika je rezultat primjene različitih metoda i stopa obračuna amortizacije za potrebe finansijskog izvještavanja i za poreske svrhe;
- promjene fer vrijednosti finansijskih instrumenata raspoloživih za prodaju.

Odloženi porezi koji se odnose na naknadno mjerenje fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju obračunavaju se direktno na teret ili u korist kapitala i prenose se u bilans uspjeha istovremeno sa dobitkom/gubitkom od naknadnog mjerenja fer vrijednosti.

Odloženi porezi su obračunati primjenom stope od 15%.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.3. Porez na dobit (nastavak)****3.3.3. Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja**

Porezi i doprinosi koji ne zavise od rezultata poslovanja uključuju porez na imovinu, porez na dodatu vrijednost, doprinose na zarade koji padaju na teret poslodavca, kao i druge poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim državnim i lokalnim poreskim propisima.

3.4. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

U iskazu o tokovima gotovine pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima podrazumijevaju se novčanice i kovanice u blagajni i bankomatima, sredstva na računu kod Centralne banke Crne Gore, sredstva na računima kod poslovnih banaka, kao i ostala visoko likvidna finansijska aktiva sa dospelostima do tri mjeseca.

3.5. Finansijski instrumenti

Finansijska imovina Banke je klasifikovana zavisno od namjere Banke u trenutku sticanja finansijske imovine i u skladu sa ulagačkom strategijom.

Finansijska imovina se može klasifikovati u skladu sa Biznis modelima definisanim u MSFI 9 kao što su:

- Finansijska sredstva čija je svrha sakupljanje ugovorenih novčanih tokova - "Po amortizovanoj vrijednosti";
- Finansijska sredstva namijenjena prikupljanju novčanih tokova i prodaje - "Fer vrijednost kroz ostali ukupan rezultat";
- Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje - "Fer vrijednost kroz bilans uspjeha".

Klasifikacija i mjerenje finansijskih instrumenata se zasniva na dva kriterijuma.

Prvi kriterijum se odnosi na odabir poslovnog modela za koji je inicijalno nabavljen instrument.

Drugi kriterijum za klasifikaciju i merenje finansijskih instrumenata u skladu sa MSFI 9 su karakteristike očekivanih novčanih tokova.

Za finansijske instrumente koji se klasifikuju u kategorije mjerenja po amortizovanom trošku ili po fer vrijednosti kroz ukupan rezultat potrebno je da očekivani tokovi gotovine moraju ispunjavati kriterijume testa "isključivo plaćanja glavnice i kamate na neplaćeni iznos glavnice" (u daljem tekstu: SPPI). Ova procjena se vrši na nivou instrumenata.

Neizvršenje ovih kriterijuma potencijalno dovodi do klasifikacije finansijskog instrumenta u kategoriji mjerenja takvog instrumenta po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Da bi očekivani tokovi gotovine ispunili kriterijume SPPI oni moraju biti generisani isključivo od:

- naplate glavnice;
- naplate kamate na pripadajuću glavicu.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)**

U slučaju da je jedan od kriterijuma prekršen finansijski instrument se mora mjeriti po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

Dodatni tokovi gotovine koji se generišu od kamate za odgovarajuću glavnica moraju odražavati:

- Vremensku vrijednost novca;
- Kreditni rizik;
- Ostale osnovne rizike i troškove.

Generalno očekivani tokovi gotovine postojećih finansijskih instrumenata ispunjavaju kriterijume SPPI testa ako:

- Nema ugrađenih derivata;
- Kamatna stopa se kreće unutar tržišnih limita;
- Jednokratna naknada za obradu kredita i naknada za neiskorišćeni dio sredstava kreće se u okviru odlukom propisanih limita;
- Naknada za prijevremenu otplatu kredita predstavlja razumnu naknadu i nema karakter "kazne";
- Primijenjene kamatne stope bilo fiksne ili varijabilne, ispunjavaju SPPI test.

Standard generalno dozvoljava neka odstupanja od čistog SPPI principa koji su opisani u nastavku.

Karakteristike ugovorenih novčanih tokova ne utiču na klasifikaciju finansijskog sredstva ako imaju minimalan efekat na ugovorene novčane tokove finansijskog sredstva.

Karakteristike neoriginalnih novčanih tokova neće imati uticaja na klasifikaciju finansijskog sredstva.

Karakteristika novčanih tokova koja nije originalna je izuzetno rijetka i vrlo neuobičajena sa malom vjerovatnoćom javljanja i nema uticaj na novčani tok instrumenta.

Neke funkcije koje mijenjaju vremensku vrijednost novca kao elementa kamate mogu proći test karakteristika novčanog toka u zavisnosti od ishoda benčmark testa.

3.5.1. Finansijska sredstva čija je svrha sakupljanje ugovorenih novčanih tokova - "Drži se do dospijeca"

Finansijska imovina koja je namijenjena prikupljanju novčanih tokova je sledeća:

- Sredstva kod Centralne banke Crne Gore i ostala finansijska sredstva kod stranih banaka;
- Potraživanja od kredita (glavnica, kamata, naknada);
- Potraživanja nastala protestom datih garancija;
- Potraživanja od naknada i provizija koje nisu u vezi sa kreditnim potraživanjima;
- Državni zapisi Crne Gore;
- Ostala finansijska aktiva.

Ova kategorija može uključivati i dužničke hartije od vrijednosti sa fiksnim ili odredivim plaćanjima i fiksnim rokom dospijeca u kojima Banka ima pozitivnu namjeru i mogućnost držanja do dospijeca.

Premijum i diskont uključujući i inicijalne troškove transakcije uključuju se u knjigovodstvenu vrijednost instrumenta hartije od vrijednosti i amortizuju se.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)****3.5.1. Finansijska sredstva čija je svrha sakupljanje ugovorenih novčanih tokova – „Drži se do dospijeća“ (nastavak)**

Kredit i potraživanja obuhvataju ne-derivativna finansijska sredstva koja imaju fiksne ili određive buduće novčane tokove, a koja se ne kotiraju na aktivnom tržištu.

Odobreni kredit i potraživanja od strane Banke su finansijska sredstva koja Banka stvara putem plasiranja novca klijentima.

Ova kategorija ne uključuje finansijska sredstva koja su prvobitno bila namijenjena prodaji u kratkoročnom periodu.

Kredit i potraživanja se inicijalno priznaju po fer vrijednosti plus troškovi transakcije. Kasnije se evidentiraju po amortizovanom trošku primjenom metode efektivne kamatne stope umanjenoj za ispravku vrijednosti.

Gubici po osnovu obezvrjeđenja priznaju se u bilansu uspjeha.

Na vrijednost nenaplaćenih potraživanja obračunava se kamata za slučaj kašnjenja.

Prihod od kamata na kredite se obračunava korišćenjem metode efektivne kamate. Prilikom izračunavanja efektivna kamatna stopa se primjenjuje na bruto knjigovodstvenu vrijednost finansijske imovine.

3.5.2. Finansijska sredstva namijenjena prikupljanju novčanih tokova i prodaje – „Fer vrijednost kroz ostali ukupan rezultat“

Finansijska sredstva koja su namijenjena prikupljanju ugovorenih novčanih tokova i prodaji su dužničke hartije od vrijednosti - državne obveznice.

Postoje različiti ciljevi koji mogu biti u skladu sa ovim tipom poslovnog modela. Na primjer, cilj poslovnog modela može biti upravljanje svakodnevnim potrebama likvidnosti, postizanje određenog profila kamatne stope ili usklađivanje trajanja finansijskih sredstava sa trajanjem obaveza koje ta sredstva finansiraju.

U poređenju sa poslovnim modelom koji ima za cilj da drži finansijska sredstva za prikupljanje ugovornih novčanih tokova ovaj poslovni model će obično uključiti veću učestalost i vrijednost prodaje. Ne postoji prag za učestalost ili vrijednost prodaje koji se može ili mora dogoditi u ovom poslovnom modelu.

Finansijska sredstva koja su klasifikovana u ovu kategoriju, budući da će se zadržati određeno vrijeme da bi se prikupili ugovoreni novčani tokovi a potom prodati, moraju ispuniti SPPI test.

U početku i kasnije ova sredstva se vrednuju po fer vrijednosti i promjene fer vrijednosti se priznaju u drugom sveobuhvatnom prihodu (kroz kapital).

Nerealizovani dobici i gubici na hartijama od vrijednosti koje se drže s namjerom prikupljanja novčanih tokova i prodaje se evidentiraju u okviru revalorizacionih rezervi u kapitalu sve dok hartije od vrijednosti ne budu prodate, naplaćene ili na drugi način realizovane ili dok se takve hartije trajno ne obezvrijede.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)****3.5.2. Finansijska sredstva namijenjena prikupljanju novčanih tokova i prodaje – „Fer vrijednost kroz ostali ukupan rezultat“ (nastavak)**

Kada se "drže zbog prikupljanja novčanih tokova i prodaju" hartije od vrijednosti se amortizuju ili obezvrjeđuju, kumulativne ispravke vrijednosti fer vrijednosti se reklasifikuju u bilansu uspjeha.

Prihod od kamata se priznaje korišćenjem efektivne kamatne stope u bilansu uspjeha. Obezvrjeđenje se vrši u skladu sa metodologijom obezvrjeđenja, a evidentira kroz bilans uspjeha i u okviru drugog sveobuhvatnog rezultata (kapital).

3.5.3. Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje - "Fer vrijednost kroz bilans uspjeha"

Kategorija finansijskih sredstava koja se vrednuje po fer vrijednosti kroz rezultat perioda uključuje vlasnička i kreditna finansijska sredstva koja se drže za trgovanje.

To znači da se primjenjuje poslovni model koji se karakteriše stalnim kupovinama i prodajom kako bi se ostvario priliv gotovine u visini fer vrijednosti prodate finansijske imovine.

U ovu kategoriju su klasifikovana, osim finansijskih sredstava stečenih za prodaju u kratkoročnom periodu, i kreditna sredstva koja ne ispunjavaju SPPI test.

Finansijska imovina se inicijalno procjenjuje po fer vrijednosti koja je trošak nabavke. Troškovi transakcije evidentiraju se kao rashod u bilansu uspjeha za period.

Svi ostvareni i nerealizovani dobici i gubici na osnovu prodaje ili promene tržišne vrijednosti ovih hartija od vrijednosti objelodanjeni su u bilansu uspjeha.

Banka na dan 31.12.2024 godine nema finansijskih sredstava klasifikovanih u ovoj kategoriji.

3.5.4. Obračun očekivanih kreditnih gubitaka

Centralna banka Crne Gore je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u kreditnim institucijama („Sl. List CG“ br. 134/21) koja se primjenjuje od 01. januara 2022. godine.

U skladu sa navedenom Odlukom Banka je uspostavila metodologiju za procjenu umanjenja vrijednosti bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama.

Banka dosljedno primjenjuje ovu metodologiju, pregleda je najmanje jednom godišnje i po potrebi, na osnovu rezultata pregleda, prilagođava pretpostavke na kojima se temelji metodologija.

Međunarodni standard finansijskog izvještavanja MSFI 9 koji je stupio na snagu od 01.01.2018. zasnovan je na modelu očekivanih kreditnih gubi/taka (ECL – „Expected Credit Loss“) i zamijenio model nastalih gubitaka u skladu sa IAS 39.

Predmet obezvrjeđenja u skladu sa MSFI 9 su sledeće izloženosti:

1. Bilansne izloženosti:
 - svi tipovi kredita aktivirane garancije i sindicirani krediti;
 - faktoring i forfaiting aranžmani;
 - dospjela kamata naknada i ostala bilansna potraživanja;
 - depoziti kod banaka i ostalih finansijskih institucija;
 - hartije od vrijednosti u portfoliu koje se vrednuju po amortizovanom trošku;
 - ostala potraživanja.
2. Vanbilansne izloženosti:
 - izdate garancije;
 - izdate kreditne linije (overdraft);
 - akreditivi;
 - ostalo.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)****3.5.4. Obračun očekivanih kreditnih gubitaka (nastavak)**

Obezvrjeđenja za individualno ili za kolektivno ocijenjena finansijska sredstva moraju biti procijenjena za sve gore navedene izloženosti saglasno MSFI 9. Prilikom primjene ECL modela, Banka priznaje očekivani gubitak na svaki izvještajni datum kako bi reflektovala promjene u kreditnom riziku datog finansijskog sredstva i pri tome uzima u obzir i informacije o budućim događajima.

Očekivani gubitak se definiše kao razlika između tokova gotovine koji Banci pripadaju prema ugovornim uslovima finansijskog instrumenta i tokova gotovine koje Banka očekuje da će primiti (uzimajući u obzir vjerovatnoću nastanka statusa neizmirenja i očekivanu naplatu po tom osnovu).

Generalni pristup Banke za obračun očekivanih gubitaka za cio period trajanja finansijskog instrumenta pravi razliku između:

- Očekivanih gubitaka u periodu od 12 mjeseci („Stage 1“) koji se primjenjuje za finansijska sredstva (od inicijalnog priznavanja) sve dok ne postoji značajno pogoršanje kreditnog rizika;
- Očekivanih gubitaka u cjelokupnom životnom vijeku finansijskog sredstva („Stage 2“ i „Stage 3“) koji se primjenjuje kada je došlo do značajnog porasta kreditnog rizika, odnosno statusa neizvršenja („default“ tj. „non-performing“).

Stage 2 i 3 se razlikuju u tome kako se priznaje prihod od kamate. U Stage-u 2 prihod od kamate je obračunat na bruto knjigovodstvenu vrijednost. U Stage-u 3 prihod od kamate je obračunat na neto knjigovodstvenu vrijednost.

Na svaki datum izvještavanja vrši se procjena da li je bilo značajnog porasta kreditnog rizika od inicijalnog priznavanja ili nastupanje statusa neizvršenja kako bi se procijenio iznos obezvrjeđenja (ECL za 12 mjeseci ili za cjelokupni vijek trajanja sredstva) i iznos osnove za priznavanje prihoda od kamata (bruto knjigovodstvena vrijednost ili neto knjigovodstvena vrijednost).

Prema metodologiji Banka vrši segmentaciju finansijskih instrumenata na 3 načina:

1. Portfolio – Podjela po osnovu tipa klijenta, vrste proizvoda i grupa dana docnje („bucket“);
2. Stage – Podjela na jedan od tri „stage-a“;
3. Metod procjene – Obezvrjeđenje je procijenjeno na individualnoj ili kolektivnoj osnovi.

Segmentacija finansijskih instrumenata koji prikazuju zajedničke karakteristike kreditnog rizika se obavlja po slijedećim kriterijumima:

- Tip klijenta (pravna lica, fizička lica, države i banke)
- Vrsta proizvoda (obzirom na činjenicu da Banka nema dovoljno dugu istoriju poslovanja ne vrši se segmentacija po vrsti proizvoda prilikom procjene iznosa obezvrjeđenja). Segmentacija se vrši samo na pravna i fizička lica.
- Bucket (vremenska kategorija koja svrstava potraživanja u 8 kategorija na osnovu dana kašnjenja).

Segmentacija finansijskih instrumenata je predmet redovnog periodičnog razmatranja i može biti predmet ažuriranja naročito u dugom roku kako se postojeći portfolio po vrstama proizvoda bude povećavao i Banka bude uvodila nove vrste proizvoda.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)****3.5.4. Obračun očekivanih kreditnih gubitaka (nastavak)**

Kako je definisano u metodologiji, prilikom određivanja novčanih tokova koje Banka očekuje da će primiti koristi se pristup marginalnih gubitaka, pri čemu se ukupan očekivani gubitak računa kao zbir marginalnih gubitaka koji se pojavljuju u određenim vremenskim tačkama u toku životnog vijeka finansijskog sredstva.

Procjena vjerovatnoće neizvršenja (eng. „PD“) je procjena dobijena na bazi statističkih modela koji posmatraju istorijske tranzicije plasmana i klijenata iz „performing“ statusa u „non-performing“ tj. status neizvršenja. Izvođenjem projekcija iz istorijskih podataka i njihovim prilagođavanjem za očekivane makroekonomske uticaje u određenim trenucima u vremenu (eng. „Forward looking (FL)“, Banka vrši procjenu vjerovatnoće neizvršenja (PD) za finansijska sredstva.

Banka trenutno nije u mogućnosti da procijeni sopstvene PD faktore iz razloga nedostatka istorijskih podataka. Stoga, za potrebe obračuna PD faktora koristi dostupne podatke o mjesečnim tranzicijama između klasifikacionih kategorija za bankarsko tržište Crne Gore definisanih u Odluci o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u kreditnim institucijama („Sl. List CG“ Br.134/21) i u Odluci o kriterijunima i načinu klasifikacije aktive i obračunavanju rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne institucije) gdje su A, B1 i B2 „performing“ rejtinzi, a C1, C2, D i E „non performing“ rejtinzi.

Izloženost u trenutku neizvršenja obaveza (eng. „Exposure at default – EAD“) je procjena iznosa izloženosti, uključujući otplate glavnice i kamate i očekivana povlačenja iz okvira i garancije. EAD je bruto knjigovodstvena vrijednost u trenutku diskontovana na sadašnju vrijednost na datum izvještavanja koristeći efektivnu kamatnu stopu kod neobezbijeđenih izloženosti. Za izloženosti koje su obezbijeđene, vrši se obračun neto iznosa EAD koji predstavlja umanjenje za očekivane naplate iz sredstava obezbijeđenja diskontovano na sadašnju vrijednost na datum izvještavanja korišćenjem efektivne kamatne stope. Tokom procjene iznosa vanbilansne izloženosti Banka koristi faktor kreditne konverzije (CCF) u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala u bankama Centralne banke Crne Gore (CBCG).

Gubitak u trenutku neizvršenja obaveza (eng. „LGD“) je procjena ekonomskog gubitka pod uslovom neizvršenja obaveza. Naime, u svojoj procjeni kreditnih gubitaka odmjerenih u skladu sa metodologijom, Banka procjenjuje očekivane novčane tokove nakon nastanka statusa neizvršenja obaveza na bazi iskustva, ne uzimajući u obzir očekivane naplate iz kolaterala. Banka trenutno nije u mogućnosti da procijeni sopstvene LGD faktore iz razloga nedostatka istorijskih podataka i primjenjuje stopu LGD od 45% za izloženosti u kašnjenju do 180 dana (60% za izloženosti u kašnjenju do 270 dan, 80% za izloženosti u kašnjenju do 360 DPD, odnosno 100% za izloženosti u kašnjenju preko 360 dana).

Na datum izvještavanja vrši se procjena da li je došlo do značajnog porasta kreditnog rizika u odnosu na datum inicijalnog priznanja, odnosno da li je nastupio status neizmirenja („default“, „non performing“) kako bi se odredio primjenjiv obračun rezervisanja (ECL za 12 mjeseci ili za cjelokupni vijek trajanja sredstva).

Finansijska sredstva se svrstavaju u Stage 1, ukoliko uslovi za Stage 2 ili Stage 3 nisu ispunjeni.

Značajan porast kreditnog rizika (eng. „SICR – Significant Increase in Credit Risk“) uključuje utvrđivanje kvantitativnih (docnja preko 30 dana) i kvalitativnih kriterijuma kako bi utvrdila da li je kreditni rizik finansijskog sredstva značajno povećan u odnosu na početno priznavanje čime bi se ono klasifikovalo u „stage 2“. Status neizvršenja (eng. „default“, „non-performing“) predstavlja pogoršanje do tačke kada nastaju kreditni gubici, odnosno ukoliko se ne očekuje da će klijent ispuniti ugovorene obaveze bez uzimanja u obzir naplatu iz sredstava obezbijeđenja ili garancija i/ili klijent je u docnji više od 90 dana.

Informacije o budućim događajima (eng. „Forward Looking, FL“) Banka uključuje prilikom prilagođavanja PD-a za određene makroekonomske varijable kroz izračunati korektivni faktor (k) koji se određuje stavljanjem u odnos projektovanog iznosa non-performing kredita (NPL) u naredne tri godine i istorijskih iznosa NPL kredita za bankarski sektor Crne Gore.

Rezervisanje za kreditne gubitke se obračunava na kvartalnoj osnovi a po potrebi i češće.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.5. Finansijski instrumenti (nastavak)****3.5.5. Rezervisanja i ispravka vrijednosti**

Pored vrednovanja stavki aktive i vanbilansnih stavki u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima. Banka je dužna da klasifikuje stavke aktive u jednu od sledećih klasifikacionih grupa u zavisnosti od vjerovatnoće gubitka:

- grupa A - "kvalitetna aktiva" Klasifikaciona grupa "A" klasifikuje se kredit i druga potraživanja kod kojih postoje čvrsto dokumentovani dokazi da će biti naplaćeni u skladu sa ugovorenim uslovima u punom iznosu;
- grupa B - "aktiva sa posebnom napomenom" - sa podgrupama „B1“ i „B2“; U klasifikacionu grupu „B“ podgrupe „B1“ i „B2“ klasifikuje se kredit za koji postoji mala vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka ali taj kredit mora biti predmet posebne pažnje banke jer bi potencijalni rizik ukoliko ne bi bio adekvatno praćen mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu njegove naplate;
- grupa C - "substandardna aktiva" - sa podgrupama „C1“, „C2“; U klasifikacionu grupu „C“ klasifikuje se kredit za koje postoji velika vjerovatnoća ostvarenja gubitka zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju njegovu otplatu;
- grupa D - "sumnjiva aktiva"; U klasifikacionu grupi „D“ klasifikuju se kredit za koji je naplata u cjelosti imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna;
- grupa E - "gubitak"; u klasifikacionu grupu „E“ klasifikuje se kredit koji će biti u potpunosti nenaplativ ili će biti naplaćen u neznatnom iznosu.

Procijenjeni iznos rezervi za potencijalne gubitke za plasmane Banke klasifikovane u kategoriju A je 0,5%. Procijenjeni iznos rezerve za potencijalne gubitke je obračunat primjenom procenata od 2% do 7% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 20% do 40% na plasmane kategorije C, 70% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E.

Banka je dužna da razvije sveobuhvatnu strategiju postupanja sa nekvalitetnim kreditima za period od tri godine i utvrđuje godišnje ciljeve vezano za smanjenje nivoa nekvalitetnih kredita (operativni ciljevi).

Prema Odluci o kriterijumima i načinu klasifikacije aktive i obračunavanju rezervacija za potencijalne gubitke kreditne institucije („Sl. list Crne Gore“ br. 127/20, 140/21) Banka je dužna da utvrđuje razliku između rezervacija za potencijalne gubitke obračunatog u skladu sa Odlukom i zbira iznosa ispravki vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke izračunatog u skladu sa odredbama Odluke kojima se propisuje način vrednovanja stavki aktive primjenom Međunarodnih računovodstvenih standarda.

Pozitivna razlika između obračunatih rezervi za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke predstavlja odbitnu stavku od regulatornog kapitala banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.6. Nekretnine i oprema**

Nekretnine i oprema su na dan 31. decembra 2024 godine iskazana po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za ispravku vrijednosti i obezvrjeđenje.

Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača uvećana za zavisne troškove po osnovu nabavke i troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Amortizacija se ravnomjerno obračunava na nabavnu vrijednost primjenom godišnjih stopa s ciljem da se poslovni prostor i ostala fiksna aktiva u potpunosti otpišu u toku njihovog korisnog vijeka trajanja i nije bilo promjena u stopama amortizacije u 2024 godini u odnosu na 2023. godinu.

Procijenjeni korisni vijek trajanja nekretnina i opreme je sljedeći:

	Godina
Građevinski objekti	40
Računari i prateća oprema	4
Namještaj	10
Oprema	5
Vozila	4

3.7. Lizing

Međunarodni standard finansijskog izvještavanja MSFI 16 Zakupi implementiran je u banci od 01.01.2020 god. na osnovu odluke CBCG. Primjenom ovog standarda promijenjen je računovodstveni tretman ugovora o zakupu.

Zakup je ugovor ili dio ugovora kojim se prenosi pravo korišćenja sredstava (osnovnog sredstva) na period u zamjenu za naknadu. Zakup je klasifikovan kao finansijski zakup ako se svi rizici i koristi od vlasništva nad zakupljenim sredstvom prenose sa zakupodavca na zakupca. Ako to nije slučaj, zakup se klasifikuje kao operativni zakup. Banka neće primjenjivati smjernice MSFI 16 na kratkoročne zakupe. Kratkoročni zakup je zakup sa rokom dospijeca od 12 ili manje mjeseci koji ne uključuje mogućnost otkupa.

Pravo na korišćenje imovine objavljeno je u bilansu stanja odvojeno od ostale imovine ili zajedno sa sličnom vrstom imovine u vlasništvu zakupca uz dalja pojašnjenja. Sredstvo sa pravom korišćenja u početku se mjeri iznosom obaveze zakupa, prilagođenim za pretplatu zakupa, primljene podsticaje za zakup, početne direktne troškove zakupca (npr. Provizije) i procenu troškova restauracije, uklanjanja i demontaže.

Obaveza po zakupu mjeri se po sadašnjoj vrednosti zakupa koji će se izvršiti tokom perioda zakupa. Te obaveze se diskontuju primjenom inkrementalne kamatne stope na zaduživanje (prosečna kamatna stopa za izvore finansiranja). Troškovi kamata na zakupljeno sredstvo prikazani su odvojeno kao finansijski rashodi.

Zahtjevi za amortizacijom MRS 16 Nekretnine, postrojenja i oprema primjenjuju se na amortizaciju imovine sa pravom korišćenja. Zakupac će amortizovati imovinu sa pravom korišćenja od prvog dana zakupa do kraja korisnog vijeka trajanja te imovine ili do kraja procijenjenog perioda trajanja zakupa, koji god datum bude raniji. Imovina sa pravom korišćenja amortizovana proporcionalnom metodom.

Ukupne isplate za zakupe na kraju perioda zakupa trebale bi biti jednake ukupnom trošku kamate i ukupnim troškovima amortizacije.

U slučaju usluge zakupa na period do 12 meseci, kao i usluge zakupa kada je predmet zakupa male vrijednosti, takvi troškovi se priznaju u bilansu uspjeha u okviru poslovnih aktivnosti kao trošak zakupa.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.7. Lizing**

Ugovorima o zakupu kojima se suštinski na Banku ne prenose svi rizici, kao i sva korist koja proizilazi iz povezanosti sa vlasništvom jeste operativni lizing. Plaćanja proistekla iz operativnog lizinga se priznaju kao rashod u bilansu uspjeha tokom trajanja zakupa. Privremeno plaćanje po osnovu zakupa se priznaje kao trošak u periodu u kojem je nastao.

3.8. Nematerijalna sredstva**3.8.1. Licence**

Stečene licence iskazuju se po istorijskoj nabavnoj vrijednosti. Licence imaju ograničen vijek trajanja i iskazuju se po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za akumuliranu ispravku vrijednosti. Amortizacija se obračunava primjenom proporcionalne metode kako bi se troškovi licenci raspodijelili u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe od 4 godine.

3.8.2. Računarski softver

Troškovi računarskih softvera kapitalizuju se u iznosu troškova nastalih u sticanju i stavljanju u upotrebu. Ovi troškovi se amortizuju tokom njihovog procijenjenog vijeka upotrebe od 4 godine.

3.9. Obaveze po kreditima

Obaveze po kreditima se inicijalno priznaju po fer vrijednosti bez nastalih troškova. Obaveze po kreditima se naknadno iskazuju po amortizovanoj vrijednosti sve razlike između priliva sredstava umanjenog za transakcione troškove i iznosa otplata priznaju se u bilansu uspjeha u periodu korišćenja kredita primjenom metode efektivne kamatne stope.

3.10. Obaveze prema zaposlenima

Kratkoročne naknade zaposlenima uključuju zarade i naknade zarada i doprinose za socijalno osiguranje. Kratkoročne naknade zaposlenima priznaju se kao rashod u periodu u kome su nastale.

Banka i njeni zaposleni su u zakonskoj obavezi da vrše plaćanja u skladu sa definisanim planovima doprinosa Penzionom fondu Crne Gore. Banka nije u obavezi da zaposlenima isplaćuje naknade koje predstavljaju obavezu Fonda. Porezi i doprinosi koji se odnose na definisane planove naknada po osnovu zarada evidentiraju se kao rashod perioda na koji se odnose.

3.11. Akcijski kapital

Uplaćeni akcionarski kapital Banke predstavlja iznos gotovine uplaćene od strane akcionara za sve obične akcije.

Akcionarski kapital Banke čine obične akcije i evidentiraju se kao posebna pozicija u bilansu stanja.

Dividende od akcija evidentiraju se kao obaveza u periodu u kojem je donijeta odluka o njihovoj isplati.

Dividende odobrene za godinu nakon datuma bilansa stanja se objelodanjuju u napomeni o događajima nakon datuma bilansa stanja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.12. Prebijanje finansijskih instrumenata**

Finansijska sredstva i obaveze se prebijaju, a razlika između njihovih suma se priznaje u bilansu stanja kada postoji zakonom omogućeno pravo da se izvrši prebijanje priznatih iznosa i postoji namjera da se poravnaju na neto bazi ili da se istovremeno proda sredstvo i namiri obaveza.

3.13. Rezerve

Rezervisanja su obaveze sa neizvjesnim rokom dospelja ili iznosom i priznaju se kada su ispunjeni sljedeći uslovi:

- Banka ima važeću zakonsku ili ugovorenu obavezu koja je rezultat prošlih događaja;
- Postoji vjerovatnoća da će podmirenje obaveze iziskivati odliv sredstava koja stvaraju ekonomske koristi;
- Kada se pouzdano može procijeniti iznos obaveze.

Rezervisanja se odmeravaju po sadašnjoj vrijednosti očekivanih izdataka potrebnih za izmirenje obaveza primjenom diskontne stope koja odražava tekuću tržišnu procjenu vremenske vrijednosti novca. Rezervisanja se razmatraju na datum svakog bilansa stanja i prilagođavaju tako da odražavaju najbolju sadašnju procjenu. Ako više nije vjerovatno da će odliv sredstava koji predstavlja ekonomske koristi biti potreban za namirenje date obaveze rezervisanje bi trebalo ukinuti preko bilansa uspjeha.

Banka u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizicima u kreditnim institucijama („Sl. list CG” br. 134/21) vrši rezervisanja za operativni rizik i potencijalne gubitke po sudskim sporovima.

3.14. Preuzete i potencijalne obaveze po vanbilansnim stavkama

Kao dio redovnog poslovanja Banka je preuzela ugovorene i potencijalne obaveze po vanbilansnim stavkama kao što su: garancije, obaveze za kreditiranje i akreditivne, te transakcije sa finansijskim instrumentima.

Ovi finansijski instrumenti se evidentiraju u bilansu ako i kada postanu plativi.

Rezervisanja za moguće gubitke po preuzetim i potencijalnim obavezama se formiraju na osnovu procjene mogućih gubitaka u skladu sa kriterijumima utvrđenim u Odluci o kriterijumima i načinu klasifikacije aktive i obračunavanju rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne institucije („Sl. list CG” br. 134/21).

3.15. Transakcije sa licima povezanim sa bankom

Povezana lica sa bankom su lica koja predstavljaju:

- članovi organa banke, akcionari, zaposleni u banci, kao i članovi njihove uže porodice (bračni drug i djeca);
- pravno lice u kojem lice koje ima kvalifikovano učešće u banci takođe ima kvalifikovano učešće;
- pravno lice u kojem jedno od lica iz al. 1 i 2 ima značajan uticaj ili je lice iz alineje 1 direktor ili član odbora direktora ili drugog odgovarajućeg organa tog pravnog lica;
- lice koje ima učešće u kapitalu ili glasačkim pravima od najmanje 50% u pravnom licu koje ima kvalifikovano učešće u banci.

Prilikom posmatranja svake moguće transakcije sa povezanom stranom pažnja je usmjerena na suštinu odnosa, a ne samo na pravni oblik.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.16. Ključne računovodstvene procjene i prosuđivanja**

Banka vrši procjene i pretpostavke o efektima koje će iznositi sredstava i obaveza sadržani u finansijskim iskazima imati u narednoj finansijskoj godini.

Procjene i prosuđivanja se kontinuirano vrednuju i zasnivaju na istorijskom iskustvu i drugim faktorima uključujući očekivanja budućih događaja za koje se vjeruje da će u datim okolnostima biti razumna.

Gubici zbog umanjenja vrijednosti bilansnih i vanbilansnih plasmana

Banka vrši pregled kreditnog portfolija najmanje jednom kvartalno u cilju procjene umanjenja vrijednosti kreditnih potraživanja. Banka prosuđuje da li postoje pouzdani dokazi koji pokazuju da će doći do smanjenja budućih novčanih tokova od kreditnog portfolija koji se može identifikovati na pojedinačnim kreditima a koji mogu uticati na bilans uspjeha.

Metodologija i pretpostavke koje se koriste za procjenu iznosa rezervisanja u skladu sa politikom objelodanjeni su u Napomeni 3.5.

3.16.1. Fer vrijednost finansijskih instrumenata

Fer vrijednost predstavlja iznos za koji se neko sredstvo može razmijeniti odnosno obaveza izmiriti u nezavisnoj transakciji između obaviještenih i voljnih strana.

Fer vrijednost finansijskih instrumenata kojima se trguje na aktivnoj berzi se određuju na osnovu objavljene tržišne cijene na datum bilansiranja tj. cijene koja predstavlja najbolju potražnju za finansijskim sredstvima odnosno najbolju ponudu za finansijske obaveze.

3.16.2. Amortizacija

Stopu amortizacije propisuje Banka svojom računovodstvenom politikom. Procjenjuje se korisni vijek trajanja sredstva, a stope se izvede iz procijenjenog korisnog vijeka trajanja po formuli: $\text{Godišnja stopa amortizacije} = 100 / \text{korisni vijek trajanja u godinama}$.

Preispitivanje korisnog vijeka trajanja vrši se na kraju svake finansijske godine i ako se dobijena očekivanja bitno razlikuju od prvobitnih vrši se korekcija obračuna troškova za tekući i budući period. Preispitivanjem se utvrđuje da li je ranije utvrđeni korisni vijek osnovnog sredstva korektan i da li je potrebno vršiti njegovu korekciju. Samim tim se vrši i korekcija stope amortizacije što utiče na više ili niže obračunate troškove. Ako je knjigovodstvena vrijednost nekog osnovnog sredstva veća od njene procijenjene nadoknadive vrijednosti sredstvo se otpisuje do iznosa nadoknadive vrijednosti. Umanjenje vrijednosti priznaje se u periodu u kojem je utvrđeno i iskazuje u okviru rashoda iz poslovanja. Nakon priznavanja gubitka od umanjenja vrijednosti osnovnog sredstva trošak amortizacije se usklađuje u budućim razdobljima tako da se ponovo procijenjen knjigovodstveni iznos imovine umanjeno za eventualni ostatak vrijednosti sistemski raspoređuje tokom preostalog korisnog vijeka trajanja te imovine.

3.16.3. Sudski sporovi

Rukovodstvo Banke vrši procjenu iznosa rezervisanja za odliv sredstava po osnovu sudskih sporova na bazi procjene vjerovatnoće da će do odliva sredstava zaista doći prema ugovorenoj ili zakonskoj obavezi iz prošlih perioda.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA (nastavak)****3.17. Pravična (fer) vrijednost**

Međunarodni standard finansijskog izvještavanja 13 - „Odmjeravanje fer vrijednosti“ predviđa objelodanjivanje pravične (fer) vrijednosti finansijskih sredstava i finansijskih obaveza u napomenama uz finansijske iskaze.

Za navedene potrebe pravična (fer) vrijednost je definisana kao vrijednost koja bi se naplatila za prodaju sredstva odnosno platila za izmirenje obaveze u regularnoj transakciji između učesnika na tržištu na dan mjerenja u datim tržišnim okolnostima.

Obaveza Banke je da objelodani sve informacije u vezi sa poštenom (fer) vrijednošću sredstava potraživanja i obaveza za koje postoje raspoložive tržišne informacije i za koje se identifikuje materijalno značajna razlika između knjigovodstvenih vrijednosti i poštene (fer) vrijednosti.

U Crnoj Gori ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje finansijskih sredstava i obaveza, kao i ostalih finansijskih instrumenata i zvanične tržišne informacije nijesu u svakom trenutku raspoložive. Stoga pravičnu (fer) vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi u uslovima nepostojanja aktivnog tržišta kako to zahtijevaju MRS i MSFI. Po mišljenju rukovodstva iznosi objelodanjeni u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja. Za iznos identifikovanih procijenjenih rizika da knjigovodstvena vrijednost neće biti realizovana, vrši se ispravka vrijednosti na osnovu odluke rukovodstva Banke.

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA**4.1. Uvod**

Banka je u svome poslovanju izložena različitim rizicima od kojih su najznačajniji:

- kreditni rizik;
- tržišni rizik;
- operativni rizik;
- rizik kamatne stope i
- rizik likvidnosti.

Akta strategije, politike, procedure za upravljanje rizicima su dizajnirana da identifikuju i analiziraju rizike da definišu odgovarajuće limite i kontrole za upravljanje rizicima, kao i da prate izloženost Banke pojedinim rizicima.

Akta za upravljanje rizicima su predmet redovne kontrole u cilju adekvatnog odgovora na nastale promjene na tržištu proizvodima i uslugama.

4.2. Okvir upravljanja rizicima

Upravni Odbor je odgovoran za uspostavljanje sistema upravljanja svim rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju i utvrđuje politike i procedure za upravljanje svim rizicima.

Upravni Odbor je osnovao Odbor za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO), dok je Nadzorni odbor formirao Odbor za rizike i reviziju.

U odgovornosti Upravnog Odbora je da preko usvajanja strategije, politika, procedura i ostalih dokumenata iz domena upravljanja rizicima uspostavi adekvatan odnos prinosa i rizika koji će omogućiti efikasno ostvarivanje ciljeva akcionara Banke.

Upravni Odbor prati efikasnost i adekvatnost sistema upravljanja rizicima u kontekstu zakonskih obaveza, ali i interesa akcionara.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.2. Okvir upravljanja rizicima (nastavak)**

Odbor za rizike i reviziju priprema prijedloge mišljenja i stavove iz djelokruga rada za odlučivanje Upravnog Odbora o tim pitanjima. Odbor za rizike i reviziju analizira i prati funkcionisanje sistema upravljanja rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju i daje prijedloge za unaprijeđenje strategija, politika i procedura za upravljanje rizicima.

Odbor za rizike i reviziju najmanje jednom godišnje kroz godišnji izvještaj o radu podnosi Upravnom Odboru informacije i podatke o funkcionisanju sistema upravljanja rizicima ukazuje na slabosti i daje prijedloge za unaprijeđenje i poboljšanje ovog sistema.

Komitet za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) razmatra mjesečne izvještaje o rizicima Sektora za upravljanje rizicima na osnovu kojih sagledava aktuelni rizični profil Banke i postavlja ga u kontekst odnosa aktive i pasive neophodan za ostvarivanje strateških ciljeva Banke.

ALCO komitet ima nadležnosti i zaduženja za upravljanje tržišnim, rizikom likvidnosti i drugim rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju upravljanje kapitalom Banke, upravljanje cjenovnom politikom i propisivanje vrijednosti internih pokazatelja, kao i granice dozvoljenih odstupanja od pokazatelja na osnovu kojih se prati struktura bilansa stanja Banke.

4.3. Kreditni rizik

Kreditni rizik je rizik ostvarivanja gubitaka u poslovanju kreditne institucije zbog dužnikovog neispunjavanja obaveza prema kreditnoj instituciji. Posljedica ovog rizika može da bude negativan uticaj na kapital i/ili zaradu Banke.

Kreditni odbor je zadužen za definisanje politike izloženosti Banke i za ocjenjivanje ali i odbijanje svih kreditnih izloženosti koje nijesu u skladu sa tom politikom. Kreditni odbor donosi odluku o odobravanju plasmana do nivoa kada pojedinačni plasman predstavlja 10% sopstvenih sredstava Banke (velike izloženosti).

Odluku o odobravanju velike izloženosti može donijeti isključivo Upravni odbor Banke.

Sektor za upravljanje rizicima odgovoran je za praćenje izloženosti Banke pojedinim rizicima o čemu se mjesečno izvještava Komitet za upravljanje aktivom i pasivom i Upravni Odbor.

Izloženost kreditnom riziku ispoljava se kao rizik finansijskog gubitka koji nastaje kao posljedica nemogućnosti dužnika da ispunji sve ugovorene obaveze prema Banci.

Banka upravlja preuzetim kreditnim rizikom tako što određuje limite u odnosu na velike kredite, pojedinačne korisnike kredita i povezana lica.

Pomenuti rizici se kontinuirano prate i predmet su kontrole koja se vrši najmanje jednom godišnje. Kreditnim rizikom se upravlja kako na nivou pojedinog kreditnog plasmana, tako i na nivou cjelokupnog portfolija.

Izloženost riziku po pojedinačnim zajmoprimaocima uključujući druge banke i finansijske institucije, dalje se ograničava tako što se utvrđuje limit u odnosu na bilansnu i vanbilansnu izloženost.

Stvarna izloženost u odnosu na utvrđene limite se redovno prati.

U cilju obezbjeđivanja neophodnih pretpostavki za adekvatno upravljanje kreditnim rizikom analiza izloženosti vrši se po dva osnova – na nivou pojedinačnog plasmana kada se utvrđuje bonitet i gornja granica zaduženja komitenta ili grupe povezanih komitenata i na nivou cjelokupnog portfolija po sljedećim osnovama:

- struktura portfolija po pojedinim kategorijama (krediti privredi, državi, stanovništvu, vanbilansne izloženosti);
- struktura portfolija po bonitetnim grupama (kretanja između pojedinih bonitetnih kategorija, procenat pokrića rezervama, coverage ratio);
- struktura portfolija po urednosti izmirivanja obaveza;
- struktura portfolija po djelatnostima;
- koncentracija kod klijenata tzv. velikih izloženosti (klijenti ili grupe povezanih klijenata kod kojih je izloženost veća od 10% sopstvenog kapitala);
- koncentracija kredita po pojedinim geografskim regionima i dr.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.3. Kreditni rizik (nastavak)**

Rezerve za kreditne rizike izdvajaju se u skladu sa važećom regulativom Centralne banke Crne Gore.

Iznos rezervi za potencijalne gubitke po stavkama aktive obračunava se korišćenjem knjigovodstvene vrijednosti potraživanja koja se množi sa utvrđenim procentom rezervi s tim što Banka može prethodno knjigovodstvenu vrijednost stavke aktive za koju obračunava rezervu umanjiti za iznos prvoklasnih kolaterala definisanih Odlukom o kriterijunima i načinu klasifikacije aktive i obračunavanju rezervacija za potencijalne kreditne gubitke kreditne institucije („Sl. list CG” br. 127/20, 140/21).

U svom poslovanju Banka nastoji da posluje sa klijentima dobre kreditne sposobnosti kako bi smanjila što je više moguću izloženost kreditnom riziku koji predstavlja rizik da dužnici neće biti u mogućnosti da dugovanja prema Banci izmire u potpunosti i na vrijeme.

Prilikom donošenja odluke o kreditiranju vodi se računa o promjenama u privredi odnosno stanju pojedinih privrednih grana koje čine dio kreditnog portfolija Banke a koji mogu dovesti do gubitaka koji se razlikuju od gubitaka po osnovu kojih je izvršeno rezervisanje na dan bilansa stanja. U cilju što efikasnijeg upravljanja kreditnim rizikom banka izrađuje stresne scenarije kreditnog rizika pri čemu se posmatra uticaj slabljenja kvaliteta kreditnog portfolija na likvidnost, profitabilnost i adekvatnost kapitala banke.

Banka je u dosadašnjoj praksi pri donošenju odluka o odobravanju plasmana vodila računa o poštovanju maksimalno dozvoljene izloženosti ka jednom licu ili grupi povezanih lica. Svi do sada odobreni plasmani su u skladu sa definisanim internim limitima kao i limitima koji su definisani aktuelnom zakonskom regulativom.

Pored kredita Banka je klijentima odobravalala i garancije i akreditive koji predstavljaju vanbilansne izloženosti.

Ocjena kreditne sposobnosti je bila osnova za odobravanje svakog plasmana definisanog maksimalnog iznosa zaduženja (limita).

Banka je procjenjivala kreditnu sposobnost klijenta služeći se prvenstveno alatima kao što su kvantitativna (finansijska) i kvalitativna analiza i procjenom kvaliteta kolaterala ne zanemarujući načela vrednovanja preuzetih rizika kroz klasifikaciju plasmana i potencijalnih obaveza Banke.

Prije odobravanja kredita i drugih plasmana Banka procjenjuje dužnikovu kreditnu sposobnost uzimajući u obzir kriterijume koje je utvrdila internim aktom kao i pravnu valjanost i procijenjenu vrijednost kolaterala.

Ublažavanje kreditnog rizika podrazumijeva održavanje rizika na prihvatljivom nivou Banke odnosno održavanje prihvatljivog kreditnog portfolija.

Ublažavanje kreditnog rizika se sprovodi kroz ugovaranje adekvatnih sredstava obezbjeđenja potraživanja.

Vrijednost kolaterala izračunava se kao njegova neto vrijednost pod kojom se podrazumijeva tržišna vrijednost umanjena za sve troškove koji se odnose na realizaciju kolaterala. Tipovi instrumenata obezbjeđenja su:

- depoziti;
- pravo zaloge na industrijskim mašinama, hartijama od vrijednosti, zalihama i vozilima;
- hipoteke na nepokretnostima;
- mjenice (korporativne i lične);
- ovlašćenja za naplatu sa računa;
- administrativne zabrane;
- žiranti (za kredite odobrene fizičkim licima);
- polise osiguranja;
- bankarske garancije.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.3. Kreditni rizik (nastavak)**

Nakon izvršene procjene finansijskog stanja i kreditne sposobnosti dužnika, kao i nakon sagledavanja vrijednosti i pravne sigurnosti kreditne zaštite i drugih relevantnih faktora. Sektor upravljanja kreditima utvrđuje klasifikaciju dužnika kao mjeru očekivanog kreditnog rizika verifikuje interni rejting te daje svoj stav o opravdanosti preuzimanja identifikovanog rizika.

4.3.1. Preuzete i potencijalne obaveze po osnovu kredita

Preuzete obaveze su instrumenti koji obezbjeđuju sredstva klijentima onda kada su im potrebna.

Garancije i akreditivi koji predstavljaju neopozivu pisanu obavezu Banke da će u ime svog klijenta platiti trećoj strani dogovoreni iznos u slučaju da njen klijent ne ispunji svoju obavezu plaćanja nose isti rizik kao krediti.

Kod kreditnog rizika u pogledu preuzetih obaveza po odobrenim a neiskorišćenim kreditima, Banka je izložena potencijalnom gubitku u iznosu odobrenog a neiskorišćenog kredita. Međutim vjerovatni iznos gubitka po osnovu kreditnog rizika je manji od ukupnog neiskorišćenog kredita zbog toga što je većina preuzetih obaveza po odobrenim kreditima uslovljena ispunjavanjem određenih standarda od strane klijenata.

Banka vrši nadzor ročnosti kreditnih obligacija s obzirom na to da duži period važenja istovremeno nosi i veći kreditni rizik.

4.3.2. Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama

	31. decembar 2024.	U hiljadama EUR 31. decembar 2023.
Sredstva		
Novčana sredstva i računi depozita	14.524	11.302
kod centralnih banaka		
Kredit i potraživanja od banaka	22.743	19.456
Kredit i potraživanja od klijenata	56.200	55.143
Hartije od vrijednosti	12.765	12.574
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz		
ostali ukupni rezultat	3.061	2.831
Ostala finansijska potraživanja	247	271
	109.540	101.577
Vanbilansne stavke		
Plative garancije privrednim društvima	8.870	3.127
Činidbene garancije privrednim društvima	2.808	2.099
Neopozive obaveze za davanje kredita	4.346	4.451
	16.024	9.677
Ukupna izloženost kreditnom riziku	125.564	111.254

Izloženost kreditnom riziku kontroliše se pribavljanjem instrumenata obezbjeđenja i garancija pravnih i fizičkih lica.

Prije odobravanja kredita i drugih plasmana Banka procijenjuje dužnikovu kreditnu sposobnost uzimajući u obzir kriterijume koje je utvrdila internim aktom kao i pravnu valjanost i procijenjenu vrijednost kolaterala.

Vrijednost kolaterala izračunava se kao njegova neto vrijednost pod kojom se podrazumijeva tržišna vrijednost umanjena za sve troškove koji se odnose na realizaciju kolaterala.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.3 Kreditni rizik (nastavak)

4.3.2. Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama (nastavak)

Kredit i plasmani su prikazani u narednim tabelama:

							U hiljadama EUR 31. decembar 2024.	
Opis	Nedospjeli grupno neobzvrijeđeni *	Dospjeli ali grupno neobzvrijeđeni	Pojedinačno procijenjeni **	Ukupno (bruto)	Pojedinačna ispravka vrijednosti	Grupna ispravka vrijednosti	Ukupna ispravka vrijednosti	Ukupno neto
Kredit i potraživanja od klijenata	96	-	5.160	5.256	24	1	25	5.231
Kredit Državi	-	-	5.160	5.160	24	-	24	5.136
Jedinice lokalne samouprave — dugoročni	96	-	-	96	-	1	1	95
Kredit fizičkim licima	3.931	28	-	3.959	-	30	30	3.929
Keš krediti	2.230	28	-	2.258	-	29	29	2.229
Stambeni krediti	1.698	-	-	1.698	-	1	1	1.697
Minusi po tekućem računu	3	-	-	3	-	-	-	3
Kredit pravnim licima	35.945	1.297	13.544	50.786	3.248	439	3.687	47.099
Za trajni obrtni kapital	11.602	619	12.036	24.257	3.140	123	3.263	20.994
Overdraft	8.212	80	-	8.292	-	137	137	8.155
Revolving	7.054	500	101	7.655	101	71	172	7.483
Investicioni kredit	5.017	-	-	5.017	-	78	78	4.939
Namjenski kredit	4.060	98	1.407	5.565	7	30	37	5.528
					-			
Kredit i potraživanja od klijenata (bruto)	39.972	1.325	18.704	60.001	3.272	470	3.742	56.259
Kamatna potraživanja	-	11	181	192	181	5	186	6
Vremenska razgraničenja	(54)	-	(10)	(64)	-	-	-	(64)
Ukupno kredit i potraživanja od klijenata	39.918	1.336	18.875	60.129	3.453	475	3.928	56.201
Kredit i potraživanja od banaka	-	-	22.770	22.770	27	-	27	22.743
	39.918	1.336	41.645	82.899	3.480	475	3.955	78.944

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.3. Kreditni rizik (nastavak)

4.3.2. Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama (nastavak)

							U hiljadama EUR 31. decembar 2023.	
Opis	Nedospjeli grupno neobzvrijeđeni *	Dospjeli ali grupno neobzvrijeđeni	Pojedinačno procijenjeni **	Ukupno (bruto)	Pojedinačna ispravka vrijednosti	Grupna ispravka vrijednosti	Ukupna ispravka vrijednosti	Ukupno neto
Kredit i potraživanja od klijenata	184	-	11.751	11.935	56	2	58	11.877
Kredit Državi	-	-	11.751	11.751	56	-	56	11.695
Jedinice lokalne samouprave — dugoročni	184	-	-	184	-	2	2	182
Kredit fizičkim licima	4.164	37	-	4.201	-	39	39	4.162
Keš krediti	2.506	37	-	2.543	-	38	38	2.505
Stambeni krediti	1.652	-	-	1.652	-	1	1	1.651
Minusi po tekućem računu	6	-	-	6	-	-	-	6
Kredit pravnim licima	2.302	25	40.344	42.671	3.558	37	3.595	39.076
Za trajni obrtni kapital	565	-	22.835	23.400	3.264	6	3.270	20.130
Overdraft	622	25	4.988	5.635	47	18	65	5.570
Revolving	130	-	6.594	6.724	149	2	151	6.573
Investicioni kredit	421	-	2.182	2.603	69	1	70	2.533
Namjenski kredit	564	-	3.745	4.309	29	10	39	4.270
					-			
Kredit i potraživanja od klijenata (bruto)	6.650	62	52.095	58.807	3.614	78	3.692	55.115
Kamatna potraživanja	-	5	194	199	170	5	175	24
Vremenska razgraničenja	-	-	5	5	-	-	-	5
Ukupno kredit i potraživanja od klijenata	6.650	67	52.294	59.011	3.784	83	3.867	55.144
Kredit i potraživanja od banaka	-	-	19.467	19.467	11	-	11	19.456
	6.650	67	71.761	78.478	3.795	83	3.878	74.600

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.3. Kreditni rizik (nastavak)****4.3.3. Dospjeli grupno obezvrijeđeni krediti i plasmani**

31. decembar 2024. godine	do 30 dana	Od 61 do 90 dana	Od 91 do 180	Od 181 do 365 dana	Preko 365 dana	Ukupno
Keš krediti	12	-	-	-	16	28
Overdraft	80	-	-	-	-	80
Za trajni obrtni kapital	619	-	-	-	-	619
Namjenski kredit	98	-	-	-	-	90
Revolving	500	-	-	-	-	50
Stambeni kredit	-	-	-	-	-	-
Investicioni	-	-	-	-	-	-
Ukupno	1.309	-	-	-	16	1.325

31. decembar 2023. godine	do 30 dana	Od 31 do 60 dana	Od 91 do 180	Od 181 do 365 dana	Preko 365 dana	Ukupno
Keš krediti	13	8	-	1	15	37
Za trajni obrtni kapital	25	-	-	-	-	25
Namjenski kredit	-	-	-	-	-	-
Revolving	-	-	-	-	-	-
Stambeni kredit	-	-	-	-	-	-
Investicioni kredit	-	-	-	-	-	-
Overdaft	-	-	-	-	-	-
Ukupno	38	8	-	1	15	62

4.3.4. Fer vrijednost sredstava obezbjeđenja do visine plasmana obezbijedenih tim sredstvima

	31. decembar 2024.	U hiljadama EUR 31. decembar 2023.
Hipoteke	26.000	17.203
zaloga/ostalo	2.265	4.947
zaloga depozit	335	753
bankarska garancija	7.034	9.351
ugovor o cesiji	574	744
Ukupno	36.208	32.998

Banka je definisala kako kolateralne faktore tako i vrijeme realizacije u skladu sa procijenjenim kvalitetom pojedine vrste kolaterala. U instrumente obezbjeđenja sa kratkim vremenom realizacije ubrajaju se po pravilu: mjenice, novčani depoziti, jemstvo pravnih ili fizičkih lica, naplata putem cesije, korporativna garancija, garancija čiji je nalogodavac država ili druga banka, polisa životnog osiguranja vinkulirana u korist Banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.3. Kreditni rizik (nastavak)****4.3.5. Restrukturirani krediti i plasmani**

Banka je zajmoprimcu restrukturirala kredit ako je zbog pogoršanja dužnikove kreditne sposobnosti:

- a) produžila rok otplate za glavnicu ili kamatu;
- b) smanjila kamatnu stopu na odobreni kredit;
- c) smanjila iznos duga, glavnice ili kamate;
- d) izvršila preuzimanje duga;
- e) kapitalizaciju kamate;
- f) zamjenu postojećeg novim kreditom;
- g) napravila druge slične pogodnosti koje olakšavaju finansijsku poziciju zajmoprimca.

Prilikom restrukturiranja kredita Banka vrši finansijsku analizu zajmoprimca i procjenjuje mogućnosti zajmoprimca nakon restrukturiranja kredita da ostvari novčane tokove koji će biti dovoljni za otplatu glavnice i kamate kredita.

31. decembar 2024. godine	Bruto kredit	Ispravke vrijednosti	Neto kredit
Revolving krediti	-	-	-
Investicioni kredit	-	-	-
Za trajni obrtni kapital	177	-	177
Namjenski kredit	-	-	-
Ukupno	-	-	-

31. decembar 2023. godine	Bruto kredit	Ispravke vrijednosti	Neto kredit
Revolving krediti	200	3	197
Investicioni kredit	-	-	-
Za trajni obrtni kapital	1.004	10	994
Namjenski kredit	352	4	348
Ukupno	1.556	17	1.539

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.3. Kreditni rizik (nastavak)****4.3.6. Klasifikacija i vrednovanje finansijskih sredstava i obaveza**

Saglasno MSFI 9 klasifikacija i vrednovanje finansijskih sredstava zavisi od dva osnovna kriterijuma:

- poslovnog modela na osnovu kojeg Banka upravlja finansijskim sredstvom
- karakteristika ugovorenih novčanih tokova finansijskog sredstava (tzv. SPPI kriterijum).

Poslovni model odražava način na koji Banka upravlja svojim finansijskim sredstvima sa ciljem prikupljanja novčanih tokova.

Banka je sprovedla detaljnu analizu svojih poslovnih modela uzimajući u obzir iskustva iz prošlosti vezano za prodaju finansijskih sredstava kao i buduća očekivanja u tom pogledu.

Prilikom analize uzete su u obzir i druge objektivne i relevantne informacije kao što su: rizici koji utiču na uspešnost poslovnog modela i kako se tim rizicima upravlja kako se ocenjuje uspešnost poslovnog modela kako se finansijska sredstva u okviru tog modela vrednuju i izvještava rukovodstvo Banke i drugo.

Analiza se zasniva na razumno očekivanim scenarijima ne uzimajući u obzir najlošije projekcije ili stresna scenarija, saglasno tome Banka je definisala sljedeće poslovne modele:

- držanje radi prikupljanja novčanih tokova;
- držanje radi prikupljanja novčanih tokova i prodaje i
- ostali poslovni modeli (npr. držanje radi prodaje).

Ukoliko dođe do promjene poslovnog modela na osnovu kojeg se upravlja finansijskim sredstvom vrši se reklasifikacija finansijskog sredstva.

Reklasifikacija se sprovodi prospektivno odnosno od prvog dana sljedećeg izvještajnog perioda.

Banka ne očekuje česte promjene poslovnih modela. Banka vrši reproccjenu poslovnog modela najmanje jednom godišnje.

Ukoliko je poslovni model „držanje radi prikupljanja novčanih tokova“ ili „držanje radi prikupljanja novčanih tokova i prodaje“ vrši se procjena da li novčani tokovi predstavljaju samo plaćanje glavnice i kamate (tzv. „SPPI test“).

Saglasno osnovnom kreditnom aranžmanu kamata uključuje nadoknadu za vremensku vrijednost novca prihvaćeni nivo kreditnog rizika dužnika i ostale osnovne rizike kreditiranja uključujući i odgovarajuću maržu.

Ukoliko ugovoreni uslovi uključuju izloženost rizicima koji nisu u skladu sa osnovnim kreditnim aranžmanom finansijsko sredstvo se klasifikuje i vrednuje po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha nezavisno od poslovnog modela.

Na osnovu sprovedene analize poslovnih modela i karakteristika ugovorenih novčanih tokova Banka počev od 1. januara 2018. godine sva finansijska sredstva klasifikuje u sljedeće kategorije sredstava:

- Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti.
- Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ukupni ostali rezultat i
- Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.3. Kreditni rizik (nastavak)****4.3.7. Obezvrjeđenje finansijskih instrumenata u skladu sa MSFI 9**

Očekivani kreditni gubici se rekalkulišu na svaki izvještajni datum u cilju da reflektuju promjenu u kreditnom riziku od inicijalnog priznavanja finansijskog instrumenta.

Ovakav pristup rezultira u ranijem prepoznavanju kreditnih gubitaka tako što je neophodno da se preračunaju dvanaestomjesečni očekivani kreditni gubici za sve kreditne izloženosti.

Preračun očekivanih kreditnih gubitaka za cio životni vijek je neophodno sprovesti za sve kreditne izloženosti kod kojih je zabilježeno značajno pogoršanje kreditnog rizika u odnosu na trenutak priznavanja sredstva.

Pri obračunu očekivanih kreditnih gubitaka Banka koristi buduće informacije i makro-ekonomske faktore odnosno Banka ne razmatra samo istorijske informacije prilagođene da odražavaju efekte sadašnjih uslova i informacija koje pružaju objektivne dokaze da su finansijska sredstva umanjena za nastale gubitke već se razmatraju i razumljive i podržive informacije koje uključuju i projekcije budućih ekonomskih uslova pri kalkulisanju očekivanih kreditnih gubitaka kako na individualnoj tako i na grupnoj osnovi.

Nivo rezervisanja za gubitke će rasti kako se projektovani ekonomski uslovi pogoršavaju odnosno padaće kako projektovani ekonomski uslovi postaju povoljniji.

Osnovni principi i pravila Banke pri obračunu rezervisanja prema MSFI 9 su:

Banka kalkuliše dvanaestomjesečni očekivani kreditni gubitak ili očekivani kreditni gubitak za cio životni vijek finansijskog instrumenta u zavisnosti od značaja promjene kreditnog rizika finansijskog instrumenta od njegovog početnog priznavanja. Za ove svrhe Banka primjenjuje sledeća tri nivoa obezvrjeđenja:

- Stage 1 pokriva svu novu finansijsku aktivu u trenutku inicijalnog priznavanja i instrumente koji nemaju značajno pogoršanje kreditnog kvaliteta od trenutka inicijalnog priznavanja ili su ti instrumenti u kategoriji niskog kreditnog rizika;
- Stage 2 pokriva finansijske instrumente koji imaju značajno pogoršanje u kreditnom kvalitetu od trenutka inicijalnog priznavanja, ali da ne postoji objektivni dokaz obezvrjeđenja po osnovu kreditnih gubitaka;
- Stage 3 pokriva finansijsku aktivu kod koje postoji objektivni dokaz obezvrjeđenja na izvještajni datum.

Stage 1 i Stage 2 uključuju samo neproblematičnu finansijsku aktivu. Stage 3 uključuje samo problematičnu finansijsku aktivu.

Za finansijske instrumente u Stage 1 kalkulišu se dvanaestomjesečni očekivani kreditni gubici.

Za finansijske instrumente u Stage 2 kalkulišu se očekivani kreditni gubici za cio životni vijek instrumenta.

Za finansijske instrumente u Stage 3 kalkulišu se očekivani kreditni gubici za cio životni vijek instrumenta i prihodi od kamata se kalkulišu na neto izloženost.

Banka u skladu sa svojim računovodstvenim politikama prihod od kamate na instrumente u Stage 3 priznaje u trenutku naplate.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.3. Kreditni rizik (nastavak)

4.3.7. Obezbvrjeđenje finansijskih instrumenata u skladu sa MSFI 9 (nastavak)

Bruto izloženost u skladu sa MSFI 9 prikazana je u sledećoj tabeli:

Opis	U hiljadama EUR 31. decembar 2024.						
	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Ukupna izloženost	Pojedinačno obezbvrjeđeni	Grupno obezbvrjeđeni	Ukupno obezbvrjeđeni
Kreditni i potraživanja od klijenata	5.256	-	-	5.256	5.160	96	5.256
Kreditni Državi	5.160	-	-	5.160	5.160	-	5.160
Jedinice lokalne samouprave	96	-	-	96	-	96	96
Kreditni fizičkim licima	3.928	15	16	3.959	-	3.959	3.959
Keš krediti	2.227	15	16	2.258	-	2.258	2.258
Stambeni krediti	1.698	-	-	1.698	-	1.698	1.698
Minusi po tekućem računu	3	-	-	3	-	3	3
Kreditni pravnim licima	14.190	33.378	3.218	50.786	13.544	37.242	50.786
Za trajni obrtni kapital	3.064	18.077	3.117	24.258	12.036	12.222	24.258
Overdraft	5.262	3.030	-	8.292	-	8.292	8.292
Revolving	4.354	3.200	101	7.655	101	7.554	7.655
Investicioni kredit	431	4.586	-	5.017	-	5.017	5.017
Namjenski kredit	1.079	4.485	-	5.564	1.407	4.157	5.564
Kreditni i potraživanja od klijenata*	23.374	33.393	3.234	60.001	18.704	41.297	60.001
Kamatna potraživanja	2	5	185	192	181	11	192
Vremenska razgraničenja	(39)	(25)	-	(64)	(54)	(10)	(64)
Ukupno krediti i potraživanja od klijenata	23.337	33.373	3.419	60.129	18.831	41.298	60.129
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	14.536	-	-	14.536	14.536	-	14.536
Kreditni i potraživanja od banaka	22.770	-	-	22.770	22.770	-	22.770
Hartije od vrijednosti	15.674	-	-	15.674	15.674	-	15.674
UKUPNO:	76.317	33.373	3.419	113.109	71.811	41.298	113.109
Ukupno garancije	10.758	920	-	11.678	-	11.678	11.678
Plative garancije privrednim društvima	8.028	842	-	8.870	-	8.870	8.870
Činidbene garancije privrednim društvima	2.730	78	-	2.808	-	2.808	2.808
Neiskorišćene obaveze za davanje kredita	3.734	612	-	4.346	-	4.346	4.346
Neiskorišćeni dokumentarni akreditivi	-	-	-	-	-	-	-
UKUPNO:	14.492	1.532	-	16.024	-	16.024	16.024

*nedospjeli grupno neobezbvrjeđeni plasmani se odnose na plasmane koji nemaju dospjeli dug prema Banci na dan iskaza a nemaju obezbvrjednje zbog kvaliteta kolaterala (depozit, garancija, hipoteka). U dijelu hipoteka radi se o nepokretnostima sa visokim stepenom utrživosti dok procijenjena kao i diskontovana vrijednost značajno premašuju iznos izloženosti koje obezbjeđuju.

**Pojedinačna ispravka u iznosu od EUR 18.704 hiljada se odnosi na klijente u stage-u 3, dok se ostatak odnosi na performing klijente koji predstavljaju izloženost prema Državi CG ili kompanijama van CG za koje kao kolateral banka ima garanciju matične banke.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.3. Kreditni rizik (nastavak)

4.3.7. Obezbvrjeđenje finansijskih instrumenata u skladu sa MSFI 9 (nastavak)

U hiljadama EUR
31. decembar 2023.

Opis	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Ukupna izloženost	Pojedinačno obezbvrjeđeni	Grupno obezbvrjeđeni	Ukupno obezbvrjeđeni
Kreditni i potraživanja od klijenata	11.935	-	-	11.935	11.751	184	11.935
Kreditni Državi	11.751	-	-	11.751	11.751	-	11.751
Jedinice lokalne samouprave	184	-	-	184	-	184	184
Kreditni fizičkim licima	4.147	38	16	4.201	-	4.201	4.201
Keš krediti	2.490	38	16	2.544	-	2.544	2.544
Stambeni krediti	1.652	-	-	1.652	-	1.652	1.652
Minusi po tekućem računu	5	-	-	5	-	5	5
Kreditni pravnim licima	13.191	25.712	3.768	42.671	40.345	2.326	42.671
Za trajni obrtni kapital	2.182	17.931	3.287	23.400	22.836	564	23.400
Overdraft	5.247	388	-	5.635	4.988	647	5.635
Revolving	3.436	3.187	101	6.723	6.594	130	6.723
Investicioni kredit	1.341	882	380	2.603	2.182	421	2.603
Namjenski kredit	985	3.324	-	4.309	3.745	564	4.309
Kreditni i potraživanja od klijenata*	29.273	25.750	3.784	58.807	52.096	6.711	58.807
Kamatna potraživanja	-	9	190	199	194	5	199
Vremenska razgraničenja	(7)	12	-	5	24	(19)	5
Ukupno krediti i potraživanja od klijenata	29.266	25.771	3.974	59.011	52.314	6.697	59.011
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	11.313	-	-	11.313	11.313	-	11.313
Kreditni i potraživanja od banaka	19.467	-	-	19.467	19.467	-	19.467
Hartije od vrijednosti	15.250	-	-	15.250	15.250	-	15.250
UKUPNO:	75.296	25.771	3.974	105.041	98.344	6.697	105.041
Ukupno garancije	4.492	734	-	5.226	2.956	2.270	5.226
Plative garancije privrednim društvima	2.592	535	-	3.127	1.600	1.527	3.127
Činidbene garancije privrednim društvima	1.900	199	-	2.099	1.356	743	2.099
Neiskorišćene obaveze za davanje kredita	3.368	1.083	-	4.451	3.296	1.155	4.451
Neiskorišćeni dokumentarni akreditivi	-	-	-	-	-	-	-
UKUPNO:	7.860	1.817	-	9.677	6.252	3.425	9.677

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.3. Kreditni rizik (nastavak)

4.3.7. Obezbvrjeđenje finansijskih instrumenata u skladu sa MSFI 9 (nastavak)

Obezbvrjeđenje u skladu sa MSFI 9 prikazana je na sljedećoj tabeli:

							U hiljadama EUR
							31. decembra 2024.
Opis	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Ukupno obezbvrjeđenje	Pojedinačno obezbvrjeđenje	Grupno obezbvrjeđenje	Ukupno obezbvrjeđenje
Kredit i potraživanja od klijenata	25	-	-	25	24	1	25
Kredit Državi	24	-	-	24	24	-	24
Jedinice lokalne samouprave	1	-	-	1	-	1	1
Kredit fizičkim licima	11	3	16	30	-	30	30
Keš krediti	10	3	16	29	-	29	29
Stambeni krediti	1	-	-	1	-	1	1
Minusi po tekućem računu	-	-	-	-	-	-	-
Kredit pravnim licima	152	375	3.160	3.687	3.248	439	3.687
Za trajni obrtni kapital	24	180	3.059	3.263	3.140	123	3.263
Overdraft	69	68	-	137	-	137	137
Revolving	48	23	101	172	101	71	172
Investicioni kredit	4	74	-	78	-	78	78
Namjenski kredit	7	30	-	37	7	30	37
Kredit i potraživanja od klijenata	188	378	3.176	3.742	3.272	470	3.742
Kamatna potraživanja	-	-	186	186	181	5	186
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno kredit i potraživanja od klijenata	188	378	3.362	3.928	3.453	475	3.928
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	11	-	-	11	11	-	11
Kredit i potraživanja od banaka	27	-	-	27	27	-	27
Hartije od vrijednosti	64	-	-	64	64	-	64
UKUPNO:	290	378	3.362	4.030	3.555	475	4.030
Ukupno garancije	81	16	-	97	-	97	23
Plative garancije privrednim društvima	64	16	-	80	-	80	10
Činidbene garancije privrednim društvima	17	-	-	17	-	17	13
Neiskorišćene obaveze za davanje kredita	9	5	-	14	-	14	25
Neiskorišćeni dokumentarni akreditivi	-	-	-	-	-	-	-
UKUPNO:	90	21	-	111	-	111	111

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.3. Kreditni rizik (nastavak)

4.3.7. Obezbvrjeđenje finansijskih instrumenata u skladu sa MSFI 9 (nastavak)

U hiljadama EUR
31. decembar 2023.

Opis	Stage 1	Stage 2	Stage 3	Ukupno obezbvrjeđenje	Pojedinačno obezbvrjeđenje	Grupno obezbvrjeđenje	Ukupno obezbvrjeđenje
Kredit i potraživanja od klijenata	58	-	-	58	56	2	58
Kredit Državi	56	-	-	56	56	-	56
Jedinice lokalne samouprave	2	-	-	2	-	2	2
Kredit fizičkim licima	19	4	16	39	-	39	39
Keš krediti	18	4	16	38	-	38	38
Stambeni krediti	1	-	-	1	-	1	1
Minusi po tekućem računu	-	-	-	-	-	-	-
Kredit pravnim licima	136	246	3.213	3.595	3.558	37	3.595
Za trajni obrtni kapital	21	190	3.059	3.270	3.264	6	3.270
Overdraft	53	12	-	65	47	18	65
Revolving	40	10	101	151	149	2	151
Investicioni kredit	8	9	53	70	69	1	70
Namjenski kredit	14	25	-	39	29	10	39
Kredit i potraživanja od klijenata	213	250	3.229	3.692	3.614	78	3.692
Kamatna potraživanja	-	-	175	175	170	5	175
Vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno kredit i potraživanja od klijenata	213	250	3.404	3.867	3.784	83	3.867
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	12	-	-	12	12	-	12
Kredit i potraživanja od banaka	11	-	-	11	11	-	11
Hartije od vrijednosti	61	-	-	61	61	-	61
UKUPNO:	297	250	3.404	3.951	3.868	83	3.951
Ukupno garancije	15	8	-	23	7	16	23
Plative garancije privrednim društvima	10	-	-	10	4	6	10
Činidbene garancije privrednim društvima	5	8	-	13	3	10	13
Neiskorišćene obaveze za davanje kredita	13	12	-	25	21	4	25
Neiskorišćeni dokumentarni akreditivi	-	-	-	-	-	-	-
UKUPNO:	28	20	-	48	28	20	48

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.3. Kreditni rizik (nastavak)****4.3.7. Obezvrjeđenje finansijskih instrumenata u skladu sa MSFI 9 (nastavak)**

Geografska koncentracija izloženosti Banke kreditnom riziku je prikazana u sljedećoj tabeli:

U hiljadama EUR

	Crna Gora	Evropska Unija	Turska	Ostalo	Ukupno
Kredit i potraživanja od Banaka	-	17.514	1.256	4.000	22.770
Kredit i potraživanja od Klijenata	46.213	-	12.357	1.431	60.001
Hartije od vrijednosti	13.284	-	2.390	-	15.674
31. decembar 2024. godine	59.497	17.514	16.003	5.431	98.445
31. decembar 2023. godine	55.759	2.059	24.407	11.299	93.524

Banka u cilju identifikovanja mjerenja procjene i praćenja izloženosti riziku zemlje koristi Politiku upravljanja rizikom zemlje.

Izloženost riziku mjeri se i vrednuje za sve zemlje u kojima se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika banke.

Izloženost Banke riziku zemlje mjeri se na osnovu pojedinačnog plasmana određenog aktom koji podrazumijeva kontrolu rejtinga zemlje dužnika vodeći računa o političkim ekonomskim i socijalnim prilikama u zemlji dužnika.

Pri dodjeljivanju rejtinga konkretnoj zemlji rejting agencije polaze od većeg broja pokazatelja pri čemu se kao ključni uzimaju sljedeći: dohodak po glavi stanovnika, rast bruto društvenog proizvoda, inflacija, spoljni dug, nivo ekonomskog razvoja i ranija urednost servisiranja dugova.

Na osnovu preporuke Centralne banke Banka pri klasifikaciji aktive i izdvajanju rezervi po osnovu rizika zemlje za sve konkretne izloženosti koristiti dugoročni rejting zemlje dužnika utvrđen od strane međunarodno priznatih rejting agencija (Standard & Poors, Moody's, Fitch).

Banka sve zemlje dužnika rangira u sljedeće kategorije rizičnosti:

- nerizične zemlje;
- zemlje niskog rizika;
- zemlje srednjeg rizika;
- zemlje visokog rizika.

Rangiranje zemalja dužnika služi Banci za praćenje i limitiranje izloženosti banke prema pojedinim zemljama dužnika, grupama zemalja ili regionima, a u skladu sa usvojenim okvirom za preuzimanje rizika i bančnim apetitom za rizik.

Regulator ne zahtijeva izračunavanje potrebnog kapitala za rizik zemlje.

Na dan 31. decembra 2024. godine Banka je izložena riziku zemlje, obzirom na to da je određenim pravnim i fizičkim licima iz Republike Turske i Kosova odobrila kredite kao i to da u svom portfoliju ima hartije od vrijednosti izdate od strane Ministarstva finansija Republike Turske.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.3. Kreditni rizik (nastavak)****4.3.8. Industrijska koncentracija**

Koncentracija po djelatnostima izloženosti Banke kreditnom riziku je prikazana u sljedećoj tabeli:

	Kredit i potraživanja od klijenata	Kredit i potraživanja od banaka	Hartije od vrijednosti	Ukupno
Prerađivačka industrija	1.075	-	-	1.075
Građevinarstvo	13.647	-	-	13.647
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	10.676	-	-	10.676
Usluge pružanja smještaja i hrane	4.684	-	-	4.684
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	-	-	-	-
Stručne naučne i tehničke djelatnosti	582	-	-	582
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	5.255	-	13.284	18.539
Ostale uslužne djelatnosti	6.738	-	-	6.738
Fizička lica - rezidenti	3.555	-	-	3.555
Nerezidenti	13.789	22.770	2.390	38.949
UKUPNO	60.001	22.770	15.674	98.445
Kamatna potraživanja i ispravka vrijednosti kamatnih potraživanja	199	-	-	199
Vremenska razgraničenja kamata i naknada i ispravka vrijednosti	5	-	-	5
31. decembar 2024. godine	60.205	22.770	15.674	98.649
31. decembar 2023. godine	59.011	19.467	15.250	93.728

4.3.9. Vanbilansna evidencija

Ročnost vanbilansnih stavki po kojima je Banka izložena kreditnom riziku je sljedeća:

31. decembar 2024.				
U hiljadama EUR				
	Neopozive obaveze za davanje kredita	Garancije	Nepokriveni akreditivi	Ukupno
Do 1 godine	2.259	3.604	-	5.863
Od 1 do 5 godina	2.087	8.074	-	10.161
	4.346	11.678	-	16.024
31. decembar 2023.				
U hiljadama EUR				
	Neopozive obaveze za davanje kredita	Garancije	Nepokriveni akreditivi	Ukupno
Do 1 godine	1.204	1.903	-	3.107
Od 1 do 5 godina	3.247	3.323	-	6.570
	4.451	5.226	-	9.677

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.4. Tržišni rizik**

Banka je izložena tržišnim rizicima. Tržišni rizik predstavlja potencijalni gubitak uzrokovan nepovoljnim promjenama na tržištu: kamatnih stopa, deviznih pozicija, cijena, indeksa i/ili ostalih faktora koji utiču na vrijednost finansijskih instrumenata.

Najčešće glavni izvori tržišnog rizika su devizne pozicije i rizik kamatne stope.

Limiti za izloženost tržišnim rizicima su interno propisani i usklađeni sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

4.4.1 Devizni rizik

Rizik od promjene kursa stranih valuta jeste rizik od promjene vrijednosti sredstava i obaveza usled promjene kursa strane valute.

Banka devizni rizik mjeri i ograničava dnevno i to na agregatnoj osnovi i individualno po valutama.

Neto otvorena devizna pozicija banke na kraju dana za pojedinačnu valutu koja se dnevno nalazi na referentnoj kursnoj listi Evropske Centralne banke ne može iznositi više od 15% osnovnog kapitala Banke.

Zbir neto otvorenih deviznih pozicija na kraju dana za sve valute koje se dnevno nalaze na referentnoj kursnoj listi Evropske Centralne banke ne može iznositi više od 20% osnovnog kapitala Banke.

Neto otvorene pozicije na kraju dana za ostale valute ne mogu iznositi više od:

- 5% osnovnog kapitala banke, pojedinačno po valuti;
- 10% osnovnog kapitala ukupno za sve ostale valute Banke.

Finansijska pozicija i novčani tokovi Banke su izloženi efektima promjena kursa valuta.

Izloženost deviznom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

Banka je izložena efektima promjena deviznih kursa najznačajnijih valuta koji utiču na njen finansijski položaj i novčane tokove.

Rukovodstvo uspostavlja ograničenja na stepen izloženosti po valutama koja se redovno prate. Izloženost riziku od promjena kursa valuta na dan 31. decembra 2024. godine prikazana je u sljedećoj tabeli:

	USD	Ostale valute	U hiljadama EUR Ukupno strane valute
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	1.568	-	1.568
Ukupna sredstva	1.568	-	1.568
OBAVEZE			
Depoziti klijenata	1.538	-	1.538
Pozajmljena sredstva od banaka			
Ukupno obaveze	1.538	-	1.538
Neto devizna izloženost:			
- 31. decembar 2024. godine	30	-	30
- 31. decembar 2023. godine	60	-	60

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.4. Tržišni rizik (nastavak)****4.4.1 Devizni rizik (nastavak)**

Banka je u maloj mjeri izložena deviznom riziku. Obzirom na činjenicu da je na dan 31. decembra 2024. godine imala devizna sredstva u USD u iznosu od 1.568 hiljada i obaveze u istoj valuti od 1.538 hiljada što je rezultiralo neto dugom pozicijom u iznosu od 30 hiljada. U valuti TRY banka nije imala devizna sredstva.. Ukupna neto otvorena pozicija banke na 31. decembar 2024. godine iznosila je 30 hiljada.

Na osnovu navedenog Banka nije bila u obavezi da izdvaja kapital po osnovu pokrića izloženosti deviznom riziku obzirom da je neto devizna pozicija manja od 2% regulatornog kapitala (na dan 31. decembra 2024. godine iznosi manje od 1% regulatornog kapitala).

Sve ostale pozicije finansijskih sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2024. godine bile su u valuti EUR .

4.4.2. Operativni rizik

Operativni rizik predstavlja rizik od gubitaka usled nedostatka ili neadekvatnosti internih procesa ljudi i sistema ili zbog eksternih događaja.

Takođe operativni rizik može biti posljedica angažovanja lica izvan Banke protivpravnih radnji slabosti i propusta u izvršavanju poslova i slično.

U cilju adekvatnog upravljanja operativnim rizikom Banka je razvila Politiku identifikovanja, mjerenja i kontrolisanja ove vrste rizika.

Politikom su propisani osnovni principi upravljanja operativnim rizikom u cilju postizanja optimalno prihvatljivog nivoa rizika.

Pojava koja predstavlja izvor operativnog rizika se može klasifikovati u jednu od 7 kategorija događaja:

- interne prevare;
- eksterne prevare;
- propusti u odnosima sa zaposlenima i u sistemu bezbjednosti na radu;
- problemi u odnosima sa klijentima. u plasmanima proizvoda i u poslovnoj praksi banke;
- štete na fizičkoj imovini banke;
- prekidi u poslovanju i greške u sistemima banke;
- izvršenje transakcija isporuka i upravljanje procesima u banci.

Operativni rizik povezan sa kreditnim rizikom odnosi se na događaj koji proizilazi iz kreditnog rizika, a obuhvata neki od elementa operativnog rizika (npr. greška prilikom izvršenja nekog procesa, interna/eksterna prevara, komercijalni spor).

Kvalifikovanje operativnog rizika povezanog sa kreditnim rizikom zahtijeva da se ispune 2 uslova:

- Neizmireni kredit i kašnjenje nosioca kredita - kreditni rizik
- Slučaj operativnog rizika, interni nedostatak (greška prilikom izvršenja interna/eksterna prevara) ili eksterni događaj (eksterna prevara komercijalni spor) koji djelimično ili potpuno doprinosi kreditnom gubitku.

Izloženost operativnom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

Cilj upravljanja operativnim rizikom je da se obezbijedi da nivo izloženosti operativnom riziku bude u skladu sa Strategijom upravljanja rizicima i politikama Banke, odnosno minimiziranje gubitaka po osnovu operativnih rizika.

Banka koristi jednostavni metod za izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik i on na dan 31 decembra 2024. godine iznosi EUR 423 hiljada.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.4. Tržišni rizik (nastavak)****4.4.3 Rizik od promjene kamatnih stopa**

Rizik od promjene kamatnih stopa novčanih tokova predstavlja rizik da će budući novčani tokovi finansijskog instrumenta biti podložni oscilacijama usled promjenljivih kamatnih stopa na tržištu.

Kamatni rizik fer vrijednosti predstavlja rizik da će vrijednost finansijskog instrumenta biti podložna oscilacijama usled promjenljivih kamatnih stopa na tržištu.

Banka je izložena efektima promjene važećih kamatnih stopa na tržištu i to po osnovu rizika od promjene kamatnih stopa na novčane tokove.

Pod upravljanjem kamatnim rizikom se smatra upravljanje rizikom neusklađenosti perioda ažuriranja kamatnih stopa (engl. repricing risk), izvora sredstava i plasmana.

Kao posljedica takvih promjena može doći do povećanja kamatnih marži međutim one mogu umanjiti dobit ili dovesti do gubitka u slučaju neočekivanih kretanja.

Kamatne stope se zasnivaju na tržišnim stopama tako da Banka redovno vrši ponovno određivanje cijena.

Osjetljivost aktive, pasive i vanbilansnih pozicija na promjenu kamatne stope utiče na dvije kategorije - visinu neto kamatnih prihoda i tržišnu vrijednost pojedinih finansijskih instrumenata (kamatno osjetljivih izvora i plasmana) što posljedično utiče na tržišnu vrijednost kapitala Banke.

Uzroci nastanka kamatnog rizika su:

- nezadovoljavajući kamatni raspon („spread“)
- neusklađenost kamatno osjetljive aktive i pasive banke („gap“)
- promjene u sklonostima klijenata.

Naredna tabela prikazuje kamatonosna i nekamatonosna sredstva i obaveze Banke na dan 31. decembra 2024. godine:

	Kamatonosno	Nekamatonosno	U hiljadama EUR Ukupno
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	2.138	12.386	14.524
Kredit i potraživanja od banaka	17.817	4926	22.743
Kredit i potraživanja od klijenata	56.200	-	56.200
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj Vrijednosti i fer vrijednosti	15.826	-	15.826
Ostala finansijska potraživanja	2	244	246
Ukupna sredstva	91.983	17.556	109.539
OBAVEZE			
Depoziti klijenata	81.750	-	81.750
Kredit banaka i centralnih banaka	8.004	-	8.004
Kredit klijenata koji nisu banke	-	1.302	1.302
Ostale finansijske obaveze	694	-	694
Ukupno obaveze	90.448	1302	91.750
Izloženost riziku od promjene kamatnih stopa:			
- 31. decembar 2024. godine	5.403	12.386	17.789
- 31. decembar 2023. godine	7.084	9.259	16.343

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.5. Rizik likvidnosti**

Upravljanje likvidnošću je jedan od ključnih zadataka Banke. Rizik likvidnosti predstavlja rizik da Banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti ili rizik da će Banka za izmirivanje dospjelih obaveza morati obezbjeđivati novčana sredstva iz drugih izvora po razumnoj cijeni i blagovremeno.

4.5.1. Upravljanje rizikom likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja rizik da banka neće moći da obezbijedi dovoljan obim (novčanih) sredstava za pokriće svih obaveza (bilansnih i vanbilansnih) na dan njihovog dospjeća.

Rizik likvidnosti se identifikuje na osnovu dnevnih, dekadnih, mjesečnih i kvartalnih projekcija likvidnosti tj. na osnovu gap-ova koji su nastali usled neusklađenosti sredstava i izvora sredstava.

Aдекватno upravljanje rizikom likvidnosti predstavlja osnovni uslov za sigurno i efikasno poslovanje banke.

Kvalitet upravljanja rizikom likvidnosti zavisi od bilansne strukture Banke odnosno usklađenosti priliva i odliva sredstava.

Potrebna likvidnost ostvaruje se racionalnim upravljanjem sredstvima i obavezama u cilju održavanja odgovarajućeg srazmjera između likvidne aktive i nestabilne pasive.

Banka je u cilju stvaranja sekundarnih rezervi likvidnosti vršila ulaganja u dužničke hartije od vrijednosti u iznosu od EUR 15.674 hiljada.

Na dan 31. decembra 2024. godine manji dio portfolija dužničkih hartija od vrijednosti odnosi se na hartije od vrijednosti izdate od strane Ministarstva finansija Republike Turske u iznosu od EUR 2.390 hiljada koje se drže do dospjeća.

Takođe Banka u svom portfelju ima i EUR 13.284 hiljada hartija od vrijednosti izdatih od strane Ministarstva finansija Crne Gore koje su klasifikovane kao hartije od vrijednosti koje se dijelom vrednuju po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat dok se dio drži do dospjeća.

Na osnovu praćenja i mjerenja osnovnih indikatora likvidnosti (dnevni i dekadni koeficijenti likvidnosti) utvrđeni koeficijenti pokazuju da Banka u toku 2024. godine nije imala problema sa likvidnošću i da su koeficijenti likvidnosti bili iznad limita vrijednosti propisanih od strane Centralne banke.

Dnevni koeficijent likvidnosti na dan 31. decembra 2024. godine iznosio je 2,29 (31. decembra 2023. godine: 1,86), dok je minimalna vrijednost ovog koeficijenta definisana odlukom Centralne banke iznosila 0,9.

Likvidnost Banke je snažno podržana od strane matične banke koja obezbjeđuje pozajmice ili prekonoćne depozite u slučaju potrebe za likvidnim sredstvima, takođe Banka je definisala i usvojila Plan za upravljanje likvidnošću u slučajevima ugrožene likvidnosti ili nepredviđenih okolnosti kojim su jasno definisane dužnosti zadaci i nosioci zadataka koji se trebaju izvršiti u slučaju ugrožene likvidnosti Banke.

Tabela u nastavku predstavlja analizu rokova dospjeća sredstava i obaveza Banke na osnovu ugovorenih uslova plaćanja.

Ugovoreni rokovi dospjeća sredstava i obaveza određeni su na osnovu preostalog perioda na dan bilansa stanja u odnosu na ugovoreni rok dospjeća.

Banka je razvila Metodologiju za utvrđivanje stabilnog nivoa depozita po viđenju na osnovu Var metodologije.

Oročeni depoziti su razvrstani po skalama dospjeća u odnosu na ugovorene rokove dospjeća.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.5. Rizik likvidnosti (nastavak)

4.5.1 Upravljanje rizikom likvidnosti (nastavak)

	U hiljadama EUR								
	Od 1-7 dana	8-15 dana	16-30 dana	31-90 dana	91-180 dana	181-365 dana	1-5 godina	Preko 5 godina	Ukupno
31. decembar 2024. godine									
SREDSTVA									
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	12.397	-	-	-	-	-	2.138	-	14.535
Gotovina i gotovinski ekvivalenti	10.259	-	-	-	-	-	-	-	10.259
Sredstva izdvojene obavezne rezerve	2.138	-	-	-	-	-	2.138	-	4.276
Sredstva kod banaka	15.770	-	7.000	-	-	-	-	-	22.770
Kredit i potraživanja od klijenata	169	198	377	5.116	5.872	24.854	21.888	1.527	60.001
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	-	-	-	-	-	9.351	3.267	-	12.618
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	-	-	-	-	-	-	3.057	-	3.057
Ostala potraživanja	394	84	69	-	-	-	111	-	658
Ukupno sredstva	28.730	282	7.446	5.116	5.872	34.205	30.461	1.527	113.639
OBAVEZE									
Ukupni depoziti, sredstva na esc.računu i obaveze za kamate i vrem.razgraničenja	9.859	4.600	6.225	6.369	9.980	27.600	16.461	275	81.369
Depoziti po viđenju	9.551	4.430	5.791	3.711	5.566	11.133	10.966	-	51.148
Oročeni depoziti	308	170	434	2.658	4.414	16.467	5.495	275	30.221
Obaveze za kamate i vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukupne pozajmice	108	-	-	-	-	8.019	868	2	9.302
Pozajmice od ostalih kreditnih i finansijskih institucija	108	-	-	-	-	8109	868	217	9.302
Obaveze za kamate i vremenska razgraničenja	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostale dospjele obaveze	223	4	184	-	-	283	70	-	764
Ukupne obaveze	10.189	4.604	6.409	6.369	9.980	35.993	17.399	492	91.435
Ročna neusklađenost 31.12.2024.	18.541	(4.322)	1.037	(1.253)	(4.108)	(1.788)	13.062	1.035	22.204
Gap dospijeća	18.541	14.219	15.256	14.003	9.898	8.107	21.169	22.204	123.394
Kumulativni Gap	20,3%	15,7%	16,7%	15,3%	10,8%	8,9%	23,2%	24,3%	
% od ukupnog izvora sredstava									
Ročna neusklađenost 31.12.2023.									
Gap dospijeća	20.726	(3.563)	(4.788)	168	(4.125)	(18.391)	31.122	(301)	20.848
Kumulativni Gap	20.726	17.163	12.375	12.543	8.418	(9.973)	21.149	20.848	103.249
% od ukupnog izvora sredstava	24,5%	20,3%	14,6%	14,8%	10,0%	(11,8)%	25,0%	24,7%	

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.5. Rizik likvidnosti (nastavak)****4.5.1 Upravljanje rizikom likvidnosti (nastavak)**

Likvidnost Banke kao njena sposobnost da u roku izvršava dospjele obaveze zavisi sa jedne strane od bilansne strukture a sa druge strane od usklađenosti tokova priliva i odliva sredstava.

Struktura finansijskih sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2024. godine ukazuje na postojanje ročne usklađenosti u svim relevantnim intervalima.

Banka tokom 2024. godine nije imala probleme sa održavanjem likvidnosti. Racio dnevne likvidnosti na dan 31. decembra 2024. godine bio je 2,27 (31. decembra 2023. godine: 1,86), dok je racio dekadne likvidnosti na dan 31. decembar 2024. godine bio 1,89 (31. decembar 2023. godine: 1,85).

Banka kao članica Ziraat Grupe ima pristup interbank (intergroup) money market tržištu gdje u veoma kratkom vremenskom roku može da obezbijedi likvidna novčana sredstva u vidu pozajmica od matične banke ili od neke druge banke članice Ziraat Grupe.

Ova činjenica značajno utiče na likvidnu poziciju Banke i na umanjeno izloženosti riziku likvidnosti.

Na osnovu Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti u kreditnim institucijama („Sl. List CG“ br. 127/20, 140/21) banka je dužna da vrši obračun koeficijenta likvidne pokrivenosti (LCR – liquidity coverage ratio). Shodno Zakonu o kreditnim institucijama minimalni zahtjev za pomenutim koeficijentom iznosi 100%, dok je bankama omogućen prelazni period od 2 godine u kome će minimalni zahtjevi za likvidnom pokrivenošću biti 70% u 2023. odnosno 80% u 2024. godini.

Banka je, u svijetlu nove regulative vezane za rizik likvidnosti donijela niz internih dokumenata kojima se uređuje ova oblast, počev od Politike za upravljanje rizikom likvidnosti, Politiku za utvrđivanje interne likvidnosti (ILAAP), Metodologiju za procjenu adekvatnosti likvidnosti te Metodologiju sa specifikacijom za obračun LCR-a.

Naredna tabela prikazuje izračun LCR-a Banke na dan 31. decembra 2024. godine:

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.5. Rizik likvidnosti (nastavak)

4.5.1 Upravljanje rizikom likvidnosti (nastavak)

U hiljadama EUR

LIKVIDONOSNA POKRIVENOST – IZRAČUNI	
Zaštitni sloj likvidnosti	28.181
Neto likvidnosni odlivi	6.896
Koeficijent likvidnosne pokrivenosti (%)	409%
Zaštitni sloj likvidnosti u obliku imovine I reda isključujući pokrivene obveznice izuzetno visokog kvaliteta (u skladu s članom 9.): neprilagođen	28.181
Odlivi po osnovu kolaterala u obliku imovine I reda isključujući pokrivene obveznice izuzetno visokog kvaliteta koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilivi po osnovu kolaterala u obliku imovine I reda isključujući pokrivene obveznice izuzetno visokog kvaliteta koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Osigurani odlivi novca koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Osigurani prilivi novca koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilagođeni iznos imovine I reda isključujući pokrivene obveznice izuzetno visokog kvaliteta, prije primjene gornje granice	28.181
Vrijednost imovine I reda u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta u skladu s članom 9.: neprilagođena	0
Odlivi po osnovu kolaterala u imovini I reda u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilivi po osnovu kolaterala u imovini I reda u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilagođeni iznos imovine I reda u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta ,prije primjene gornje granice	0
Prilagođeni iznos imovine I reda u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta ,nakon primjene gornje granice	0
Iznos viška likvidne imovine I reda u obliku pokrivenih obveznica izuzetno visokog kvaliteta	0
Vrijednost imovine IIA reda u skladu s članom 9.: neprilagođena	0
Odlivi po osnovu kolaterala u imovini IIA reda koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilivi po osnovu kolaterala u imovini IIA reda koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilagođeni iznos imovine IIA reda, prije primjene gornje granice	0
Prilagođeni iznos imovine IIA reda, nakon primjene gornje granice	0
Iznos viška likvidne imovine IIA reda	0
Vrijednost imovine IIB reda u skladu s članom 9.: neprilagođena	0
Odlivi po osnovu kolaterala u imovini IIB reda koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilivi po osnovu kolaterala u imovini IIB reda koji dospijevaju u roku od 30 dana	0
Prilagođeni iznos imovine IIB reda, prije primjene gornje granice	0
Prilagođeni iznos imovine IIB reda, nakon primjene gornje granice	0
Iznos viška likvidne imovine IIB reda	0
Iznos viška likvidne imovine	0
Zaštitni sloj likvidnosti	28.181
Ukupni odlivi	27.583
U cijelosti izuzeti prilivi	0
Prilivi na koje se primjenjuje gornja granica od 90%	0
Prilivi na koje se primjenjuje gornja granica od 75%	23.282
Smanjenje za u cijelosti izuzete prilive	0
Smanjenje za prilive na koje se primjenjuje gornja granica od 90%	0
Smanjenje za prilive na koje se primjenjuje gornja granica od 75%	20.688
Neto likvidnosni odliv	6.896

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.6. Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza

	Knjigovodstvena vrijednost		U hiljadama EUR	
	2024.	2023.	Fer vrijednost 2024.	Fer vrijednost 2023.
Finansijska sredstva				
Kredit i potraživanja od banaka	22.743	19.456	22.743	19.456
Kredit i potraživanja od klijenata	56.200	55.143	56.200	55.143
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	12.764	12.574	12.764	12.574
Hartije od vrijednosti po fer vrijednosti	3.061	2.831	3.061	2.831
Ostala finansijska potraživanja	247	272	247	272
Finansijske obaveze				
Depoziti klijenata	81.750	74.606	81.750	74.606
Kredit banaka i centralnih banaka	8.004	8.004	8.004	8.004
Kredit klijenata koji nisu banke	1.302	1.519	1.302	1.519
Ostale obaveze	694	1.105	694	1.105

Pravična vrijednost finansijskih instrumenata je iznos za koji sredstva mogu biti prodana ili obaveze izmirene između obaviještenih voljnih učesnika u toku trajanja nezavisne transakcije, međutim ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke.

U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, pravična vrijednost se procjenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela.

Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove u značajnoj mjeri utiču na procjene. Stoga utvrđene procjene pravične tržišne vrijednosti ne mogu biti ostvarene prilikom aktuelne prodaje finansijskog instrumenta.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.6. Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza (nastavak)****4.6.1. Krediti i plasmani bankama**

Potraživanja od drugih banaka obuhvataju međubankarske plasmane i pozicije u procesu naplate.

Pravična vrijednost plasmana sa varijabilnom kamatnom stopom i prekonoćnih depozita je približno jednaka knjigovodstvenoj vrijednosti ovih finansijskih sredstava iskazanoj na dan bilansa stanja.

4.6.2. Krediti i potraživanja od klijenata

U cilju utvrđivanja pravične vrijednosti kredita klijentima sa fiksnom kamatnom stopom iskazanih po amortizovanoj vrijednosti izvršeno je poređenje kamatnih stopa po kojima su krediti odobravani klijentima sa raspoloživim informacijama o preovlađujućim tržišnim kamatnim stopama u bankarskom sektoru Crne Gore odnosno prosječnim ponderisanim kamatnim stopama po djelatnostima.

Rukovodstvo Banke smatra da kamatne stope Banke ne odstupaju značajno od preovlađujućih tržišnih kamatnih stopa u bankarskom sektoru Crne Gore te shodno tome pravična vrijednost kredita klijentima obračunata kao sadašnja vrijednost budućih novčanih tokova diskontovanih primjenom važećih tržišnih stopa odnosno prosječnih ponderisanih kamatnih stopa za bankarski sektor ne odstupa značajno od iskazanih knjigovodstvenih vrijednosti kredita na dan bilansa stanja.

Po mišljenju rukovodstva iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe finansijskog izvještavanja.

4.6.3. Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju

Pravična vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju je zasnovana na tržišnim cijenama.

4.6.4. Depoziti i obaveze po kreditima

Za depozite po viđenju kao i depozite sa preostalim rokom dospjeća kraćim od godinu dana pretpostavka je da procijenjena pravična vrijednost ne odstupa značajno od knjigovodstvenih vrijednosti.

Procijenjena fer vrijednost kamatonosnih depozita sa fiksnom kamatnom stopom i preostalim rokom dospjeća preko godinu dana bez navedene tržišne cijene bazira se na diskontovanom toku gotovine primjenom važeće kamatne stope na nove obaveze sa sličnim preostalim dospijećem.

Prema mišljenju rukovodstva kamatne stope Banke su usklađene sa važećim tržišnim kamatnim stopama i shodno tome iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja u datim okolnostima najvjerodostojnije odražava pravičnu vrijednost navedenih finansijskih instrumenata.

Za pravičnu vrijednost obaveza po kreditima sa varijabilnom kamatnom stopom pretpostavka je da aproksimira knjigovodstvenoj vrijednosti ovih obaveza na dan izvještavanja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.6. Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza (nastavak)****4.6.5. Fer vrijednost finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti****a) Hijerarhija fer vrijednosti finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti**

MSFI 13 definiše hijerarhiju tehnika vrednovanja na osnovu toga da li su inputi koje zahtijevaju te tehnike vrednovanja raspoloživi ili ne.

Raspoloživi inputi oslikavaju tržišne podatke dobijene iz nezavisnih izvora; inputi koji nisu raspoloživi uključuju tržišne pretpostavke Banke. Ove dvije vrste inputa stvorile su sljedeću hijerarhiju fer vrijednosti:

- Nivo 1 – Kotirane vrijednosti (nekorigovane) na aktivnom tržištu istih sredstava i obaveza. Ovaj nivo uključuje kotirane instrumente kapitala.
- Nivo 2 – Unosi koji ne predstavljaju kotirane vrijednosti uključene u Nivo 1. a koji su raspoloživi i tiču se datog sredstva ili obaveze bilo direktno (tj. u vidu cijena/vrijednosti) ili indirektno (u vidu zaključaka na osnovu cijena/vrijednosti).
- Nivo 3 – unosi za sredstva i obaveze koji nisu zasnovani na raspoloživim tržišnim podacima. Ovaj Nivo uključuje ulaganja u kapital pod tržišnim pretpostavkama (ne postoje raspoloživi podaci). Banka ne posjeduje finansijske instrumente vrednovane po fer vrijednosti uključene u nivo 3.

Ova hijerarhija zahtijeva upotrebu raspoloživih tržišnih podataka kada isti postoje. Prilikom procjene fer vrijednosti Banka uzima u obzir raspoložive tržišne vrijednosti kad god je to moguće. Na dan 31. decembra 2024. godine tržišne cijene hartija od vrijednosti vrednovanih po fer vrijednosti u portfoliju Banke su bile dostupne.

31. decembar 2024. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti koje se iskazuju po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat	3.061	-	-	3.061
Ukupna sredstva	3.061	-	-	3.061
31. decembar 2023. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Hartije od vrijednosti koje se iskazuju po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat	2.831	-	-	2.831
Ukupna sredstva	2.831	-	-	2.831

b) Tehnike vrednovanja i pretpostavke korišćene za vrednovanje finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti

Fer vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju je zasnovana na tržišnim cijenama. Ukoliko informacije o tržišnim cijenama nisu raspoložive koriste se tržišne cijene kotiranih hartija od vrijednosti sa sličnim karakteristikama. Na dan 31. decembra 2024. godine tržišne cijene hartija od vrijednosti vrednovanih po fer vrijednosti u portfoliju Banke su bile dostupne.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.6. Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza (nastavak)****4.6.5. Fer vrijednost finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti(nastavak)****c) Hijerarhija fer vrijednosti finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti**

Procijenjena fer vrijednost finansijskih instrumenata prema hijerarhiji fer vrijednosti data je u narednoj tabeli:

31. decembar 2024. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovodstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	14.524	-	14.524	14.524
Kredit i potraživanja od banaka	-	22.743	-	22.743	22.743
Kredit i potraživanja od klijenata	-	-	56.200	56.200	56.200
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	12.765			12.765	12.765
Ostala finansijska potraživanja	-	-	247	247	247
Ukupna sredstva	12.765	37.267	56.447	106.479	106.479
Depoziti klijenata	-	-	81.750	81.750	81.750
Pozajmljena sredstva od Banaka	-	-	8.004	8.004	8.004
Pozajmljena sredstva od klijenta koji nisu banke			1.302	1.302	1.302
Ukupne obaveze	-	-	91.056	91.056	91.056
31. decembar 2023. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno	Knjigovodstvena vrijednost
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	-	11.302	-	11.302	11.302
Kredit i potraživanja od banaka	-	19.456	-	19.456	19.456
Hartije od vrijednosti po amortizovanoj vrijednosti	12.574			12.574	12.574
Ostala finansijska potraživanja	-	-	272	272	272
Ukupna sredstva	12.574	30.758	55.415	98.747	98.747
Depoziti klijenata	-	-	74.606	74.606	74.606
Pozajmljena sredstva od Banaka	-	-	8.004	8.004	8.004
Pozajmljena sredstva od klijenta koji nisu banke			1.519	1.519	1.519
Ukupne obaveze	-	-	84.129	84.129	84.129

d) Tehnike vrednovanja i pretpostavke korišćene za vrednovanje finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti

Fer vrijednost finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti obračunata je samo za potrebe objelodanjivanja bez efekata na pozicije bilansa stanja ili bilansa uspjeha. Dodatno s obzirom na to da nema aktivnog trgovanja ovim instrumentima određivanje fer njihove vrijednosti zahtijeva korišćenje procjena rukovodstva u značajnoj mjeri.

Fer vrijednost je cijena koja se može primiti za prodaju nekog sredstva ili platiti za prenos neke obaveze u uobičajenoj transakciji na glavnom (ili najpovoljnijem) tržištu na datum odmjerenja pod tekućim tržišnim uslovima bez obzira na to da li je cijena direktno utvrđiva ili procijenjena korišćenjem neke druge tehnike vrednovanja.

Međutim ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke koji su prema tome klasifikovani u nivo 2 i 3 hijerarhije fer vrijednosti.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.6. Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza (nastavak)****4.6.5. Fer vrijednost finansijskih instrumenata vrednovanih po fer vrijednosti(nastavak)****e) Tehnike vrednovanja i pretpostavke korišćene za vrednovanje finansijskih instrumenata koji nisu vrednovani po fer vrijednosti (nastavak)**

U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena fer vrijednost se procjenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela.

Promjene pretpostavki koje leže u osnovi procjena uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove u značajnoj mjeri utiču na procjene.

4.7. Upravljanje kapitalom

Upravljanje kapitalom ima za cilj:

- usaglašenost sa propisima regulatora;
- zaštitu sposobnosti Banke da održi stalnost poslovanja kako bi bila u mogućnosti da obezbijedi isplate akcionarima i
- obezbjeđenje kapitala za podršku daljeg razvoja Banke.

Banka je usvojila Proceduru za obračun adekvatnosti kapitala kojom je bliže objašnjen postupak obračuna regulatornog kapitala kao i koeficijenta solventnosti.

Minimalni inicijalni regulatorni kapital propisan je na iznos od 7.500.000 EUR.

Osnovni kapital (eng. Tier 1 capital) kreditne institucije predstavlja zbir redovnog osnovnog kapitala (eng. Common Equity Tier 1 capital – CET1) i dodatnog osnovnog kapitala (eng. Additional Tier 1 capital – AT1) banke.

Redovni osnovni kapital kreditne institucije sastoji se od sljedećih stavki:

- 1) instrumenata kapitala, ako su ispunjeni uslovi iz člana 8 Odluke o adekvatnosti kapitala;
- 2) računa emisije premije;
- 3) zadržane dobiti;
- 4) akumulirane ostale sveobuhvatne dobiti;
- 5) ostalih rezervi;
- 6) rezervi za opšte bankarske rizike

Banka iz bilo koje stavke regulatornog kapitala isključuje svako povećanje svog kapitala koje proizilazi iz sekjuritizovane imovine, u skladu sa važećim računovodstvenim okvirom, uključujući:

- povećanje povezano sa budućim prihodom od marže na osnovu kojeg kreditna institucija ostvaruje dobit od prodaje; i
- neto dobit od kapitalizovanog budućeg prihoda od sekjuritizovane imovine koji pružaju kreditno poboljšanje pozicija sekjuritizacije, ako je kreditna institucija inicijator sekjuritizacije

Odbitne stavke od redovnog osnovnog kapitala definisane su Članom 18 Odluke o adekvatnosti kapitala stavovima od 1 do 15.

Banka, za potrebe izračunavanja redovnog osnovnog kapitala u toku godine, bez obzira na to da li zaključuje svoje finansijske izvještaje na kraju svakog privremenog perioda ili ne, dužna je da utvrđuje pozicije bilansa uspjeha (dobit i gubitke) i da oduzima sve gubitke koji su proizašli iz stavki redovnog osnovnog kapitala. Pozicije bilansa uspjeha utvrđuju se na isti način kao i za potrebe kreiranja finansijskog izvještaja na kraju poslovne godine.

Banka određuje I iznos nematerijalne imovine koju oduzima od redovnog osnovnog kapitala, a u skladu sa članom 20 Odluke o adekvatnosti kapitala.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.7. Upravljanje kapitalom (nastavak)**

Za potrebe utvrđivanja odbitnih stavki od redovnog osnovnog kapitala, banka odvojeno utvrđuje primjenljivi iznos nedostajućeg pokrića za svaku nekvalitetnu izloženost koji se oduzima od stavki redovnog osnovnog kapitala u skladu sa Članom 37 Odluke o adekvatnosti kapitala.

Dodatni osnovni kapital utvrđuje se kao zbir stavki dodatnog osnovnog kapitala umanjene za odbitne stavke od dodatnog osnovnog kapitala.

Stavke dodatnog osnovnog kapitala sastoje se od:

- 1) instrumenata kapitala, ako su ispunjeni uslovi iz člana 42 stav 1 Odluke o adekvatnosti kapitala;
- 2) računa emisije premije;
- 3) Instrumenti koji ne ispunjavaju uslove za stavke redovnog osnovnog kapitala ili dopunskog kapitala banke.

Odbitne stavke dodatnog osnovnog kapitala utvrđuju se u skladu sa Članom 48 Odluke o adekvatnosti kapitala.

Stavke dopunskog kapitala sastoje se od:

- 1) instrumenata kapitala, ako su ispunjeni uslovi iz člana 55 i 56 Odluke o adekvatnosti kapitala;
- 2) računa emisije premije koji se odnose na instrumente iz tačke 1 ovog stava;
- 3) za kreditne institucije koje izračunavaju iznose rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa Dijelom trećim Glava II Odjeljak 2 ove odluke (standardizovani pristup), opštih ispravki vrijednosti za kreditni rizik, neumanjenih za poreske efekte, do 1,25% iznosa rizikom ponderisanih izloženosti izračunatih u skladu sa Dijelom trećim Glava II Odjeljak 2 Odluke o adekvatnosti kapitala.

Puni iznos instrumenata dopunskog kapitala čiji je preostali rok do dospelja duži od pet godina ispunjava uslove za stavke dopunskog kapitala.

Obim u kojem instrumenti dopunskog kapitala ispunjavaju uslove za stavke dopunskog kapitala tokom posljednjih pet godina do dospelja instrumenata izračunava se tako što se rezultat izveden iz izračuna iz tačke 1 ovog stava pomnoži sa iznosom iz tačke 2 ovog stava:

knjigovodstvena vrijednost instrumenata na prvi dan posljednjeg petogodišnjeg perioda njihovog ugovornog dospelja podijeljena brojem dana u tom periodu;

broj preostalih dana ugovornog dospelja instrumenata.

U slučaju da instrument dopunskog kapitala prestane da ispunjava uslove iz člana 55 Odluke o adekvatnosti kapitala:

- 1) taj instrument odmah prestaje da ispunjava uslove da bude tretiran kao instrument dopunskog kapitala;
- 2) dio računa emisije premije koji se odnose na taj instrument odmah prestaje da ispunjava uslove da bude tretiran kao stavka dopunskog kapitala.

Odbitne stavke dodatnog osnovnog kapitala utvrđuju se u skladu sa Članom 58 do 62 Odluke o adekvatnosti kapitala.

Regulatorni kapital (eng. CET 1) kreditne institucije sastoji se od zbira osnovnog kapitala i dopunskog kapitala.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.7. Upravljanje kapitalom (nastavak)**

Banka je dužna da u svakom trenutku ispunjava sljedeće zahtjeve za kapitalom, propisane članom 134 Zakona o Kreditnim institucijama:

- 1) koeficijent adekvatnosti redovnog osnovnog kapitala od 4,5%;
- 2) koeficijent adekvatnosti osnovnog kapitala od 6%;
- 3) koeficijent adekvatnosti ukupnog kapitala od 8%;

Kreditna institucija izračunava koeficijente kapitala na sljedeći način:

- 1) koeficijent adekvatnosti redovnog osnovnog kapitala izračunava se kao odnos redovnog osnovnog kapitala banke i ukupnog iznosa izloženosti riziku, izražen u procentima;
- 2) koeficijent adekvatnosti osnovnog kapitala izračunava se kao odnos osnovnog banke i ukupnog iznosa izloženosti riziku, izražen u procentima;
- 3) koeficijent adekvatnosti ukupnog kapitala izračunava se kao odnos regulatornog kapitala banke i ukupnog iznosa izloženosti riziku, izražen u procentima.

Ukupan iznos izloženosti riziku izračunava se kao zbir sljedećih stavki, nakon uzimanja u obzir odredbi iz st. 4 i 5 člana 101 Odluke o adekvatnosti kapitala:

- 1) iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za kreditni rizik i rizik razvodnjavanja, izračunatih u skladu sa članom 486 Odluke o adekvatnosti kapitala za sve poslovne aktivnosti kreditne institucije, osim iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za poslove iz knjige trgovanja;
- 2) kapitalnih zahtjeva za poslove iz knjige trgovanja kreditne institucije za:
 - Tržišni rizik utvrđen u skladu sa glavom IV ovog dijela odluke, isključujući pristupe iz Poglavlja 1a i 1b te glave;
 - Velike izloženosti koje prelaze ograničenja iz Odluke o velikim izloženostima kreditnih institucija, u mjeri u kojoj je kreditnoj instituciji dozvoljeno da ta ograničenja prekorači;
- 3) kapitalnih zahtjeva za tržišni rizik utvrđenih u skladu sa glavom IV ovog dijela odluke, isključujući pristupe iz poglavlja 1a i 1b te glave, za sve poslovne aktivnosti koje podliježu deviznom i robnom riziku;
- 4) kapitalnih zahtjeva izračunatih u skladu sa glavom V ovog dijela odluke, osim člana 486 OAK, za rizik poravnanja;
- 5) kapitalnih zahtjeva za rizik usklađivanja kreditnog vrednovanja OTC derivata izračunatih u skladu sa glavom VI ovog dijela odluke), osim kreditnih derivata koji se priznaju za umanjenje iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za kreditni rizik;
- 6) kapitalnih zahtjeva za operativni rizik izračunatih u skladu sa glavom III ovog dijela OAK;
- 7) iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za rizik druge ugovorne strane koji proizilazi iz poslova iz knjige trgovanja kreditne institucije (izračunatih u skladu sa glavom II ovog dijela odluke) za sljedeće vrste transakcija i ugovora:
 - ugovori navedeni u članu 128 stav 5 Odluke o adekvatnosti kapitala i kreditni derivati;
 - repo transakcije, transakcije pozajmljivanja hartija od vrijednosti ili robe drugoj ugovornoj strani ili transakcije pozajmljivanja od druge ugovorne strane po osnovu hartija od vrijednosti ili robe;
 - transakcije kreditiranja na marži po osnovu hartija od vrijednosti ili robe; i
 - transakcije sa dugim rokom poravnanja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.7. Upravljanje kapitalom (nastavak)

- 4) Prilikom izračunavanja ukupnog iznosa izloženosti riziku primjenjuju se sljedeće odredbe:
- kapitalni zahtjevi uključuju izloženosti koj proizilaze iz svih poslovnih aktivnosti kreditne institucije;
 - kapitalni zahtjevi množe se ponderom 12,5.
- 5) Za potrebe izračunavanja iznosa rizikom ponderisanih izloženosti za kreditni rizik iz na izloženosti prema malim i srednjim privrednim društvima – (u daljem tekstu: izloženosti prema SME) koji nijesu u statusu neispunjavanja obaveza i na izloženosti prema subjektima koji finansiraju infrastrukturne projekte od javnog interesa primjenjuju se sljedeći dodatni ponderi:
- na izloženost ili dio izloženosti prema SME u ukupnom iznosu do 1 milion EUR primjenjuje se ponder 0,7619;
 - na dio izloženosti preko 1 milion EUR primjenjuje se ponder 0,85;
 - na izloženosti prema subjektima koji finansiraju infrastrukturne projekte od javnog interesa primjenjuje se ponder 0,75.
- 6) Kreditna institucija je dužna da prilagođavaju iznose rizikom ponderisanih izloženosti (eng. risk-weighted exposure amounts – RWEA) za izloženosti prema SME koje nijesu u statusu neispunjavanja obaveza, prema potrebi, primjenom sljedeće formule:

$$RWEA^* = RWEA \cdot \min\{E^*; 1.000.000 \text{ EUR}\} \cdot 0,7619 + \max\{E^* - 1.000.000 \text{ EUR}\} \cdot 0,85$$

E^*

pri čemu je:

 $RWEA^*$ = RWEA prilagođen dodatnim ponderom za SME;

E^* = ukupan iznos koji SME ili grupa povezanih SME lica duguju kreditnoj instituciji, njenim zavisnim društvima, njenim matičnim društvima i drugim zavisnim društvima tih matičnih društava, uključujući izloženosti u statusu neispunjavanja obaveza, ali isključujući potraživanja ili potencijalne obaveze koje su obezbijeđene stambenim nepokretnostima.

1) izloženosti prema SME koje nijesu u statusu neispunjavanja obaveza, na koje se dodjeljuju gore navedeni ponderi, mogu da budu raspoređene u sljedeće tri kategorije izloženosti:

- izloženosti prema privrednim društvima;
- izloženosti prema fizičkim licima i SME (u daljem tekstu: izloženost prema „retail-u); i
- izloženosti obezbijeđene poslovnim nepokretnostima;

2) SME je definisan u skladu sa Zakonom o računovodstvu Član 5;

3) Banka je dužna da preduzima razumne korake kako bi ispravno utvrdila iznos E^* .

Na dan 31. decembra 2024. godine koeficijent adekvatnosti kapitala obračunat od strane Banke u finansijskim iskazima iznosi **19,78%**.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)****4.8. Analize osjetljivosti****4.8.1. Analize osjetljivosti (devizni rizik)**

Upravljanje izloženošću deviznom riziku pored analize potraživanja i obaveza Banke iskazanih u stranoj valuti uključuje i analizu osjetljivosti na promjene deviznog kursa. U sljedećoj tabeli je prikazan scenario promjene deviznog kursa u rasponu od +10% do -10% u odnosu na EUR.

	Ukupno	Iznos u stranoj valuti	U hiljadama EUR Promjena kursa	
			10%	(10%)
SREDSTVA				
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	14.524	802	80	(80)
Kredit i potraživanja od banaka	22.743	766	77	(77)
Ukupno sredstva	37.267	1.568	157	(157)
OBAVEZE				
Depoziti klijenata	81.750	1.533	153	(153)
Ostale obaveze	694	5	1	(1)
Ukupno obaveze	82.444	1.538	154	(154)
Neto izloženost deviznom riziku:				
- 31. decembar 2024. godine			3	(3)
- 31. decembar 2023. godine			6	(6)

Na dan 31. decembra 2024. godine pod pretpostavkom da su svi ostali parametri nepromijenjeni promjenom deviznog kursa EUR u odnosu na ostale valute za +10% odnosno -10% dobit Banke bi se povećala, odnosno smanjila za iznos od EUR 3 hiljade (31. decembar 2023. godine: dobit bi se povećala odnosno smanjila za iznos od EUR 6 hiljada).

Uzrok male izloženosti Banke promjeni deviznog kursa je činjenica da je najveći dio potraživanja i obaveza Banke izražen u EUR.

4.8.2. Analize osjetljivosti (rizik od promjene kamatnih stopa)

U toku procesa upravljanja rizikom od promjene kamatnih stopa Banka vrši analizu osjetljivosti promjena potraživanja i obaveza sa varijabilnim kamatnim stopama.

U sljedećoj tabeli je prikazan efekat promjene varijabilnih kamatnih stopa za potraživanja i obaveze iskazane u EUR i stranoj valuti u rasponu od +0.4 b.p. do -0.4 b.p.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

4. UPRAVLJANJE RIZICIMA (nastavak)

4.8. Analize osjetljivosti (nastavak)

4.8.2. Analize osjetljivosti - rizik od promjene kamatnih stopa (nastavak)

		U hiljadama EUR	
		Neto efekat kao rezultat promjene kamatnih stopa	
		+0.4 b.p.	-0.4 b.p.
		EUR/FX KS	EUR/FX KS
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	14.524	58	(58)
Kredit i potraživanja od banaka	22.743	91	(91)
Kredit i potraživanja od klijenata	56.200	225	(225)
Hartije od vrijednosti raspoložive za Prodaju i amortizovanu vrijednost	15.826	63	(63)
Ostala finansijska potraživanja	247	1	(1)
	109.540	438	(438)
OBAVEZE			
Depoziti klijenata	81.750	327	(327)
Pozajmljena sredstva od banaka	8.004	32	(32)
	89.754	359	(359)
Neto izloženost riziku od promjene kamatnih stopa:			
- 31. decembar 2024. godine		79	(79)
- 31. decembar 2023. godine		76	(76)

Pod pretpostavkom da su svi ostali parametri nepromijenjeni povećanjem odnosno smanjenjem varijabilne kamatne stope za potraživanja i obaveze u EUR i stranoj valuti za 0.4 b.p. dobit Banke bi se povećala odnosno smanjila za iznos od EUR 79 hiljada (31. decembar 2023. godine: za EUR 76 hiljada).

Uzrok relativno male izloženosti Banke promjeni varijabilnih kamatnih stopa je činjenica da je najveći dio potraživanja i obaveza Banke ugovoren sa fiksnom kamatnom stopom.

Banka redovno vrši stresno testiranje rizika kamatne stope iz bankarske knjige pogotovo u svijetlu novih dešavanja bezanih za rast referentnih kamatnih stopa prvi put nakon dužeg vremena. Stresna testiranja se rade primjenom EVE i NII metodologija a shodno usvojenim pretpostavkama. Rezltati pokazuju da banka ima dovoljno kapitala da opstane i u nepovoljnim scenarijima.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****5. PRIHODI I RASHODI KAMATA****5.1. Prihodi od kamata i slični prihodi**

	U hiljadama EUR Godina koja se završila 31. decembra	
	2024.	2023.
Prihodi od kamata po kreditima:		
- državnim organizacijama	631	197
- preduzećima	2.298	1.982
- fizičkim licima	237	223
- ostalo	11	16
	3.177	2.418
Prihodi od kamata od banaka	638	442
Prihodi od kamata od hartija od vrijednosti	714	684
	4.529	3.544

5.2. Rashodi kamata i slični rashodi

	U hiljadama EUR Godina koja se završila 31. decembra	
	2024.	2023.
Rashodi od kamata po depozitima:		
- Vlada CG	118	
- finansijske institucije	73	4
- preduzeća	240	125
- fizičkih lica	324	257
- finansijski zakupi MSFI 16	12	37
- ostalo	10	80
	777	503
Obaveze po kreditima i ostalim pozajmicama:		
- finansijskih institucija	161	191
	161	191
	938	694

6. TROŠKOVI OBEZVRJEĐENJA I REZERVISANJA**6.1. Neto prihodi / rashodi po osnovu obezvrjeđenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha**

	U hiljadama EUR Godina koja se završila 31. decembra	
	2024	2023
Troškovi obezvrjeđenja kredita	51	117
(Ukidanje)/troškovi obezvrjeđenja po vanbilansnim stavkama	64	4
(Ukidanje)/troškovi obezvrjeđenja AT hartija od vrijednosti	3	7
Troškovi obezvrjeđenja hartija od vrijednosti koje se vrednuju po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	1	2
Troškovi obezvrjeđenja kamata	10	13
Troškovi obezvrjeđenja depozita kod banaka	2	27
Troškovi obezvrjeđenja ostale aktive	87	39
	218	209

6.2. Troškovi rezervisanja

	U hiljadama EUR Godina koja se završila 31. decembra	
	2024	2023
Rezervisanja za otpremnine i jubilarne nagrade	4	3
Rezervisanja za sudske sporove	-	-
	4	3

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****7. PRIHODI I RASHODI OD NAKNADA****7.1. Prihodi od naknada i provizija**

U hiljadama EUR
Godina koja se završila
31. decembra

	2024.	2023.
Naknade po osnovu poslova sa kreditima	149	117
Naknade po vanbilansnim poslovima	102	64
Naknade za usluge platnog prometa	1.071	788
Naknade po poslovima sa karticama i e-banking	405	294
Ostale naknade i provizije	87	88
	1.813	1.351

7.2. Rashodi naknada i provizija

U hiljadama EUR
Godina koja se završila
31. decembra

	2024.	2023.
Naknade Centralnoj banci Crne Gore	96	86
Naknade za usluge platnog prometa	63	45
Naknade po osnovu premije za zaštitu depozita	301	191
Naknade za kartično i bankomatsko poslovanje	295	202
Ostale naknade i provizije	65	43
	820	567

8. TROŠKOVI ZAPOSLENIH

U hiljadama EUR
Godina koja se završila
31. decembra

	2024.	2023.
Neto zarade	1.279	1.015
Porezi i doprinosi na zarade	541	456
Naknade članovima Odbora direktora	64	55
Porezi i doprinosi na naknade članovima Odbora direktora	4	3
Troškovi službenih putovanja	17	8
Obuka zaposlenih	2	4
Ostali troškovi zaposlenih	-	-
	1.908	1.541

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****9. OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI**

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završila	
	31. decembra	
	2024.	2023.
Troškovi zakupa	23	16
Troškovi obezbjeđenja	82	75
Troškovi održavanja imovine	292	246
Troškovi osiguranja	34	20
Troškovi čišćenja	34	33
Troškovi revizije i drugih kontrola	313	255
Troškovi donacija i pretplata	2	24
Troškovi reklame	24	38
Troškovi električne energije i goriva	29	29
Troškovi reprezentacije	13	11
Usluge telekomunikacija i poštarine	67	64
Kancelarijski materijal	17	15
Stručne usluge	72	131
Komunalne usluge i voda	6	6
Troškovi vezani za dokapitalizaciju	-	-
Sudski troškovi	-	-
Troškovi transporta novca	8	14
Ostali troškovi	25	25
	1.040	1.002

10. OSTALI PRIHODI I RASHODI**10.1. Ostali prihodi**

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završila	
	31. decembra	
	2024.	2023.
Ostali prihodi	1	3
	1	3

10.2. Ostali rashodi

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završila	
	31. decembra	
	2024.	2023.
Porez i ostale takse lokalnih samouprava	31	21
Vanredni rashodi i otpisi	-	3
	31	24

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****11. POREZ NA DOBIT****11.1. Komponente poreza na dobit****U hiljadama EUR****Godina koja se završila
31. decembra**

	2024.	2023.
Obračunati odloženi poreski prihod/(rashod)	3	3
	3	3

11.2. Usaglašavanje iznosa poreza na dobit u bilansu uspjeha i proizvoda rezultata prije oporezivanja i propisane poreske stope**U hiljadama EUR****Godina koja se završila
31. decembra**

	2024.	2023.
Dobitak/(gubitak) prije oporezivanja	1.094	600
Porez na dobit po zakonskoj stopi 9%	(130)	(54)
Poreski efekti rashoda koji se ne priznaju za poreske svrhe	3	4
Razlika sadašnje vrijednosti po kojoj se osnovna i nematerijalna sredstva priznaju u finansijskim iskazima i prema poreskim propisima	(1)	(2)
Poreski efekti poreskih dobitaka tekuće godine koji se prenose u naredne izvještajne periode	130	54
Ostalo	-	1
Porez na dobit iskazan u bilansu uspjeha	2	3

11.3. Odložene poreska sredstva i obaveze

Odložena poreska sredstva i obaveze u bilansu stanja odnose se na sljedeće:

U hiljadama EUR

	Godina koja se završila 31. decembra 2024.			Godina koja se završila 31. decembra 2023.		
	Sredstva	Obaveza	Neto iznos	Sredstva	Obaveza	Neto iznos
Amortizacija osnovnih sredstava	17	(7)	10	40	(27)	13
Promjena fer vrijednosti na HOV koje se iskazuju FVOCI	94	(63)	31	151	(88)	63
Odložena poreska sredstva / obaveze	111	(70)	41	191	(115)	76

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****11. POREZ NA DOBIT (nastavak)****11.3. Odložene poreska sredstva i obaveze(nastavak)**

Promjene fer vrijednosti kod hartija od vrijednosti koje se iskazuju po fer vrijednost kroz ostali ukupan rezultat (FVOCI) utiču na izračunatu revalorizacionu rezervu kao i na odložene poreske obaveze/ sredstva kao stavke kapitala.

Obračunata odložena poreska sredstva imaju uticaj u iznosu (EUR 111 hiljada) na aktivu u bilansu stanja na 31.12.2024. god.

Obracunata odložena poreska obaveza ima uticaj u iznosu (EUR 70 hiljade) na pasivu bilansa stanja na 31.12.2024. god.

U 2024. godini, neto efekat uticaja odloženog poreskog sredstva i odložene poreske obaveze na bilans stanja bio je (EUR 41 hiljada) a nastao je kao rezultat promjena fer vrijednosti HOV koje su iskazane po FVOCI kao i privremenih razlika u amortizaciji osnovnih sredstav u poreske svrhe.

Efekat promjena nastalih u 2024. godini po osnovu odloženog poreza izračunatog kao posledica amortizacije osnovnih sredstava evidentiran je na bilans uspjeha kao rashod odloženog poreza u tekućem periodu i iznosio je (EUR 3 hiljada).

11.4. Neiskorišćeni poslovni poreski gubici koji se mogu prenositi u narednom periodu

Godina nastanka	Godina isteka	U hiljadama EUR
2021	2026	2.876
		2.876

U skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica gubici nastali iz poslovnih odnosa izuzev onih iz kojih proizilaze kapitalni dobici i gubici mogu se prenositi na račun dobiti iz budućih obračunskih perioda, ali ne duže od pet godina.

Banka na dan 31. decembra 2024. godine nije priznala odložena poreska sredstva nastala usled gubitaka iz prethodnih perioda zbog neizvjesnosti koja je postojala u trenutku nastanka gubitaka tj. da će biti dostupna buduća oporeziva dobit iz koje se mogu koristiti odložena poreska sredstva.

Na dan 31. decembra 2024. godine Banka nije imala kapitalnih poreskih gubitaka koji su nastali u prethodnim godinama, pa samim tim nema osnov za prenos kapitalnih gubitaka na račun kapitalnih dobitaka u narednih pet godina.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

12. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD CENTRALNIH BANAKA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2024.	31. decembar 2023.
Gotovina u blagajni u EUR	863	950
Gotovina u blagajni u stranoj valuti	23	141
Gotovina u bankomatima	297	287
Žiro račun	9.076	5.849
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	4.277	4.086
<i>Minus: Ispravka vrijednosti novčanih sredstava i depozita kod centralnih banaka</i>	(11)	(11)
	14.524	11.302

Obavezna rezerva Banke sa stanjem na dan 31. decembra 2024. godine predstavlja minimum izdvojenih sredstava u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore na koju se odnosi Odluka o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke Crne Gore („Sl.list Crne Gore“, br. 019/22 od 22.02.2022. i 78/24 od 07.08.2024.). U skladu sa navedenim banke obračunavaju obaveznu rezervu na depozite po viđenju i oročene depozite.

Obaveznu rezervu banke obračunavaju primjenom stope od:

- - 5,5% - na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do jedne godine, odnosno do 365 dana;
- - 4,5% - na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine, odnosno preko 365 dana.

Na depozite ugovorene sa ročnošću preko jedne godine, a koji imaju klauzulu o mogućnosti razročenja tih depozita u roku kraćem od jedne godine, odnosno u roku kraćem od 365 dana, primjenjuje se stopa 5,5%. Banka može za održavanje dnevne likvidnosti da koristi do 50% izdvojenih sredstava obavezne rezerve.

Na korišćeni iznos obavezne rezerve koji vrati istog dana Banka ne plaća naknadu.

Banka je dužna da na iznos sredstava obavezne rezerve koji ne vrati istog dana plaća mjesečno naknadu po stopi utvrđenoj posebnim propisom Centralne banke Crne Gore.

Novim izmjenama Odluke, na 50% sredstava izdvojene obavezne rezerve Centralna banka plaća bankama mjesečno do osmog dana u mjesecu za prethodni mjesec, naknadu obračunatu po stopi od nula.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

13. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA I OSTALA FINANSIJSKA SREDSTVA

13.1. Krediti i potraživanja od banaka

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2024.	31. decembar 2023.
Korespodentni računi kod inostranih banaka	6.004	6.834
Oročeni depoziti kod banaka	3.000	3.000
Oročeni depoziti kod matične banke i drugih banaka iz Ziraat grupe	13.774	9.656
	22.778	19.490
<i>Minus: Ispravka vrijednosti potraživanja kod inostranih banaka</i>	(35)	(34)
Ukupno krediti i potraživanja kod banaka	22.743	19.456

13.2. Ostala finansijska sredstva

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2024.	31. decembar 2023.
Settlement račun - Master Card	245	270
Ostala finansijska potraživanja	2	2
Ukupno ostala finansijska sredstva	247	272

14. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2024.	31. decembar 2023.
Kredit:		
Privredna društva u privatnom vlasništvu	50.786	42.670
Vlada Crne Gore	5.160	11.751
Fizička lica	3.959	4.201
Jedinice lokalne samouprave	96	184
Od toga:		
Kratkoročni krediti:	8.210	5.368
Privredna društva u privatnom vlasništvu	8.128	5.302
Fizička lica	82	66
Dugoročni krediti:	51.791	53.439
Privredna društva u privatnom vlasništvu	42.658	37.369
Vlada Crne Gore	5.160	11.751
Fizička lica	3.877	4.135
Jedinice lokalne samouprave	96	184
Ukupno	60.001	58.807
Kamatna potraživanja:	192	199
Kredit	192	199
Vremenska razgraničenja	(64)	5
kamata po kreditima	166	189
naknade po kreditima	(230)	(184)
ostalo	-	-
UKUPNO BRUTO KREDITI I POTRAŽIVANJA	60.128	59.010
<i>Minus: Ispravka vrijednosti kredita</i>	(3.742)	(3.692)
<i>Minus: Ispravka vrijednosti kamata</i>	(186)	(175)
UKUPNO KREDITI I POTRAŽIVANJA	56.200	55.143

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

14. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)

Pregled kredita po djelatnostima (bruto) prikazan je u narednoj tabeli:

	31. decembar 2024.	U hiljadama EUR 31. decembar 2023.
Prerađivačka industrija	1.075	1.658
Izgradnja stambenih i nestambenih jedinica	13.647	6.511
Trgovina na veliko i trgovina na malo	10.676	8.221
Usluge pružanja smještaja i ishrane	4.684	3.787
Informisanje i komunikacije	2.107	3.607
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	582	349
Državna uprava	5.255	11.935
Ostale nepomenute djelatnosti	4.631	2.816
Fizička lica – rezidenti	3.555	3.994
Nerezidenti	13.789	15.929
	60.001	58.807

Kreditni pravni licima su odobravani po sljedećim kamatnim stopama:

- Kratkoročni krediti sa fiksnom kamatnom stopom: 2,9% - 9,5%
- Dugoročni krediti sa fiksnom kamatnom stopom: 2,5% - 7,6%

Aktivne kamatne stope koje su primjenjivane na odobrene kredite pravnim licima u toku 2024. godine su sljedeće:

Vrsta kredita	Kamatna stopa
Za trajni obrtni kapital	2,9% - 8,00%
Overdraft	2,9% - 9,5%
Revolving	2,9% - 6,50%
Investicioni kredit	2,5% - 6,70%
Namjenski kredit	3,25% - 7,60%

Aktivne kamatne stope koje su primjenjivane na odobrene kredite fizičkim licima u toku 2024. godine su sljedeće:

Vrsta kredita	Kamatna stopa
Keš krediti	2,50% - 9,00%
Stambeni krediti	3,90% - 8,77%
Minusi po tekućem računu	9,00% - 12,00%

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

14. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)

14.1. Promjene na računima ispravke vrijednosti nenaplativih potraživanja i rezervisanja

2024. godina

U hiljadama EUR	Kreditni (napomena 14.1)	Kamate (napomena 14)	Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka (napomena 12 i 13)	Dužničke hartije od vrijednosti (napomena 15)	Ostale stavke aktive (napomena 18)	Rezervisanja na vanbilansne izloženosti (napomena 22)	Ukupno
Stanje na početku godine	3.691	175	23	61	58	48	4.056
Ispravke vrijednosti u toku godine, neto	51	10	0	3	88	63	217
Stanje na kraju godine	3.742	185	23	64	146	111	4.273

2023. godina

U hiljadama EUR	Kreditni (napomena 14.1)	Kamate (napomena 14)	Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka (napomena 12 i 13)	Dužničke hartije od vrijednosti (napomena 15)	Ostale stavke aktive (napomena 18)	Rezervisanja na vanbilansne izloženosti (napomena 22)	Ukupno
Stanje na početku godine	3.574	162	17	54	19	43	3.870
Ispravke vrijednosti u toku godine, neto	117	13	6	7	39	5	186
Stanje na kraju godine	3.691	175	23	61	58	48	4.056

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

14. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)

14.1. Promjene na računima ispravke vrijednosti nenaplativih potraživanja i rezervisanja (nastavak)

Tranzicija kredita i potraživanja po stage-evima (bruto krediti)

	S1	S2	S3	Ukupno
1.1.2024.	29.273	25.749	3.785	58.807
Nova potraživanja	14.390	21.174	-	35.564
Smanjenje/otplata potraživanja	(19.163)	(14.656)	(551)	(34.370)
Prelazak u S1	71	(71)	-	-
Prelazak u S2	(1.198)	1.198	-	-
Prelazak u S3	-	-	-	-
Prelazak iz drugih nivoa	-	-	-	-
31.12.2024.	23.373	33.394	3.234	60.001

Tranzicija ispravke za kredite i potraživanja

	S1	S2	S3	Ukupno
1.1.2024.	212	250	3.229	3.691
Nova potraživanja	158	314	-	472
Smanjenje/otplata potraživanja	(170)	(198)	(53)	(421)
Prelazak u S1	2	(2)	-	-
Prelazak u S2	(14)	(14)	-	-
Prelazak u S3	-	-	-	-
Prelazak iz drugih nivoa	-	-	-	-
31.12.2024.	188	378	3.176	3.742

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****14. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA (nastavak)****14.1. Promjene na računima ispravke vrijednosti nenaplativih potraživanja i rezervisanja (nastavak)****Tranzicija kredita i potraživanja po stage-evima (bruto krediti)**

	S1	S2	S3	Ukupno
1.1.2023.	16.199	28.372	3.573	48.144
Nova potraživanja	22.632	12.936	-	35.568
Smanjenje/otplata potraživanja	(10.157)	(14.228)	(520)	(24.905)
Prelazak u S1	799	(799)	-	
Prelazak u S2	(200)	200	-	
Prelazak u S3	-	(732)	732	
Prelazak iz drugih nivoa				
31.12.2023.	29.273	25.749	3.785	58.807

Tranzicija ispravke za kredite i potraživanja

	S1	S2	S3	Ukupno
1.1.2023.	138	253	3.183	3.574
Nova potraživanja	181	128	46	355
Smanjenje/otplata potraživanja	(110)	(122)	(6)	(238)
Prelazak u S1	3	(3)	-	
Prelazak u S2	-	-	-	-
Prelazak u S3	-	(6)	6	
Prelazak iz drugih nivoa				
31.12.2023.	212	250	3.229	3.691

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****15. HARTIJE OD VRIJEDNOSTI****15.1. Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti**

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2024.	31. decembar 2023.
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti		
Hartije od vrijednosti	12.828	12.635
<i>Minus: Ispravke vrijednosti HOV</i>	(64)	(61)
	12.765	12.574

Banka na dan 31. decembra 2024. godine u svom portfoliju ima državne obveznice:

- Republike Turske ISIN XS1629918415 u vrijednosti od EUR 2.400 hiljada, sa datumom dospelja 14. juna 2025. godine.
- Ministarstva finansija Crne Gore ISIN XS1807201899 u vrijednosti od EUR 700 hiljada, sa datumom dospelja 21. aprila 2025. godine.
- Ministarstva finansija Crne Gore ISIN XS2270576700 u vrijednosti od EUR 6.700 hiljada, sa datumom dospelja 16. decembra 2027. godine

Državne obveznice Republike Turske ISIN XS1629918415 evidentirane su po amortizovanoj vrijednosti, kao i obveznice Ministarstva finansija Crne Gore ISIN XS1807201899.

Od obveznica Ministarstva finansija Crne Gore ISIN XS2270576700 3.400 hiljade evidentirane su po amortizovanoj vrijednosti, a 3.098 hiljada kao raspolozive za prodaju.

Ukupna vrijednost portfelja na 31.12.2024. je 15.674 hiljada

15.2. Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2024.	31. decembar 2023.
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat		
Hartije od vrijednosti	3.061	2.831
	3.061	2.831

Banka na dan 31. decembra 2024. godine u svom portfoliju ima državne obveznice Crne Gore ISIN XS2270576700 ukupne vrijednosti od EUR 3.061 hiljada trgovane (11. januara 2021. godine nominalne vrijednosti EUR 2.000 hiljade, 19. februara 2021. godine nominalne vrijednosti EUR 300 hiljada, 10. marta 2021. godine nominalne vrijednosti EUR 500 hiljada, 24. marta 2021. godine nominalne vrijednosti EUR 500 hiljada).

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

16. NEKRETNINE I OPREMA

	Oprema i adaptacija objekata	Imovina uzeta u zakup MSFI 16	U hiljadama EUR Ukupno
Stanje. 1. januar 2023. godine	1.177	1.056	2.233
Nove nabavke tokom godine	120	145	265
Otpis	3	-	3
Stanje. 31. decembar 2023. godine	1.300	1.201	2.501
Početno stanje 01.01.2024. godine	1.300	1.201	2.501
Nove nabavke tokom godine	88	(5)	83
Otpis	1	-	1
Stanje. 31. decembar 2024. godine	1.389	1.196	2.585
Ispravka vrijednosti			
Stanje. 01.januar 2023. godine	932	605	1.537
Amortizacija	124	159	283
Stanje. 31. decembar 2023. godine	1.056	764	1.820
Amortizacija	73	187	260
Stanje. 31. decembar 2024. godine	1.129	951	2.080
Neotpisana vrijednost na dan:			
- 31. decembra 2024. godine	260	245	505
- 31. decembra 2023. godine	244	437	681

Na dan 31. decembra 2024. godine Banka nema imovinu pod zalogom radi obezbjeđenja otplate kredita i drugih obaveza. Banka nema građevinske objekte u svom vlasništvu.

Na dan 01.01.2020 Banka je implementirala međunarodni standard finansijskog izvještavanja MSFI 16 Zakupi (imovina sa pravom korištenja).

Ovim standardom promijenjen je pristup računovodstvenog iskazivanje ugovora o zakupu imovine koja se koristi u poslovne svrhe (zakupi poslovnih prostora, zgrada). U prethodnoj poslovnoj godini ovakvi ugovori su računovodstveno iskazivani u vrijednosti dospjelih obaveza u bilansu stanja i troškova zakupa u bilansu uspjeha. Sa implementacijom MSFI 16 ugovori o zakupima poslovnih prostora su iskazani u bilansu stanja u okviru pozicije nekretnine i oprema. Ista imovina je vrednovana shodno ugovorima o zakupu i procjeni planiranog korišćenja iste.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****17. NEMATERIJALNA SREDSTVA**

Promjene na nematerijalnim sredstvima u toku 2024. godine prikazane su u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama EUR
	Softveri i licence
Stanje. 1. januar 2023. godine	1.238
Povećanja	179
Stanje. 31. decembar 2023. godine	1.417
Stanje 1. januar 2024. godine	1.417
Povećanja	51
Stanje. 31. decembar 2024. godine	1.468
Ispravka vrijednosti	
Stanje. 1. januar 2023. godine	1.118
Amortizacija	92x
Stanje. 31. decembar 2023. godine	1.210
Stanje. 1. januar 2024. godine	1.210
Amortizacija	57
Stanje. 31. decembar 2024. godine	1.267
Neotpisana vrijednost na dan:	
– 31. decembra 2024. godine	201
– 31. decembra 2023. godine	207

18. OSTALA SREDSTVA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar	31. decembar
	2024	2023
Ostala potraživanja po naknadama i provizijama	392	213
Naknade za porodijsko odsustvo / bolovanje koje se potražuju od države	16	9
Dati avansi	2	2
Unaprijed plaćeni troškovi	35	21
	445	245
<i>Minus: Ispravka vrijednosti</i>	(146)	(58)
	300	187

19. DEPOZITI BANAKA I CENTRALNIH BANAKA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2024.	31. decembar 2023.
Depoziti po viđenju		
Banke u privatnom vlasništvu	7.570	1
Vremenska razgraničenja	-	-
	7.570	1

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

20. DEPOZITI KLIJENATA

	31.decembar 2024.	U hiljadama EUR 31.decembar 2023.
Depoziti po viđenju		
Privredna društva	16.632	18.946
Preduzetnici	409	160
Državni fondovi	6.938	2.296
Nevladine i druge neprofitne organizacije	371	475
Fizička lica	19.228	20.047
	43.578	41.925
Kratkoročni depoziti		
Državni i privatni fondovi	-	5.000
Privredna društva	8.223	11.405
Preduzetnici	3	3
Fizička lica	1.152	3.676
	9.388	20.084
Dugoročni depoziti		
Državni i privatni fondovi	-	-
Privredna društva	4.777	3.453
Fizička lica	16.056	8.932
	20.833	12.385
	73.799	74.394
 Obaveze za kamate	 -	 -
Vremenska razgraničenja	381	212
	74.180	74.606

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****20. DEPOZITI KLIJENATA (nastavak)**

Pasivne kamatne stope koje su primjenjivane na primljene depozite pravnih lica u toku 2024. godine su sljedeće:

Vrsta depozita	Kamatna stopa
Kratkoročni depoziti	0,0%-2,80%
Dugoročni depoziti	0,0%-3,00%

Pasivne kamatne stope koje su primjenjivane na primljene depozite fizičkih lica u toku 2024. godine su sljedeće:

Vrsta depozita	Kamatna stopa
Depoziti po viđenju fizičkih lica	0,0%-0,10%
Depoziti po viđenju pravnih lica	0,0%-1,25%

Vrsta depozita	Kamatna stopa
-----------------------	----------------------

Oročeni depoziti u EUR:

- tri mjeseca	0,00%
- šest mjeseci	0,50%-1,50 %
- 12 mjeseci	1,50% - 2,80%
- 24 mjeseca	0,0% - 2,80%
- 36 mjeseci	0,0%- 3%

Pasivne kamatne stope koje se primjenjivane na primljene depozite pravnih lica u toku 2024. godine su sljedeće:

Vrsta depozita	Kamatna stopa
-----------------------	----------------------

Oročeni depoziti u EUR:

- tri mjeseca	0,01-1,25%
- šest mjeseci	1,10%-1,70 %
- 12 mjeseci	1,75% - 2,80%
- 24 mjeseca	3,00%
- 36 mjeseci	0,0%- 3,10%

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

21.1 KREDITI BANAKA I CENTRALNIH BANAKA

		31. decembar 2024.	U hiljadama EUR 31. decembar 2023.
<i>Obaveze za uzete kredite:</i>	Valuta		
Hipotekarna banka AD, Podgorica	EUR	8.000	8.000
Adriatic banka AD, Podgorica	EUR	-	-
T.C. ZIRAAT BANKASI LONDON	EUR	-	-
T.C. ZIRAAT BANKASI - ATHENS	EUR	-	-
		8.000	8.000
<i>Obaveze za obračunate kamate i naknade:</i>	Valuta	31. decembar 2024.	31. decembar 2023.
Adriatic banka AD, Podgorica	EUR	-	-
T.C. ZIRAAT BANKASI - ATHENS	EUR	-	-
Hipotekarna banka AD, Podgorica	EUR	4	4
		4	4

21.2 KREDITI KLIJENATA KOJI NISU BANKE

	Valuta	31. decembar 2024.	31. decembar 2023.
Ministarstvo finansija Crne Gore	EUR	1.302	1.519
		1.302	1.519

Pregled dospijeca obaveza po osnovu uzetih kredita data je u sledećoj tabeli:

				U hiljadama EUR 31. decembar 2024.
	Valuta	Datum odobrenja	Datum dospjeća	
Hipotekarna banka AD, Podgorica	EUR	27.12.2024.	17.12.2025.	4.000
Hipotekarna banka AD, Podgorica	EUR	27.12.2024.	24.12.2025.	4.000
Ministarstvo finansija Crne Gore	EUR	16.07.2021.	16.07.2030.	1.302
				9.302

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****22. REZERVE**

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2024.	31. decembar 2023.
Rezervisanja za gubitke po vanbilansnoj aktivi	111	48
Rezervisanja za otpremnine i jubilarne nagrade	22	18
Rezervisanja za sudske sporove	57	56
	189	122

Promjene na rezervisanjima

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2024.	31. decembar 2023.
Pocetno stanje	122	115
Rezervisanja za gubitke po vanbilansnoj aktivi	63	5
Rezervisanja za otpremnine i jubilarne nagrade	4	2
Rezervisanja za sudske sporove	1	-
	189	122

23. OSTALE OBAVEZE

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2024	31. decembar 2023
Privremeni račun	140	512
Obaveze za ostale poreze	4	4
Obaveze prema dobavljačima	43	27
Obaveze po kartičnom poslovanju	40	-
Ukalkulisani troškovi	183	73
Obaveze po osnovu lizinga	283	488
Primljeni avansi	1	1
	694	1.105

Ukalkulisani troškovi najvećim dijelom se odnose na troškove: održavanja softvera i hardvera, eksterne revizije i ostale troškove.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

24. KAPITAL

	31. decembar 2024	31. decembar 2023
Akcijski kapital	23.600	23.600
Akumulirani gubitak	(5.887)	(6.484)
Dobitak tekuće godine	1.091	597
Ostale rezerve	(157)	(341)
<i>Revalorizacione rezerve za HOV FVOCI</i>	(202)	(418)
<i>Obezvrjeđenje na HOV FVOCI</i>	15	14
<i>Odložena poreska obaveza</i>	30	63
Ukupan kapital	18.648	17.372

Na dan 31. decembra 2024. godine akciji kapital Banke čini 23.600 običnih akcija (31. decembra 2023: 23.600 običnih akcija) pojedinačne nominalne vrijednosti od 1 hiljadu EUR. Sve emitovane akcije su u potpunosti plaćene. U januaru 2022. Godine Banka je izvršila dokapitalizaciju u iznosu od 3.100 hiljada. Vlasnik svih 100% akcija Banke je T.C. Ziraat Bankasi AS.

Ukupan upisani kapital na dan 31. decembra 2024. godine iznosi EUR 23.600 hiljada.

Na dan 31. decembra 2024. godine 100% akcionar Banke je TURKIYE CUMHURIYETI „ZIRAAT BANKASI ANONIM SIRKETI“.

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore. Banka je na dan 31. decembra 2024. godine obavezna da održava minimalan koeficijent solventnosti kapitala od 14,37%.

Koeficijent adekvatnosti kapitala Banke na dan 31. decembra 2024. bio je 19,78%.

Banka kontinuirano upravlja kapitalom, koji predstavlja širi koncept od pozicije kapitala u bilansu stanja sa ciljem da:

- Obezbjedi usaglašenost sa zahtjevima vezanim za kapital koji su definisani od strane Centralne banke Crne Gore;
- Obezbjedi adekvatan nivo kapitala za nastavak poslovanja po principu “nastavka poslovanja”;
- Održi kapital na nivou koji će omogućiti budući razvoj poslovanja.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****24. KAPITAL (nastavak)****24.1. Regulatorni kapital (nastavak)**

Adekvatnost kapitala kao i korišćenje kapitala Banke prati se mjesečno od strane rukovodstva Banke. Centralna banka Crne Gore je definisala sljedeće limite za kapital:

- Minimalni novčani iznos kapitala od EUR 7,5 miliona i
- koeficijent adekvatnosti kapitala od 8% uvećan za bafere kapitala.

Ukupan kapital odnosno sopstvena sredstva banke sastoje se od osnovnog kapitala, dopunskog kapitala i odbitnih stavki.

Osnovni kapital (eng. Tier 1 capital) kreditne institucije predstavlja zbir redovnog osnovnog kapitala (eng. Common Equity Tier 1 capital – CET1) i dodatnog osnovnog kapitala (eng. Additional Tier 1 capital – AT1) kreditne institucije.

Redovni osnovni kapital kreditne institucije sastoji se od sljedećih stavki:

- 1) instrumenata kapitala, ako su ispunjeni uslovi iz člana 8 ove odluke;
- 2) računa emisije premije koji se odnosi na instrumente iz tačke 1 ovog stava;
- 3) zadržane dobiti;
- 4) akumulirane ostale sveobuhvatne dobiti;
- 5) ostalih rezervi;
- 6) rezervi za opšte bankarske rizike.

Odbitne stavke od osnovnog kapitala su:

- 1) gubitke tekuće poslovne godine;
- 2) nematerijalnu imovinu (aktivu), izuzev softvera čija je vrijednost oprezno (prudencijalno) utvrđena i na koju nemaju negativan uticaj sanacija, nesolventnost ili likvidacija kreditne institucije;
- 3) odložena poreska sredstva koja zavise od buduće profitabilnosti;
- 4) za kreditne institucije koje izračunavaju iznose rizikom ponderisane izloženosti korišćenjem pristupa zasnovanog na internim rejtingima (IRB pristup), negativne iznose koji proizilaze iz obračuna iznosa očekivanih gubitaka iz članova 177 i 178 Odluke o adekvatnosti kapitala;
- 5) imovinu penzijskog fonda pod pokroviteljstvom poslodavca u bilansu stanja kreditne institucije;
- 6) direktna, indirektna i sintetička ulaganja kreditne institucije u sopstvene instrumente redovnog osnovnog kapitala, uključujući sopstvene instrumente redovnog osnovnog kapitala za koje kreditna institucija ima stvarnu ili potencijalnu obavezu kupovine na osnovu postojeće ugovorne obaveze;
- 7) direktna, indirektna i sintetička ulaganja u instrumente redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora, ako ti subjekti imaju sa kreditnom institucijom recipročno međusobno ulaganje za koje Centralna banka smatra da ima za cilj vještačko povećanje regulatornog kapitala kreditne institucije;
- 8) primjenljivi iznos direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u instrumente redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora, ako kreditna institucija u tim subjektima nema značajno ulaganje;
- 9) primjenljivi iznos direktnih, indirektnih i sintetičkih ulaganja kreditne institucije u instrumente redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora, ako kreditna institucija u tim subjektima ima značajno ulaganje;
- 10) iznos stavki koje treba oduzeti od stavki dodatnog osnovnog kapitala u skladu sa članom 48 odluke o adekvatnosti kapitala koji prelazi stavke dodatnog osnovnog kapitala kreditne institucije;

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****24. KAPITAL (nastavak)****24.1. Regulatorni kapital (nastavak)**

11) iznos izloženosti sljedećih stavki kojima se dodjeljuje ponder rizika od 1.250%, ako kreditna institucija oduzima taj iznos izloženosti od iznosa stavki redovnog osnovnog kapitala kao alternativu primjeni ponder rizika od 1.250%:

- Kvalifikovana učešća izvan finansijskog sektora;
- Pozicije sekjuritizacije;
- Slobodne isporuke;
- Pozicije u korpi za koje kreditna institucija ne može da utvrdi ponder rizika prema IRB pristupu;
- Izloženosti po osnovu vlasničkih ulaganja prema pristupu internih modela;

12) svi poreski troškovi povezani sa stavkama redovnog osnovnog kapitala predvidljivi u trenutku njihovog obračuna, osim ako kreditna institucija na odgovarajući način uskladi iznos stavki redovnog osnovnog kapitala u onoj mjeri u kojoj takvi poreski troškovi umanjuju iznos do kog se te stavke mogu primjenjivati za pokrivanje rizika ili gubitaka;

13) primjenljivi iznos nedostajućeg pokriva nekvalitetnih izloženosti ispravkama;

14) za minimalnu vrijednost obaveze iz člana 152 stav odluke, bilo koji iznos za koji je sadašnja tržišna vrijednost udjela ili akcija u CIU, na kojoj se zasniva minimalna vrijednost obaveze, manja od sadašnje vrijednosti minimalne vrijednosti obaveze i za koji kreditna institucija još nije priznala smanjenje stavki redovnog osnovnog kapitala;

15) pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke.

Stavke dodatnog osnovnog kapitala sastoje se od:

- 1) instrumenata kapitala, ako su ispunjeni uslovi iz člana 42 stav 1 odluke o adekvatnosti kapitala;
- 2) računa emisije premije koji se odnose na instrumente iz tačke 1 ovog stava.

Stavke dopunskog kapitala sastoje se od:

- 1) instrumenata kapitala, ako su ispunjeni uslovi iz člana 55 i u obimu utvrđenom u članu 56 odluke o adekvatnosti kapitala;
- 2) računa emisije premije koji se odnose na instrumente iz tačke 1 ovog stava;
- 3) za kreditne institucije koje izračunavaju iznose rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa standardizovanim pristupom, opštih ispravki vrijednosti za kreditni rizik, neumanjenih za poreske efekte, do 1,25% iznosa rizikom ponderisanih izloženosti;
- 4) za kreditne institucije koje izračunavaju iznose rizikom ponderisanih izloženosti u skladu sa Dijelom trećim Glava II Odjeljak 3 ove odluke (pristup zasnovan na internim rejtnzima), pozitivnih iznosa, neumanjenih za poreske efekte.

Puni iznos instrumenata dopunskog kapitala čiji je preostali rok do dospelja duži od pet godina ispunjava uslove za stavke dopunskog kapitala.

Obim u kojem instrumenti dopunskog kapitala ispunjavaju uslove za stavke dopunskog kapitala tokom posljednjih pet godina do dospelja instrumenata izračunava se tako što se rezultat izveden iz izračuna iz tačke 1 ovog stava pomnoži sa iznosom iz tačke 2 ovog stava:

- 1) knjigovodstvena vrijednost instrumenata na prvi dan posljednjeg petogodišnjeg perioda njihovog ugovornog dospelja podijeljena brojem dana u tom periodu;
- 2) broj preostalih dana ugovornog dospelja instrumenata

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****24. KAPITAL (nastavak)****24.1. Regulatorni kapital (nastavak)**

Kreditnim rizikom ponderisana aktiva izračunava se primjenom pondera koji se kreću u rasponu od 0% do 150% zavisno od vrste izloženosti i visine kreditnog rizika koji svaka pojedinačna izloženost nosi.

Potrebni kapital za pokriće izloženosti operativnom riziku izračunava se primjenom jednostavnog metoda u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka.

Na dan 31. decembra 2024. godine. Koeficijent adekvatnosti kapitala Banke je iznosio 19,78% i iznad je limita koji je utvrđen Zakonom o kreditnim institucijama.

Regulatorni kapital Banke na dan 31. decembra 2024. prikazan je u sljedećoj tabeli:

U hiljadama EUR		
Red. br.	OPIS POZICIJE	IZNOS
1=1.1+1.2	<u>REGULATORNI KAPITAL</u>	<u>15.983</u>
1.1 = 1.1.1+1.1.2	OSNOVNI KAPITAL (Tier 1)	15.983
1.1.1	REDOVNI OSNOVNI KAPITAL (CET 1)	15.983
1.1.1.1	Instrumenti kapitala koji se priznaju kao redovni osnovni kapital	23.600
1.1.1.1.1	plaćeni instrumenti kapitala	23.600
1.1.1.2	Neraspoređena (zadržana) dobit	(5.877)
1.1.1.2.1	Neraspoređena (zadržana) dobit iz prethodnih godina	(5.877)
1.1.1.2.2	priznata dobit ili gubitak	-
1.1.1.3	Akumulirana ostala sveobuhvatna dobit (FVOCI)	(157)
1.1.1.3.2.	dobici ili gubici nastali ponovnim vrednovanjem instrumenata raspoloživih za prodaju utvrđenih u skladu sa MSFI 9	(157)
1.1.1.7	Usklađivanja redovnog osnovnog kapitala zbog prudenčijalnih filtera	(3)
1.1.1.8	(-) Goodwill	-
1.1.1.9	(-) Ostala nematerijalna imovina	201
1.1.1.25	(-) Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke klasifikovane kao dobra aktiva	1.357
1.1.1.26	(-) Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke klasifikovane kao nekvalitetne izloženosti na koje se ne primjenjuje odbitna stavka od redovnog osnovnog kapitala iz člana 18 tačka 13 Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija (jer su nastale prije početka primjene ove odluke)	12
1.1.1.28	(-) Iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, utvrđenog posebnim propisom Centralne banke	-
1.1.1.31	Ostali elementi ili odbici od redovnog osnovnog kapitala	-
1.1.2	DODATNI OSNOVNI KAPITAL (AT1)	-
1.2	DOPUNSKI KAPITAL (Tier 2)	-

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****24. KAPITAL (nastavak)****24.2. Koeficijent adekvatnosti kapitala Banke**

Na osnovu odredbi Odluke o adekvatnosti kapitala kreditnih institucija („Sl. list CG” br. 128/20, 140/21 i 144/22 i 52/24.) Banka je izvršila izračunavanje potrebnog kapitala za rizike kojima je izložena tokom poslovanja, kao i koeficijenta adekvatnosti kapitala.

Banka je dužna da u svakom trenutku ispunjava sljedeće zahtjeve za kapitalom, propisane članom 134 Zakona o Kreditnim institucijama:

- koeficijent adekvatnosti redovnog osnovnog kapitala od 4,5%;
- koeficijent adekvatnosti osnovnog kapitala od 6%;
- koeficijent adekvatnosti ukupnog kapitala od 8%;

Kreditna institucija izračunava koeficijente kapitala na sljedeći način:

- koeficijent adekvatnosti redovnog osnovnog kapitala izračunava se kao odnos redovnog osnovnog kapitala banke i ukupnog iznosa izloženosti riziku, izražen u procentima;
- koeficijent adekvatnosti osnovnog kapitala izračunava se kao odnos osnovnog banke i ukupnog iznosa izloženosti riziku, izražen u procentima;
- koeficijent adekvatnosti ukupnog kapitala izračunava se kao odnos regulatornog kapitala banke i ukupnog iznosa izloženosti riziku, izražen u procentima

Regulatorni kapital kreditne institucije predstavlja zbir osnovnog i dopunskog kapitala kreditne institucije.

Osnovni kapital kreditne institucije predstavlja zbir stavki redovnog osnovnog kapitala i stavki dodatnog osnovnog kapitala, nakon izvršenih regulatornih usklađivanja i umanjenja za odbitne stavke, na način uređen Zakonom o kreditnim institucijama.

Dopunski kapital kreditne institucije predstavlja zbir instrumenata kapitala i drugih stavki dopunskog kapitala, umanjen za odbitne stavke, na način uređen Zakonom o kreditnim institucijama.

Regulatorni kapital kreditne institucije ni u jednom trenutku ne smije da bude manji od iznosa minimalnog inicijalnog kapitala koji je zahtijevan u vrijeme izdavanja dozvole za rad kreditne institucije od EUR 7.500.000.

Navedeni zahtjevi za kapitalom uvećavaju se za bafere kapitala koji su definisani u Odjeljku V. Glava 2. Zakona o kreditnim institucijama.

Na dan 31.12.2024. godine Koeficijent adekvatnosti kapitala Banke ne smije biti manji od 14,37% obzirom da ukupan zbir bafera kapitala na posmatrani dan iznosi 3,38% te da zahtjev za kapitalom za rizike iz stuba 2 (P2R) - SREP zahtjev iznosi 2,99% za 2023.godinu.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****24. KAPITAL (nastavak)****24.2. Koeficijent adekvatnosti kapitala Banke (nastavak)**

Na dan 31. decembra 2024. godine prema obračunu Banke koeficijent adekvatnosti kapitala je iznosio:

STRUKTURA REGULATORNOG KAPITALA

OPIS POZICIJE	Iznos
REGULATORNI KAPITAL	15.983
OSNOVNI KAPITAL (Tier 1)	15.983
REDOVNI OSNOVNI KAPITAL (CET 1)	15.983
DODATNI OSNOVNI KAPITAL (AT1)	-
DOPUNSKI KAPITAL (Tier 2)	-

KOEFICIJENTI ADEKVATNOSTI KAPITALA

OPIS POZICIJE	Iznos
Koeficijent redovnog osnovnog kapitala (CET1) - min 4,5%	19,78%
Višak (+)/manjak (-) redovnog osnovnog kapitala	12.348
Višak (+)/manjak (-) redovnog osnovnog kapitala uključujući bafer	9.621
Višak (+)/manjak (-) OCR redovnog osnovnog kapitala	8.262
Koeficijent osnovnog kapitala (Tier 1) - min 6%	19,78%
Višak (+)/manjak (-) osnovnog kapitala	11.136
Višak (+)/manjak (-) OCR osnovnog kapitala	6.598
Koeficijent ukupnog kapitala (TCR) - min 8%	19,78%
Višak (+)/manjak (-) ukupnog kapitala	9.520
Višak (+)/manjak (-) OCR ukupnog kapitala	4.378

OSTALI ZAHTJEVI ZA KAPITALOM

OPIS POZICIJE	Iznos
Min koeficijent ukupnog zahtjeva za kapitalom u okviru SREP-a (TSCR koeficijent)	10,99%
Min ukupni zahtjev za kapitalom u okviru SREP-a (TSCR): koji se sastoji od redovnog osnovnog kapitala	6,18%
Min ukupni zahtjev za kapitalom u okviru SREP-a (TSCR): koji se sastoji od osnovnog kapitala	8,24%
Min koeficijent ukupnog zahtjeva za kapitalom (OCR)	14,37%
Min ukupni zahtjev za kapitalom (OCR): koji se sastoji od redovnog osnovnog kapitala	9,56%
Min ukupni zahtjev za kapitalom (OCR): koji se sastoji od osnovnog kapitala	11,62%
Min ukupni zahtjev za kapitalom (OCR) i zahtjevi iz stuba 2 (P2G)	14,37%
Min ukupni zahtjev za kapitalom (OCR) i zahtjev iz stuba 2 (P2G): koji se sastoji od redovnog osnovnog kapitala	9,56%
Min ukupni zahtjev za kapitalom (OCR) i zahtjev iz stuba 2 (P2G): koji se sastoji od osnovnog kapitala	11,62%

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

24. KAPITAL (nastavak)

24.2. Koeficijent adekvatnosti kapitala Banke (nastavak)

BAFERI KAPITALA

OPIS POZICIJE	Iznos u %
bafer za očuvanje kapitala	1,88%
kontraciklični bafer kapitala (specifična stopa)	0,00%
bafer za strukturni sistemski rizik	1,50%
bafer za globalnu sistemski važnu (GSV) kreditnu instituciju	0,00%
bafer za ostale sistemski važne (OSV) kreditne institucije	0,00%
KOMBINOVANI BAFERI	Iznos u %
kombinovani bafer za kreditnu instituciju koja nije OSV	3,38%
kombinovani bafer za kreditnu instituciju koja je OSV	3,38%
kombinovani bafer za kreditnu instituciju koja je OSV ako se bafer za strukturni sistemski rizik primjenjuje na sve izloženosti u Crnoj Gori za rješavanje pitanja makroprudencijalnog rizika u Crnoj Gori, ali se ne primjenjuje na izloženosti van Crne Gore	3,38%
kombinovani bafer za KI koja nije OSV, a dio je grupe kojoj pripada KI koja je GSV ili OSV	3,38%
kombinovani bafer za KI koja nije OSV, a dio je grupe kojoj pripada KI koja je GSV ili OSV ako se bafer za strukturni sistemski rizik primjenjuje na sve izloženosti u Crnoj Gori za rješavanje pitanja makroprudencijalnog rizika u Crnoj Gori, ali se ne primjenjuje na izloženosti van Crne Gore	3,38%
kombinovani bafer koji se primjenjuje na kreditnu instituciju	3,38%

UTVRĐENI IZNOS REDOVNOG OSNOVNOG KAPITALA NEOPHODAN ZA ODRŽAVANJE BAFERA

OPIS POZICIJE	Iznos
iznos redovnog osnovnog kapitala potreban za održavanje bafera za očuvanje kapitala	1.515
iznos redovnog osnovnog kapitala potreban za održavanje kontracikličnog bafera	-
iznos redovnog osnovnog kapitala potreban za održavanje bafera za strukturni sistemski rizik	1.212
iznos redovnog osnovnog kapitala potreban za održavanje bafera za GSV kreditnu instituciju	-
iznos redovnog osnovnog kapitala potreban za održavanje bafera za OSV kreditnu instituciju	-
iznos redovnog osnovnog kapitala potreban za održavanje <u>kombinovanog bafera kapitala</u>	2.727

IZLOŽENOST RIZIKU PREMA VRSTAMA RIZIKA

OPIS POZICIJE	Iznos
<u>UKUPAN IZNOS IZLOŽENOSTI RIZIKU</u>	80.788
IZNOSI RIZIKOM PONDERISANOJ IZLOŽENOSTI KREDITNOM RIZIKU, KREDITNOM RIZIKU DRUGE UGOVORNE STRANE I SLOBODNE ISPORUKE	75.496
Standardizovani pristup	75.496
UKUPAN IZNOS IZLOŽENOSTI OPERATIVNOM RIZIKU	5.292
Jednostavni pristup operativnom riziku	5.292
OSTALI IZNOSI IZLOŽENOSTI	-

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****25. VANBILANSNA EVIDENCIJA**

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2024.	31. decembar 2023.
Garancije:		
Plative garancije privrednim društvima	8.780	3.127
Činidbene garancije privrednim društvima	2.808	2.099
	11.678	5.226
Sredstva obezbjeđenja:		
- novčani depozit	1.019	1.552
- ugovor o cesiji	1.475	1.470
- polisa osiguranja	15.890	14.493
- ostalo	32.839	11.055
- mjenice i administrativne zabrane	162.135	113.423
- hipoteke	65.188	51.991
- zaloga/ostalo	7.033	8.919
- zaloga depozit	-	-
- bankarska garancija	8.755	9.374
	306.012	212.277
Druge vanbilansne pozicije:	4.346	4.451
- neopozive obaveze za davanje kredita	4.346	4.451
Ukupno	322.036	221.954

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****26. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)**

Banka obavlja brojne transakcije sa povezanim licima u toku svog redovnog poslovanja. Povezana lica su: matična banka druga pravna lica koja su članovi ZIRAAT grupe, kao i ključno rukovodstvo Banke.

Transakcije uključuju plasmane depozite transakcije u stranoj valuti i lična primanja članova Uprave i lica sa zaključenim individualnim ugovorima u Banci.

Pregled potraživanja i obaveza prema povezanim licima na dan 31. decembra 2024. godine dat je u sljedećoj tabeli:

	31. decembar 2024.	U hiljadama EUR 31. decembar 2023.
Novčana sredstva		
TURKIYE CUMHURİYETİ ZIRAAT BANKASI A.S.	1.256	4.749
ZIRAAT BANK INTERNATIONAL AG	64	26
	1.320	4.775
Plasmani		
T.C.ZIRAAT BANKASI LONDON UNITED KINGDOM	9.766	9.633
JSC ZIRAAT BANK UZBEKISTAN	4.000	
	13.766	9.633
Kredit		
- zaposlenima	940	880
- Minusi po tekućim računima zaposlenih	2	1
UKUPNA POTRAŽIVANJA	16.028	15.289
Pozajmice		
TURKIYE CUMHURİYETİ ZIRAAT BANKASI A.S.		
T.C.ZIRAAT BANKASI ATHENS	-	-
T.C.ZIRAAT BANKASI LONDON	-	-
T.C. ZIRAAT BANKASI - BOSNIA	-	-
	-	-
Depoziti		
- zaposlenih	335	263
UKUPNO OBAVEZE	335	263
NETO OBAVEZE	1.927	7.464
Vanbilansna evidencija		
Primljene garancije:		
- TURKIYE CUMHURİYETİ ZIRAAT BANKASI A.S.		
- Minusi po tekućim računima zaposlenih	11	9
Ukupno vanbilansna evidencija	11	9

Kratkoročni i dugoročni krediti zaposlenima odobravani su na period od 1 do 20 godina. Kratkoročni plasmani (keš krediti) su odobravani sa nominalnom kamatom stopom u rasponu od 6,50% do 6,90% na godišnjem nivou.

Dugoročni krediti zaposlenima obuhvataju kredite za kupovinu stambenih jedinica sa nominalnom kamatom stopom od 3,90% do 5%.

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE

31. decembar 2024. godine

26. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA (nastavak)

Prihodi i rashodi nastali iz transakcija sa povezanim pravnim licima u toku 2023. i 2024. godine su sljedeći:

	31. decembar 2024.	U hiljadama EUR 31. decembar 2023.
Prihodi od kamata (od zaposlenih):	44	40
Prihodi od kamata (plasmani)	455	256
Ukupni prihodi	499	296
Rashodi kamata		
T.C. ZIRAAT ATHENS BRANCH	-	-
T.C. ZIRAAT BANKASI LONDON	-	-
T.C. ZIRAAT BANKASI - SOFIA BRANCH	-	-
TURKIYE CUMHURİYETİ ZIRAAT BANKASI A.S.	-	-
Zaposleni	-	2
Ukupni rashodi	1	2
Neto rashodi	498	294

Obračunata lična primanja za povezana fizička lica po vrstama primanja u 2024. godini iznosila su:

	Uprava Banke	Ključno rukovodstvo	Članovi odbora	Ukupno
Plate	223	470	-	693
Naknada za članstvo u odborima	-	-	59	59
Ukupno	223	470	59	752

Obračunata lična primanja za povezana fizička lica po vrstama primanja u 2024. godini iznosila su:

	Uprava Banke	Ključno rukovodstvo	Članovi odbora	Ukupno
Plate	244	563	-	807
Naknada za članstvo u odborima	-	-	50	50
Ukupno	244	563	50	857

27. GOTOVINA I GOTOVINSKI EKVIVALENTI (za potrebe sastavljanja Iskaza o tokovima gotovine)

	31. decembar 2024.	U hiljadama EUR 31. decembar 2023.
Gotovina u blagajni i bankomatima (napomena 12)	1.183	1.378
Žiro račun (napomena 12)	9.076	5.849
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore (napomena 12)	4.277	4.086
Korespondentni računi kod inostranih banaka (napomena 13)	9.004	6.834
Settlement račun - Master Card	245	270
	23.785	18.417

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****28. SUDSKI SPOROVI**

Na dan 31. decembra 2024. godine postoje četiri sudska spora koje se vode protiv Banke. Ovi sporovi se vode pred Osnovnim sudom u Podgorici, Privrednim sudom u Podgorici. Tri spora odnose se na radne sporove između Banke i bivših zaposlenih. Ukupna rezervisanja za ova dva spora iznosi EUR 41.512, a prema procjeni advokata 80% je uspješnost u sporu na strani Banke (dok u jednom dijelu tužbenog zahtjeva koji bivši zaposleni Ahmet Cemal Yildirim vodi protiv Banke uspješnost na strani Banke je 60%) Prema procjeni advokata uspješnost u sporu kojeg vodi bivši zaposleni Milja Labović je 50% na strani Banke.

Jedan spor odnosi se na naknadnu materijalne štete klijentu, Banka je za ovaj spor rezervisala EUR 15.000. Prema procjenama advokata koji vodi ovaj spor 90% je procenat uspješnosti u sporu na strani Banke.

29. USAGLAŠENOST SA POKAZATELJIMA CENTRALNE BANKE CRNE GORE

Banka je dužna da svoje poslovanje obavlja u skladu sa odredbama Zakona o Bankama i podzakonskim aktima donijetim na osnovu tog Zakona.

Usaglašenost sa pokazateljima poslovanja propisanim od strane Centralne banke Crne Gore na dan 31. decembra 2024. godine je prikazana kao što slijedi:

	Propisani Limit CBCG	Ostvareni pokazatelji poslovanja na dan 31. decembra	
		2024.	2023.
Koeficijent redovnog osnovnog kapitala (CET1)	min 14.37%	19,78%	26,77%
Koeficijent osnovnog kapitala (Tier1)	min 14.37%	19,78%	26,77%
Koeficijent ukupnog kapitala (TCR)	min 14.37%	19,78%	26,77%
Izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica	max 25%	22,60%	21,95%
Zbir velikih izloženosti	max 800%	264,07%	234,74%
Ukupna izloženost prema licima povezanim sa Bankom	max 200%	21,20%	24,14%
Ukupna izloženost prema zaposlenim licima u Banci	max 1%	0,64 %	0,68 %
Koeficijent likvidnosti banke	min 1	2,29	1,86
LCR	min 100%	408,67%	576,39%

30. PORESKI RIZICI

Poreski zakoni Crne Gore se često različito tumače i predmet su čestih izmjena. Tumačenje poreskih zakona od strane poreskih vlasti u odnosu na transakcije i aktivnosti Banke mogu se razlikovati od tumačenja rukovodstva Banke.

Kao rezultat iznijetog transakcije mogu biti osporene od strane poreskih vlasti i Banci može biti određen dodatni iznos poreza kazni i kamata.

Period zastarjelosti poreske obaveze je pet godina. To praktično znači da poreske vlasti imaju prava da odrede plaćanje neizmirenih obaveza u roku od pet godina od kada je obaveza nastala.

31. DEVIZNI KURSEVI

Zvanični kursevi valuta koji su korišćeni za preračun deviznih pozicija bilansa stanja u EUR na dan 31. decembra 2024. i 2023. godine bili su:

	31. decembar 2024.	31. decembar 2023.
USD	1,0444	1,1050
TRY	36,8914	32,6531

NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****32. OPŠTI PODACI O BANCIMA**

U skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih iskaza banaka („Sl. list CG” br. 34/22) opšti podaci o Banci su prezentirani kako slijedi:

Naziv Banke: ZIRAAT BANK MONTENEGRO AD

Adresa: Ul. Slobode br. 84, 81 000, Podgorica

Matični broj: 03048136

Telefon/Fax: 020/442-200

Broj upisa u registar: 4-0009452

Datum osnivanja: 20. maj 2015. godine

Opis strukture vlasništva: jedan akcionar sa udjelom 100%

Opis djelatnosti: ostalo monetarno posredovanje

Šifra djelatnosti: 6419

Adresa internet stranice: <http://www.ziraatbank.me/>

Adresa elektronske pošte: info@ziraatbank.me

Banka ima centralu u Podgorici, Ul. Slobode br. 84

Broj zaposlenih na dan 31. decembra 2023. godine je 52

Žiro račun: 575-1-22

Podaci o predsjedniku i članovima Nadzornog odbora

Naziv	Ime i prezime
Predsjednik	Kemalettin BAYAT
član	Mehmet DÖNMEZ
član	Bulent YALIM
član	Kamil ONDER
član	Recep TURK

Predsjednik Upravnog odbora Talha DOKULMEZ

Član Upravnog odbora Goran BAKIĆ
Član Upravnog odbora Mensur MARKIŠIĆ

Emisije akcija i oznake emisija:

Oznaka emisije	Nominalna vrijednost akcija	Broj akcija
MEZIBMRA1PG6	EUR 1.000	23.600

Međunarodni identifikacioni broj redovnih akcija (ISIN): MEZIBMRA1PG6.

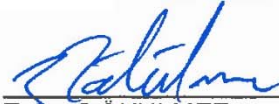
Tokom 2024. godine nije bilo promjena u akcijskom kapitalu banke kao što nije bilo ni promjene akcionarske strukture.

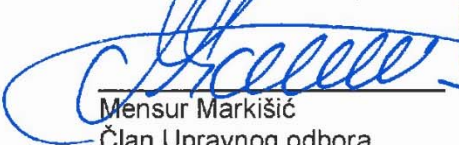
NAPOMENE UZ FINANSIJSKE ISKAZE**31. decembar 2024. godine****33. DOGAĐAJI NAKON DATUMA IZVJEŠTAVANJA**

Nije bilo usklađujućih događaja nakon datuma bilansa stanja koji mogu uticati na finansijski položaj i rezultat Banke na dan 31. decembra 2024. godine

U Podgorici, 5.mart 2025. godine.

Potpisano u ime Ziraat Bank Montenegro, AD:

Talha DOKULMEZ
Predsjednik Upravnog odbora

Mensur Markišić
Član Upravnog odbora

Enes Kurpejović
Član Upravnog odbora

Milanka Radunović
Rukovodilac sektora finansijskog
menadžmenta

**GODIŠNJI IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA
ZA 2024. GODINU**

Podgorica, mart 2025. godine

Sadržaj

1.	Kratak opis poslovnih aktivnosti i organizacione strukture	1
1.1.	Opšte informacije	1
1.2.	Vizija	1
1.3.	Misija	1
1.4.	Poslovna strategija	1
1.5.	Vrijednosti Banke	2
1.6.	Informacije o registraciji, na koje se oblasti poslovanja licenca dobijena od CBCG odnosi	2
1.7.	Organizaciona struktura	2
1.8.	Djelatnost	3
1.9.	Vlasništvo i struktura kapitala	3
1.10.	Zaposleni banke	3
2.	Analiza finansijskog položaja i rezultata poslovanja	4
2.1.	Racio pokazatelji	5
2.1.	Racio pokazatelji (nastavak)	6
3.	Mjere zaštite životne sredine	11
4.	Planirani budući razvoj	12
5.	Podaci o aktivnostima istraživanja i razvoja	13
5.1.	Istraživanje i razvoj	13
5.2.	Ulaganje u obrazovanje zaposlenih	14
6.	Informacije o otkupu sopstvenih akcija, odnosno udjela	14
7.	Poslovne jedinice	14
8.	Podaci o finansijskim instrumentima od značaja za procjenu finansijskog položaja i uspješnosti poslovanja	15
9.	Ciljevi i metode za upravljanje finansijskim rizikom	15
9.1.	Strategije i politike upravljanja svim vrstama rizika	15
9.2.	Struktura i organizacija funkcije upravljanja rizicima	16
9.3.	Obim i priroda sistema izvještavanja o rizicima i sistema za mjerenje rizika	17
9.4.	Politike za zaštitu od rizika, ublažavanje rizika i strategije i procesi za kontinuirano praćenje efektivnosti zaštite od rizika i ublažavanja rizika	18
9.5.	Sistem unutrašnjih kontrola	19
9.6.	Informacioni sistem	19
9.6.	Informacioni sistem (nastavak)	20
9.7.	Proces interne procjene adekvatnosti kapitala	20
9.8.	Implementacija novih međunarodnih standarda	
10.	Informacije o izloženosti rizicima cijena, kreditnim rizicima, rizicima likvidnosti	21
11.	Ciljevi i politike u upravljanju finansijskim rizicima i neizvjesnostima poslovanja	22
11.1.	Kreditni rizik	22
11.1.	Kreditni rizik (nastavak)	23
11.1.	Kreditni rizik (nastavak)	24
11.1.	Kreditni rizik (nastavak)	25
11.2.	Tržišni rizik	26
11.3.	Operativni rizik	26
11.4.	Rizik likvidnosti	27
11.4.	Rizik likvidnosti (nastavak)	28
12.	Izjava o primjeni kodeksa korporativnog upravljanja	29

1. KRATAK OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONE STRUKTURE

1.1. Opšte informacije

Ziraat Bank Montenegro AD, Podgorica (u daljem tekstu: „Banka”) je dobila odobrenje za obavljanje bankarskih poslova u Crnoj Gori, izdato od strane Centralne banke Crne Gore, u skladu sa odredbama Zakona o bankama, 06. aprila 2015. godine.

Banka je zvanično registrovana u Centralnom registru privrednih subjekata u pravnom obliku privrednog subjekta - akcionarsko društvo, a sve u skladu sa odredbama Zakona o privrednim društvima, 20. maja 2015. godine.

Na poslovanje Banke se primjenjuju odredbe Zakona o kreditnim institucijama, kao *lex specialis*, zajedno sa odgovarajućim podzakonskim aktima, kao i Zakon o privrednim društvima, kao *lex generalis*, gdje je Banka zakonski prepoznata kao akcionarsko društvo.

Materijalne pretpostavke za početak poslovanja Banke su ispunjene 01. jula 2015. godine, kada su zaposleni u Banci počeli da koriste poslovne prostorije upravne zgrade Banke. Na isti datum, sva neophodna oprema Banke je bila instalirana i stavljena u funkciju.

Banka je otvorila svoju prvu ekspozituru univerzalnog tipa koja pruža usluge klijentima, fizičkim i pravnim licima. Prva ekspozitura je formalno registrovana u Centralnom registru privrednih subjekata, 20. jula 2015. godine. Adresa ove ekspoziture je Bulevar Ivana Crnojevića br. 101, 81000 Podgorica. Banka je tokom decembra 2018. godine otvorila još dvije ekspoziture univerzalnog tipa i to jednu u Baru, na adresi: Bulevar revolucije B-11, a drugu u Budvi, na adresi: Ulica mediteranska bb. Ekspoziture su registrovane kod Centralnog registra privrednih subjekata 24.12.2018. godine.

U procesu izrade internih pravila i procedura Banka je pripremila katalog proizvoda koji je namijenjen pravnim i fizičkim licima.

Banka je počela sa kreditnim aktivnostima u septembru 2015. godine.

1.2. Vizija

Vizija Banke je ponuditi proizvode i usluge po univerzalnim standardima, kreirati razliku, dodatnu vrijednost i pokriti Crnu Goru kao cjelinu, biti prestižna i pouzdana finansijska institucija sa visokom tržišnom vrijednošću, ponuditi kvalitet koji će je učiniti da bude više od banke u svakom dijelu bančinog i klijentovog poslovanja.

1.3. Misija

Misija Banke je da bude finansijska institucija koja nudi optimalna rješenja iz najadekvatnijih izvora, a koji su rezultat boljeg razumijevanja potreba i očekivanja svojih klijenata, da kompletnu ponudu proizvoda i usluga za klijente obavlja na najbrži i najefikasniji način preko svojih filijala i alternativnih kanala distribucije, da radi na nivou svjetskih standarda održi profitabilnosti i produktivnosti stavljanjem posebnog akcenta na etičkim principima, tretirajući zadovoljstvo klijenata kao primarni cilj, da kao respektabilan član Ziraat finansijske grupe i crnogorskog bankarskog sektora doprinese jačanju bilateralnih, ekonomskih i trgovinskih odnosa između dvije zemlje i bude pionir uzajamnih investicija.

1.4. Poslovna strategija

Poslovna strategija Banke je da bude dio široke međunarodne mreže, proširi usluge Ziraat finansijske grupacije širom Evrope, prenese dugogodišnje znanje i iskustvo matične banke na privredu i bankarski sektor u Crnoj Gori, da doprinese ekonomskoj i finansijskoj saradnji između Crne Gore i Republike Turske gradeći stabilne i dugoročne poslovne odnose sa lokalnim institucijama i privrednicima, da podrži trgovinske i investicione mogućnosti između dvije zemlje i da doprinese razvoju bankarskog sektora u Crnoj Gori kao i sinergije u Ziraat finansijskoj grupaciji.

1. KRATAK OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONE STRUKTURE (nastavak)

1.5. Vrijednosti Banke

- Kreirati dodatnu vrijednost za naše klijente;
- Biti fer i pouzdan;
- Poštovati kulturne i socijalne vrijednosti;
- Raditi kao tim sa zajedničkim vrijednostima;
- Biti otvoren i participativan kao i
- Imati ambiciju za uspjehom.

1.6. Informacije o registraciji, na koje se oblasti poslovanja licenca dobijena od CBCG odnosi

Banka je osnovana 2015. godine, a 20. maja 2015. godine je registrovana kao akcionarsko društvo kod Centralnog registra privrednih subjekata u Podgorici – registarski broj 4-0009452.

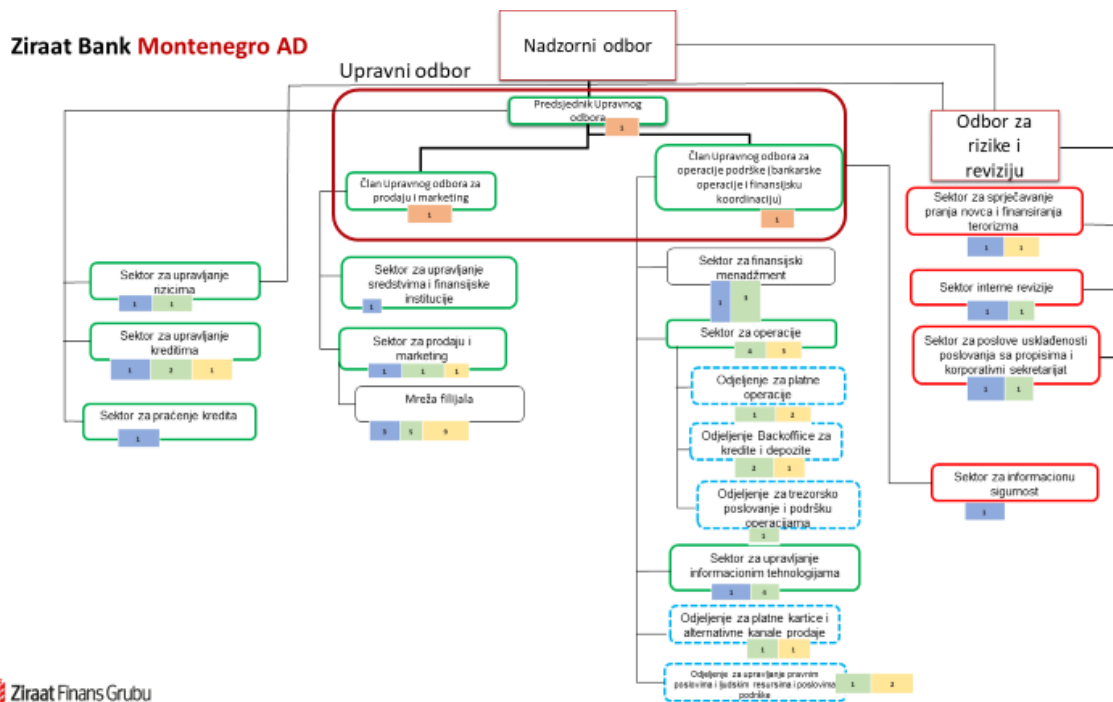
Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 02/10e-5/2-15 od 08. maja 2015. godine (Rješenje broj 02/10e-5/2-15).

Svoje finansijsko poslovanje Banka obavlja preko transakcionog računa broj 907-0000000057501-83 kod Centralne banke Crne Gore – Platni promet.

1.7. Organizaciona struktura

Na dan 31. decembra 2024. godine, Banka ima 53 zaposlenih od kojih 42 zaposlenih ima ugovor o radu na neodređeno vrijeme, dok 11 zaposlenih imaju ugovor o radu na određeno vrijeme.

Organizaciona struktura banke predstavljena je na sljedećoj šemi:

1. KRATAK OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONE STRUKTURE (nastavak)

1.8. Djelatnost

U skladu sa Zakonom o bankama, Ugovorom o osnivanju, Statutom i Rješenjem Centralne banke Crne Gore, Banka je registrovana za obavljanje sljedećih poslova:

- 1) Izdavanje garancija i preuzimanje drugih vanbilansnih obaveza;
- 2) Kupovinu, prodaju i naplatu potraživanja (faktoring, forfeiting i dr.);
- 3) Izdavanje, obradu i evidentiranje platnih instrumenata;
- 4) Platni promet u zemlji i sa inostanstvom;
- 5) Finansijski lizing;
- 6) Poslove sa hartijama od vrijednosti;
- 7) Trgovanje u svoje ime i za svoj račun ili za račun klijenta:
 - Stranim sredstvima plaćanja, uključujući mijenjačke poslove
 - Finansijskim derivatima;
- 8) Depo poslove;
- 9) Izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti privrednih društava, preduzetnika i drugim pitanjima u vezi poslovanja i
- 10) Iznajmljivanje sefova.

Banka ima sjedište u Podgorici ulici Slobode br. 84. i obavlja svoje aktivnosti posredstvom ekspozitura koje se nalaze u Bulevaru Ivana Crnojevića br. 101, u Podgorici, u Bulevar revolucije B-11 u Baru i u Ulica Mediteranska bb u Budvi

1.9. Vlasništvo i struktura kapitala

Na dan 31. decembra 2024. godine akcijski kapital Banke čini 23.600 običnih akcija (31. decembra 2023: 23.600 običnih akcija) pojedinačne nominalne vrijednosti od hiljadu EUR. Sve emitovane akcije su u potpunosti plaćene.

Ukupan upisani kapital na dan 31.12.2024. iznosi 23.600.000 EUR.

Na dan 31. decembra 2024. godine 100% akcionar Banke je TURKIYE CUMHURIYETI „ZIRAAT BANKASI ANONIM SIRKETI“.

1.10. Zaposleni banke

Na dan 31. decembra 2024. godine, Banka ima 3 zaposlena od kojih 42 zaposlenih ima ugovor o radu na neodređeno vrijeme, dok 11 zaposlenih imaju ugovor o radu na određeno vrijeme.

Od 53 zaposlena, 49 zaposlenih ima VSS stepen obrazovanja, dok 4 zaposlena imaju SSS stepen obrazovanja.

Od ukupnog broja zaposlenih u Banci njih 28, odnosno 53% zaposlenih su muškarci a 25, odnosno 47% su žene.

Ekspozitura u Podgorici broji 5 zaposlenih, ekspozitura u Baru 5 zaposlena, ekspozitura u Budvi 5 zaposlena, dok je u centrali zaposleno 38 zaposlenih.

2. ANALIZA FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA

BILANS STANJA

U hiljadama EUR

AKTIVA	2024.	2023.
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	14.524	11.302
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	91.954	87.445
Kredit i potraživanja od banaka	22.743	19.456
Kredit i potraživanja od klijenata	56.200	55.143
Hartije od vrijednosti	12.765	12.574
Ostala finansijska sredstva	247	272
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	3.061	2.831
Nekretnine, postrojenja i oprema	505	681
Nematerijalna sredstva	201	207
Odložena poreska sredstva	111	111
Ostala sredstva	300	187
UKUPNA AKTIVA	110.656	102.764
PASIVA	2024.	2023.
Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	91.056	84.130
Depoziti banka i centralnih banaka	7.570	1
Depoziti klijenata	74.180	74.606
Kredit banaka i centralnih banaka	8.004	8.004
Kredit klijenata koji nisu banke	1.302	1.519
Rezerve	189	122
Odložena poreska obaveza	70	35
Ostale obaveze	694	1.105
UKUPNE OBAVEZE	92.009	85.392
KAPITAL		
Aksijski kapital	23.600	23.600
Akumulirani gubitak	(5.887)	(6.484)
Dobit/Gubitak tekuće godine	1.091	597
Ostale rezerve	(157)	(341)
UKUPAN KAPITAL	18.648	17.372
UKUPNA PASIVA	110.656	102.764
VANBILANSNA EVIDENCIJA	322.036	221.954

BILANS USPJEHA

U hiljadama EUR

POZICIJA	2024.	2023.
Prihodi od kamata i slični prihodi	4.529	3.554
Rashodi od kamata i slični rashodi	(938)	(694)
Neto prihodi od kamata	3.590	2.850
Prihodi od naknada i provizija	1.813	1.351
Rashodi naknada i provizija	(820)	(567)
Neto prihodi od naknada i provizija	993	784
Neto gubici/dobici od kursnih razlika	65	57
Ostali prihodi	1	3
Troškovi zaposlenih	(1.908)	(1.541)
Troškovi amortizacije	(355)	(315)
Opšti i administrativni troškovi	(1.040)	(1.002)
Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvrjeđenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	(218)	(209)
Troškovi rezervisanja	(4)	(3)
Ostali rashodi	(31)	(24)
DOBIT/GUBITAK PRIJE OPOREZIVANJA	1.094	600
Porez na dobit	(2)	(3)
DOBIT/GUBITAK	1.091	597

2. ANALIZA FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA (nastavak)

2.1. Racio pokazatelji

Racio analiza predstavlja osnovni instrument za procjenu finasijske pozicije i potencijala Banke. Stavljanjem u odnos logički povezanih cjelina iz finansijskih iskaza (Bilans stanja i Bilans uspjeha), dolazi se do rezultata uspostavljenih relacija koji za cilj imaju ocjenu stanja i aktivnosti Banke.

Pokazatelji prinosa

U hiljadama EUR

ROE (Return on Equity) - Prinos na kapital	2024.	2023.
Neto dobit/gubitak nakon oporezivanja	1.091	597
Akcionarski kapital	23.600	23.600
Neto gubitak nakon oporezivanja / Akcionarski kapital	4,62%	2,53%

ROA (Return on assets) - Prinos na aktivu	2024.	2023.
Neto dobit/gubitak nakon oporezivanja	1.091	597
Ukupna aktiva	110.656	102.764
Neto gubitak nakon oporezivanja / Ukupna aktiva	0,99%	0,58%

Kamatna marža	2024.	2023.
Prihodi po osnovu kamata	4.529	3.554
Rashodi po osnovu kamata	(938)	(694)
Ukupna aktiva	110.656	102.764
(Prihodi po osnovu kamata - Rashodi po osnovu kamata) / Ukupna aktiva	3,25%	2,78%

Pokazatelji finansijskog položaja

U hiljadama EUR

S1	2024.	2023.
Akcionarski kapital	23.600	23.600
Ukupna aktiva	110.656	102.764
Akcionarski kapital / Ukupna aktiva	21,33%	22,97%

S2	2024.	2023.
Ukupne obaveze	92.009	85.392
Ukupna aktiva	110.656	102.764
Ukupne obaveze / Ukupna aktiva	83,15%	83,10%

S3	2024.	2023.
Poslovni prihodi (kamata +naknada)	6.342	4.905
Poslovni rashodi (kamata+naknada)	1.758	1.261
Poslovni prihodi / Poslovni rashodi	360,75%	388,97%

2. ANALIZA FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA (nastavak)

2.1. Racio pokazatelji (nastavak)

Najvažniji finansijski pokazatelji poslovanja Banke za posljednje 2 godine prikazani su u sljedećoj tabeli.

U hiljadama EUR

Opis	31.12.2024.	31.12.2023.
Likvidna aktiva (LA)	14.524	11.302
Ukupni krediti	56.200	55.143
Ukupna aktiva (UA)	110.656	102.764
Ukupna pasiva (UP)	110.656	102.764
Ukupni depoziti	81.750	74.606
Depoziti po viđenju	51.148	42.137
Ukupne pozajmice	9.306	9.523
Ukupni depoziti + pozajmice	91.056	84.129
Ukupne obaveze	92.002	85.392
Osnovna sredstva	505	681
Ukupni kapital	18.647	17.372

Pokazatelji likvidnosti		
Likvidna aktiva/depoziti	17,77%	15,15%
Likvidna aktiva/ukupne obaveze	15,79%	13,24%
Kredit/depoziti	68,75%	73,91%
Kredit/depoziti+pozajmice	61,72%	65,55%
Struktura aktive i pasive:		
Likvidna aktiva/ukupna aktiva	13,13%	11,00%
Kredit/ukupna aktiva	50,79%	53,66%
Osnovna sredstva/ukupna aktiva	0,46%	0,66%
Kapital/ukupna aktiva	16,85%	16,90%
Struktura pasive:		
Depoziti/ukupna pasiva	73,88%	72,60%
Pozajmice/ukupna pasiva	8,41%	9,27%
Depoziti+ pozajmice/ukupna pasiva	82,29%	81,87%

Na kraju 2024. godine, ratio krediti/depoziti iznosi 68,75%, što predstavlja smanjenje od 5,16% u odnosu na 2023. godinu. Razlog ovog smanjenja je sporiji rast kreditnog portfolija banke u odnosu na rast nivoa depozita.

Racio pokazatelj likvidna aktiva/ukupna aktiva na dan 31. decembra 2024. godine iznosio je 13,13%. Ovaj ratio zabilježio je povećanje u iznosu od 2,13% u odnosu na 2023. godinu.

Racio kapital/ukupna aktiva na dan 31. decembar 2024. godine zabilježio je smanjenje od 0,05 % u odnosu na 31. decembar 2023. godine.

Banka je dobro kapitalizovana, koeficijent adekvatnosti kapitala banke iznosi 19,78% i značajno veći je od minimuma propisan Zakonom o kreditnim institucijama za Banku.

2. ANALIZA FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA (nastavak)

2.2. Podaci o organima korporativnog upravljanja Pravila imenovanja i opoziva članova Uprave Imenovanje članova Upravnog Odbora

Članove nadzornog Odbora Banke imenuje i razriješava Skupština akcionara, u skladu sa odredbama Zakona o privrednim društvima i Zakona o kreditnim institucijama.

Pri tome je posebno važno istaći da je neophodan uslov za imenovanje članova Nadzornog Odbora, prethodno izdato odobrenje od strane Centralne banke Crne Gore. Navedeno odobrenje Centralne banke uslov je za registraciju članova Nadzornog Odbora u Centralnom registru za privredne subjekte.

Član Nadzornog Odbora može biti samo lice koje:

- 1) ima dobar ugled;
- 2) može u kreditnoj instituciji djelovati iskreno i pošteno i iskazivati nezavisno mišljenje, odnosno ima sposobnost da samostalno formira objektivne i nezavisne stavove pri odlučivanju i ispunjavanju drugih obaveza iz svoje nadležnosti, uključujući i preispitivanje odluka upravnog odbora, ako je potrebno;
- 3) ima odgovarajuća stručna znanja, vještine i iskustvo potrebno za vođenje poslova kreditne institucije, i koje zajedno sa ostalim članovima nadzornog odbora moraju zajedno imati stručna znanja, sposobnosti i iskustvo potrebno za nezavisno i samostalno nadziranje poslova kreditne institucije, a naročito za razumijevanje poslova i značajnih rizika kreditne institucije
- 4) može da posveti dovoljno vremena ispunjavanju obaveza iz svoje nadležnosti, i
- 5) ispunjava uslove za člana nadzornog odbora iz zakona kojim se uređuje poslovanje privrednih društava.

Za člana nadzornog odbora kreditne institucije može biti izabrano samo lice za koje je Centralna banka izdala odobrenje za obavljanje funkcije člana nadzornog odbora.

Imenovanje članova Odbora za rizike i reviziju

Kada su u pitanju članovi Odbora za rizike i reviziju, njih imenuje i razriješava Nadzorni odbor Banke. Za imenovanje članova Odbora za rizike i reviziju Zakon o kreditnim institucijama ne propisuje neophodno prethodno odobrenje od strane Centralne banke Crne Gore, kao što je to slučaj kod imenovanja članova Nadzornog odbora.

Imenovanje članova Upravnog odbora

U skladu sa članom 46 stav 1 tačka 8 Zakona o kreditnim institucijama, članove Upravnog odbora uključujući i predsjednika imenuje i razriješava Nadzorni odbor banke. Kandidati za članove Upravnog odbora moraju prethodno dobiti odobrenje Centralne banke Crne Gore, što je neophodan uslov za njihovo imenovanje.

U skladu sa članom 51 Zakona o kreditnim institucijama Upravni odbor kreditne institucije mora imati najmanje tri člana koji se imenuju na period utvrđen statutom, koji ne može biti duži od četiri godine, s tim da član kome istekne mandat može biti ponovo imenovan. Jedan od članova upravnog odbora mora biti imenovan za predsjednika upravnog odbora. Članovi upravnog odbora moraju biti u radnom odnosu u kreditnoj instituciji, sa punim radnim vremenom, i moraju voditi poslove kreditne institucije sa teritorije Crne Gore. Članovi upravnog odbora vode poslove i zastupaju kreditnu instituciju zajedno, ako statutom kreditne institucije nije drugačije određeno. Najmanje jedan član upravnog odbora mora poznavati službeni jezik u Crnoj Gori.

2. ANALIZA FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA (nastavak)

2.2. Podaci o organima korporativnog upravljanja (nastavak)

Imenovanje članova upravnog Odbora

(1) Upravni odbor kreditne institucije mora imati najmanje tri člana koji se imenuju na period utvrđen statutom, koji ne može biti duži od četiri godine, s tim da član kome istekne mandat može biti ponovo imenovan.

(2) Jedan od članova upravnog odbora mora biti imenovan za predsjednika upravnog odbora.

(3) Članovi upravnog odbora moraju biti u radnom odnosu u kreditnoj instituciji, sa punim radnim vremenom, i moraju voditi poslove kreditne institucije sa teritorije Crne Gore.

(4) Članovi upravnog odbora vode poslove i zastupaju kreditnu instituciju zajedno, ako statutom kreditne institucije nije drugačije određeno.

(5) Najmanje jedan član upravnog odbora mora poznavati službeni jezik u Crnoj Gori.

(6) Upravni odbor kreditne institucije može da ovlasti jednog ili više prokurista za zastupanje kreditne institucije, odnosno zaključivanje ugovora i preduzimanje pravnih radnji u ime i za račun kreditne institucije koje proizilaze iz usluga za koje je kreditna institucija dobila odobrenje Centralne banke, ali samo zajedno sa još najmanje jednim članom upravnog odbora kreditne institucije.

(7) Statutom kreditne institucije uređuju se uslovi koje treba da ispunjava lice kojem se daje prokura, vrsta i način davanja prokure, obim ovlašćenja iz prokure, uključujući i ograničenja u preduzimanju određenih radnji od strane prokuriste.

(8) Upravni odbor kreditne institucije dužan je da pri upisu prokurista u Centralni registar privrednih subjekata upiše i ograničenje prokure.

(9) Uslovi koje treba da ispunjava lice kojem se daje prokura, vrsta i način davanje prokure, obim ovlašćenja iz prokure, uključujući i ograničenja u preduzimanju određenih radnji od strane prokuriste, utvrđuju se statutom kreditne institucije.

Odobrenje prestaje da važi:

1. ako lice za čiji je izbor izdato odobrenje ne bude izabrano ili ne otpočne sa obavljanjem dužnosti u roku od 30 dana od dana izdavanja odobrenja;
2. danom prestanka dužnosti izvršnog direktora;
3. danom isteka ugovora o radu u banci.

Imenovanje članova drugih tijela

Pored Odbora za rizike i reviziju, Nadzorni odbor je imenovao, u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama i druga tijela kao što su: ALCO komitet, Kreditni odbor.

Članove ovih tijela imenuje i razrješava Upravni odbor na redovnim sjednicama. Za imenovanje odnosno razrješavanje članova ALCO komiteta i kreditnog odbora, nije potrebno prethodno odobrenje Centralne banke Crne Gore, u smislu odredbi Zakona o kreditnim institucijama.

Djelokrug rada i odgovornosti nadzornog Odbora

U skladu sa odredbama Zakona o kreditnim institucijama, Statuta Banke i Kodeksa korporativnog upravljanja, Nadzorni Odbor odgovoran je za sljedeći djelokrug rada:

daje saglasnost upravnom odboru na:

- ciljeve i opštu strategiju kreditne institucije,
- poslovnu politiku kreditne institucije,
- finansijski plan kreditne institucije,
- strategije i postupke procjenjivanja adekvatnosti internog kapitala kreditne institucije,
- politike i procedure za izbor i procjenu ispunjenosti uslova za članove upravnog odbora i druga lica odgovorna za vođenje poslova u okviru pojedinih područja poslovanja kreditne institucije,
- politiku primanja u kreditnoj instituciji, osim ako statutom nije uređeno da tu saglasnost daje skupština akcionara,
- akt o internoj reviziji i godišnji plan rada interne revizije;

2. ANALIZA FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA (nastavak)

2.2. Podaci o organima korporativnog upravljanja (nastavak)

Djelokrug rada i odgovornosti nadzornog Odbora (nastavak)

- nadzire postupak sprovođenja i efikasnost i efektivnost sistema upravljanja kreditnom institucijom,
- nadzire sprovođenje poslovne politike kreditne institucije, strateških ciljeva i strategije i politike preuzimanja rizika,
- nadzire sprovođenje politike primanja u kreditnoj instituciji,
- nadzire proces objelodanjivanja i komunikacija,
- nadzire adekvatnost postupaka i efikasnosti interne revizije;

Predlaže spoljnog revizora;

usvaja godišnji plan interne revizije i izvještaje interne revizije;

donosi i periodično provjerava opšta načela politike primanja u kreditnoj instituciji;

saziva sjednice skupštine akcionara, utvrđuje predlog dnevnog reda i predloge odluka za skupštinu akcionara i kontroliše njihovo sprovođenje;

bira i razrješava predsjednika nadzornog odbora;

imenuje i razrješava članove upravnog odbora uključujući i predsjednika;

imenuje i razrješava članove revizorskog odbora;

razmatra godišnji izvještaj o radu revizorskog odbora;

imenuje i razrješava članove odbora za primanja, odbora za rizike, odbora za imenovanja i druge odbore osnovane u cilju pružanja stručne pomoći u vršenju nadzora poslovanja kreditne institucije;

razmatra i zauzima stavove o nalazima iz izvještaja Centralne banke i izvještaja drugih nadzornih organa o izvršenoj kontroli, u roku od 30 dana od dana dostavljanja izvještaja o kontroli;

obavlja i druge poslove utvrđene zakonom, propisima donesenim na osnovu ovog zakona i statuta kreditne institucije.

Sjednice odbora se održavaju po potrebi, a najmanje jednom u tri mjeseca.

Član nadzornog odbora je dužan da odmah obavijesti Centralnu banku o:

njegovom izboru ili prestanku funkcije u organima upravljanja u drugom pravnom licu,

pravnim poslovima na osnovu kojih je taj član nadzornog odbora ili neko od članova njegove uže porodice direktno ili indirektno stekao akcije u pravnom licu, na osnovu kojih je samostalno ili zajedno sa članovima svoje uže porodice stekao kvalifikovano učešće u tom drugom pravnom licu, ili na osnovu kojih je njihovo učešće smanjeno ispod granice kvalifikovanog učešća.

2. ANALIZA FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA (nastavak)

2.3. Podaci o organima korporativnog upravljanja (nastavak) Djelokrug rada i odgovornosti nadzornog Odbora (nastavak)

U smislu odredaba Zakona o bankama, posebno je definisana odgovornost nadzornog odbora za:

1. uspostavljanje sistema upravljanja svim rizicima kojima je banka izložena u svom poslovanju;
2. obezbjeđivanje poslovanja banke u skladu sa zakonom, propisima Centralne banke i aktima banke, kao i za sprovođenje izrečenih mjera Centralne banke;
3. sigurnost poslovanja i finansijsku stabilnost banke;
4. tačnost svih izvještaja o poslovanju banke koji se objavljuju ili dostavljaju skupštini akcionara, Centralnoj banci i nadležnim organima.

Djelokrug rada i odgovornosti Odbora za rizike i reviziju

Odbor za rizike i reviziju čine najmanje tri člana, od kojih većina nijesu povezani sa Bankom, a imaju iskustvo na poslovima iz oblasti finansija.

Za člana Odbora za rizike i reviziju ne mogu biti birani članovi Upravnog odbora Banke.

Odbor za rizike i reviziju je odgovoran da:

- 1) savjetuje nadzorni odbor o cjelokupnoj trenutnoj i budućoj sklonosti kreditne institucije ka preuzimanju rizika i strategiji i pomaže u nadzoru nad sprovođenjem strategije od strane višeg rukovodstva, pri tom ne dovodeći u pitanje odgovornost upravnog i nadzornog odbora u cjelokupnom upravljanju rizicima i nadziranju kreditne institucije;
- 2) preispituje da li su pri određivanju cijena potraživanja i obaveza prema klijentima uzimani u obzir model poslovanja kreditne institucije i strategija rizika i ako ta cijena ne odražava rizik preuzet u odnosu na model poslovanja i strategiju rizika, predlaže upravnom odboru plan za otklanjanje nedostataka;
- 3) nezavisno od poslova odbora za primanja, sa ciljem uspostavljanja i sprovođenja odgovarajućih politika primanja, preispituje da li su pri određivanju podsticaja predviđenih sistemom primanja uzeti u obzir rizik, kapital, likvidnost i vjerovatnoća i očekivani period ostvarivanja dobiti, i
- 4) obavlja druge poslove određene propisima donesenim u skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama;
- 5) prati postupak finansijskog izvještavanja;
- 6) prati efektivnost interne kontrole i interne revizije;
- 7) prati zakonom propisanu reviziju godišnjih i konsolidovanih finansijskih iskaza;
- 8) prati nezavisnost angažovanih ovlašćenih revizora ili društava za reviziju, koji obavljaju reviziju, kao i ugovore o korišćenju dodatnih usluga koje u skladu sa članom 20 Zakona o reviziji mogu pružati ovlašćeni revizori ili društva za reviziju;
- 9) daje preporuke skupštini i Nadzornom odboru o izboru društva za reviziju ili ovlašćenog revizora;
- 10) razmatra planove i godišnje izvještaje funkcija internih kontrole, kao i druga pitanja koja se odnose na finansijsko izvještavanje, rizike i reviziju..

Odbor za rizike i reviziju podnosi godišnje izvještaje o svom radu Nadzornom odboru.

2. ANALIZA FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA (nastavak)

2.3. Podaci o organima korporativnog upravljanja (nastavak)

Djelokrug rada i odgovornosti Kreditnih odbora

Podaci o Predsjedniku i članovima Nadzornog odbora, Odbora za rizike i reviziju, su sljedeći:

Nadzorni odbor	Ime i prezime
Predsjednik	Kemalettin BAYAT
Član	Mehmet DÖNMEZ
Član	Bulent YALIM
Član	Kamil ONDER
Član	Recep TURK

Odbor za rizike i reviziju	Ime i prezime
Predsjednik	Ahmet BULUT
Član	Bulent YALIM
Član	Recep TURK

Upravni odbor	Ime i prezime
Predsjednik Upravnog odbora	Talha DOKULMEZ
Član Upravnog odbora	Goran BAKIĆ
Član Upravnog odbora	Mensur MARKIŠIĆ

Kreditni odbor	Ime i prezime
Predsjednik	Talha DOKULMEZ
Član	Mensur MARKIŠIĆ
Član	Aydin OZEREN

3. MJERE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Sve aktivnosti Banke mogu se smatrati ekološki prihvatljivim. Banka poštuje sva pravila, procedure i najbolje prakse lokalne zajednice u navedenom kontekstu.

Upravljanje otpadom

Banka u svom poslovanju u najvećoj mjeri koristi papir kao potrošni materijal. Godišnja potrošnja procijenjena je na 540 riseva papira formata A4/80g/m², što iznosi oko 270.000 listova. Najveći dio se arhivira ili uručuje klijentima dok procijenjena godišnja količina papirnog otpada iznosi do 7% ili 18.900 listova papira. S obzirom da je navedena količina značajno ispod 20t otpada, Banka nije obveznik izrade Plana upravljanja otpadom.

Uvođenjem Document Management System-a (DMS) u kasnijim godinama poslovanja potrošnja papira će se značajnije dodatno redukovati.

Upravljanje vodom

Banka se smatra skromnim potrošačem vode koji na godišnjem nivou iznosi manje od 1.200 kubika.

Upravljanje energijom

Banka u svom poslovanju u najvećoj mjeri koristi električnu energiju koja se smatra kao ekološki energetska izvor. Takođe se konstantno ulaže napor u optimizaciju električne energije za zadovoljavanje osnovnih potreba.

Mjere zaštite životne sredine (NASTAVAK)

Banka nije, shodno kriterijumima definisanim Zakonom, prepoznata kao zagađivač, i po tom osnovu ne plaća nikakve kazne ili penale. Takođe, u doglednoj budućnosti ne planira nikakav projekat koji bi mogao da ima negativan uticaj na životnu sredinu.

U skladu sa Zakonom o procjeni uticaja na životnu sredinu, ukoliko budemo smatrali da određeni projekat ili poslovna aktivnost koju budemo planirali, može ili će imati uticaj na životnu sredinu, tražićemo saglasnost nadležnog organa na elaborat o procjeni uticaja ili odluke da nije potrebna procjena uticaja na životnu sredinu.

3. PLANIRANI BUDUĆI RAZVOJ**1. Održiv rast i jačanje tržišne pozicije**

- Povećanje broja klijenata kroz ciljane marketinške aktivnosti i personalizovanu ponudu.
- Diverzifikacija portfolija kredita i depozita radi smanjenja rizika i povećanja profitabilnosti.
- Jačanje kapaciteta likvidnosti i kapitalne strukture u skladu sa planiranim rastom.

2. Digitalizacija i inovacije

- Dalje povećanje stepena digitalizacije kroz razvoj i implementaciju novih digitalnih proizvoda i usluga.
- Uvođenje inovativnih tehnologija za unapređenje korisničkog iskustva.
- Automatizacija internih procesa radi povećanja efikasnosti i smanjenja operativnih troškova.
- Dalji razvoj mobilnog i internet bankarstva u skladu sa najnovijim tržišnim trendovima i potrebama klijenata.

3. Unapređenje sistema upravljanja rizicima i interne kontrole

- Kontinuirano poboljšanje sistema upravljanja rizicima integrisanog u sve poslovne aktivnosti Banke.
- Povećanje nivoa usklađenosti sa regulatornim zahtevima i prilagođavanje novim izazovima na tržištu.
- Razvoj analitičkih modela za preciznije procjene rizika i donošenje strateških odluka.
- Jačanje internih kontrola radi minimizacije operativnih rizika i optimizacije poslovnih procesa.

4. Jačanje sinergije sa Ziraat Finance Group-om

- Nastavak bliske saradnje sa matičnom bankom i ostalim članicama Ziraat Finance Group.
- Koordinacija u oblastima upravljanja aktivom i pasivom, kao i optimizacija likvidnosti.
- Razmjena najboljih praksi u vezi sa uvođenjem novih tehnologija i digitalnih rješenja.
- Korišćenje zajedničkih resursa i znanja za unapređenje poslovanja i jačanje tržišnog učešća.

5. Povećanje kvaliteta usluga i zadovoljstva klijenata

- Unapređenje korisničkog iskustva kroz brže i efikasnije usluge.
- Uvođenje personalizovanih finansijskih proizvoda prilagođenih različitim segmentima klijenata.

- Jačanje obuke zaposlenih kako bi pružali još kvalitetniju i profesionalniju uslugu.
- Povećanje transparentnosti u poslovanju i jačanje povjerenja klijenata.

Ova strategija omogućava Ziraat Bank Montenegro da u 2025. godini ostvari stabilan rast, dodatno osnaži svoju poziciju na tržištu i pruži visok nivo usluga svojim klijentima, istovremeno ostvarujući potpunu usklađenost sa regulatornim zahtjevima i savremenim tržišnim trendovima.

4. PODACI O AKTIVNOSTIMA ISTRAŽIVANJA I RAZVOJA

5.1. Istraživanje i razvoj

Uvođenje i efikasno korišćenje novih tehnologija

Banka je u fazi svog osnivanja tokom 2015. godine uvela pažljivo osmišljene najsavremenije tehnologije koje se primjenjuju u bankarskom poslovanju. Tu se prije svega misli na hardver, softver kao i na komunikacione tehnologije.

Modernizacija opreme

Iako je riječ o kontinuiranom procesu, Banka u vremenu pisanja ovog izvještaja raspolaže sa adekvatnom savremenom opremom koja ne zahtijeva dalja značajnija investiciona ulaganja.

Automatizacija poslovanja

Automatizacija poslovanja je razvojni proces koji se kontinuirano odvija u banci imajući u vidu dinamičan razvoj ICT-a, zahtjeve tržišta, kao i djelovanje konkurencije.

Naučno-istraživačke, razvojne i tehnološke studije

Banka za sada nije imala aktivnosti u datom kontekstu.

5. PODACI O AKTIVNOSTIMA ISTRAŽIVANJA I RAZVOJA (nastavak)

5.2. Ulaganje u obrazovanje zaposlenih

Banka vodi računa o profesionalnom razvoju zaposlenih. U organizacionoj strukturi Banke postoji jedan Ovlašćeni računovođa i jedan Sertifikovani računovođa sa Licencom eksternog revizora izdatom od strane Ministarstva finansija Crne Gore. Menadžer interne revizije posjeduje sertifikat Ovlašćeni interni revizor specijalista za Banku i privredu kao i licencu eksternog revizora.

Zaposleni sa navedenim sertifikatima redovno ostvaruju kontinuiranu edukaciju organizovanu od strane Instituta Sertifikovanih računovođa i Instituta internih revizora.

Kontinuirana edukacija se izvršava praćenjem profesionalne literature, seminara, savjetovanja i simpozijuma.

Banka je na dan 31. decembra 2024. godine izdvojila 4.052 EUR za edukaciju svojih zaposlenih u zemlji.

U toku prošle godine u saradnji sa Matičnom bankom organizovani su treninzi i edukacije za zaposlene u cilju unapređenja poslovnih procesa u Banci.

6. INFORMACIJE O OTKUPU SOPSTVENIH AKCIJA, ODNOSNO UDJELA

Na dan 31. decembra 2024. godine akcionar Banke (100%) je TURKIYE CUMHURIYETI ZIRAAT BANKASI ANONIM SIRKETIU. Akcijski kapital Banke čini 23.600 običnih akcija pojedinačne nominalne vrijednosti od po 1.000 EUR. Sve emitovane akcije su u potpunosti plaćene.

Banka nije otkupljivala tokom 2024.godine sopstvene akcije/udjele.

7. POSLOVNE JEDINICE

Banka je neposredno nakon početka poslovanja u 2015. godini otvorila svoju prvu ekspozituru univerzalnog tipa koja pruža usluge klijentima, fizičkim i pravnim licima. Ekspozitura je formalno registrovana u Centralnom registru privrednih subjekata, 20. jula 2015. godine. Adresa ekspoziture je Bulevar Ivana Crnojevića br. 101, 81 000 Podgorica. Banka je tokom decembra 2018. godine otvorila još dvije ekspoziture univerzalnog tipa u Baru, na adresi: Bulevar revolucije B-11 i u Budvi, na adresi: Ulica mediteranska bb. Ekspoziture su registrovane kod Centralnog registra privrednih subjekata 24.12.2018. godine.

U ekspoziturama trenutno radi 15 zaposlenih uključujući i rukovodioce ekspozitura.

8. PODACI O FINANSIJSKIM INSTRUMENTIMA OD ZNAČAJA ZA PROCJENU FINANSIJSKOG POLOŽAJA I USPJEŠNOSTI POSLOVANJA

Na dan 31. decembra 2024. godine Banka je ostvarila dobitak u iznosu od 1.091 hiljada EUR. Ukupni regulatorni kapital na dan 31. decembra 2024. godine iznosilo je 15.983 hiljadu EUR, što predstavlja rast od 2,38% u odnosu na regulatorni kapital na dan 31. decembra 2024. godine kada su iznosila 15.611 hiljada EUR.

U odnosu na 31. decembar 2023. godine, kao posljedica povećane kreditne aktivnosti, ukupni krediti su povećani za 1,02%. Na dan 31. decembra 2024. godine ukupni krediti su iznosili 56.200 hiljade EUR, dok su na dan 31. decembra 2023. godine ukupni krediti iznosili 55.143 hiljada EUR.

Ukupna aktiva na dan 31. decembra 2024. godine iznosi 110.656 hiljade EUR, što predstavlja povećanje od 7,68% u odnosu na 2023. godinu, kada je iznosila 102.764 hiljade EUR. Navedeno je posljedica povećanja rasta kredita i potraživanja od klijenata kao i rasta kredita i potraživanja od kreditnih institucija u 2024. godini.

Ukupne obaveze Banke na dan 31. decembra 2024. godine iznose 92.009 hiljada EUR što predstavlja povećanje od 7,75% u odnosu na 31. decembar 2023. godine kada su iznosile 85.392 hiljade EUR.

Ukupan iznos depozita klijenata na dan 31. decembra 2024. godine iznose 81.750 hiljade EUR što predstavlja povećanje od 9,58% u odnosu na 31. decembar 2023. godine, kada su iznosili 74.606 hiljade EUR.

Ukupni depoziti klijenata čine 73,88% od ukupne aktive Banke.

Pozajmljena sredstva od banaka na dan 31. decembra 2024. godine iznose 9.306 hiljada EUR što predstavlja smanjenje od 2,28% u odnosu na 31. decembar 2023. godine, kada su iznosila 9.523 hiljade EUR.

Pozajmljena sredstva se sastoje od pozajmice dobijenu od strane Hipotekarne banke u iznosu od 8.000 hiljada. Preostalih 1.306 hiljada se odnosi na beskamatni kredit Ministarstva finansija na rok od 10 godina.

Ukupna pozajmljena sredstva predstavljaju od 8,41% u odnosu na ukupnu aktivu Banke.

Banka kao članica Ziraat Grupe ima pristup interbank (intergroup) money market tržištu, gdje u veoma kratkom vremenskom roku može da obezbijedi likvidna novčana sredstva u vidu pozajmica od matične banke ili od neke druge banke članice Ziraat Grupe.

Na osnovu navedenih pozicija možemo zaključiti da je Banka obezbijedila potrebnu diversifikaciju izvora finansiranja.

9. CILJEVI I METODE ZA UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM

9.1. Strategije i politike upravljanja svim vrstama rizika

Sistem za upravljanje rizicima podrazumijeva i odgovarajuću Strategiju za upravljanje rizicima, kao opšti akt koji predstavlja polaznu osnovu za izvođenje politika i procedura za upravljanje pojedinim vrstama rizika. Sistem za upravljanje rizicima je uspostavljen na način da odgovara veličini Banke, složenosti proizvoda i usluga u poslovanju kao i nivou preuzetog rizika.

Strategija za upravljanje rizicima donosi se, prema zakonskim odredbama, za vremenski period koji nije kraći od tri godine. Banka periodično, a najmanje jednom godišnje, preispituje adekvatnost strategije za upravljanje rizicima.

Banka, u skladu sa zakonom, propisima Centralne banke i dobrim praksama za upravljanje rizicima u bankama, kontinuirano upravlja svim rizicima kojima je izložena u svom poslovanju. S tim u vezi, Banka je pripremila Strategiju za upravljanje rizicima.

Banka, u skladu sa propisima, nastoji da uspostavi sistem za upravljanje rizicima, kojim se obezbjeđuje:

- identifikacija rizika koji proizilaze iz postojećih, kao i rizika koji mogu proizaći iz novih poslovnih proizvoda ili aktivnosti;
- mjerenje rizika kroz uspostavljanje mehanizama i procedura za tačnu i blagovremenu procjenu rizika;
- praćenje i analiziranje rizika i
- kontrolisanje rizika limitiranjem i minimiziranjem rizika.

9. CILJEVI I METODE ZA UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

9.1. Strategije i politike upravljanja svim vrstama rizika (nastavak)

Banka je u skladu sa Strategijom upravljanja rizicima usvojila više internih akata: politike, procedure, odluke, uputstva i slično (vidjeti poglavlje 10.4).

Za izvještavanje i nadzor nad rizicima nadležan je Upravni Odbor Banke koji nastoji upravljati svim vrstama rizika sa akcentom na kreditne, operativne i tržišne rizike.

9.2. Struktura i organizacija funkcije upravljanja rizicima

U skladu sa Zakonom, **Upravni odbor** je odgovoran za uspostavljanje sistema upravljanja svim rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju i utvrđuje politike i procedure za upravljanje svim rizicima. U tom cilju Upravni odbor je formirao stalna radna tijela za nadzor nad upravljanjem rizicima u pojedinim područjima poslovanja Banke. U odgovornosti Upravnog odbora je da, preko usvajanja strategije, politika, procedura i ostalih dokumenata iz domena upravljanja rizicima, uspostavi adekvatan odnos prinosa i rizika koji će omogućiti efikasno ostvarivanje ciljeva akcionara Banke. Upravni odbor prati efikasnost i adekvatnost sistema upravljanja rizicima u kontekstu zakonskih obaveza, ali i interesa akcionara.

Odbor za rizike i reviziju priprema prijedloge, mišljenja i stavove iz djelokruga rada za odlučivanje Odbora direktora o tim pitanjima. Osnovne dužnosti i odgovornosti Odbora za rizike i reviziju su analiziranje finansijskih iskaza Banke, razmatranje programa i izvještaja interne revizije i davanje mišljenja o nalazima interne revizije, praćenje i analiza usklađenosti poslovanja Banke sa zakonom i propisima, davanje mišljenja o izboru spoljnog revizora Banke i predlaganje iznosa naknade za vršenje revizije i dr. Odbor za rizike i reviziju analizira i prati funkcionisanje sistema upravljanja rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju i daje prijedloge za unaprjeđenje strategija, politika i procedura za upravljanje rizicima.

Odbor za rizike i reviziju najmanje jednom godišnje, kroz godišnji izvještaj o radu, podnosi Nadzornom odboru informacije i podatke o funkcionisanju sistema upravljanja rizicima, ukazuje na slabosti i daje prijedloge za unaprjeđenje i poboljšanje ovog sistema.

Komitet za upravljanje aktivom i pasivom (ALCO) razmatra mjesečne izvještaje o rizicima Sektora za upravljanje rizicima, na osnovu kojih sagledava aktuelni rizični profil Banke i postavlja ga u kontekst odnosa aktive i pasive neophodan za ostvarivanje strateških ciljeva Banke. ALCO komitet ima nadležnosti i zaduženja za upravljanje tržišnim, rizikom likvidnosti i drugim rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju, upravljanje kapitalom Banke, upravljanje cjenovnom politikom i propisivanje vrijednosti internih pokazatelja, kao i granice dozvoljenih odstupanja od pokazatelja na osnovu kojih se prati struktura bilansa stanja Banke.

Kreditni odbor je zadužen za definisanje politike izloženosti Banke i za ocjenjivanje i odbijanje svih kreditnih izloženosti koje nijesu u skladu sa tom politikom. Kreditni odbor donosi odluku o odobravanju plasmana do nivoa kada pojedinačni plasman predstavlja 10% sopstvenih sredstava Banke (velike izloženosti). Odluku o odobravanju velike izloženosti može donijeti isključivo Upravni odbor Banke.

Banka u svojoj organizacionoj strukturi ima i nezavisnu organizacionu jedinicu koja je u punoj mjeri posvećena identifikaciji, mjerenju i praćenju svih rizika kojima je Banka izložena – Sektor za upravljanje rizicima. Ovakav pristup obezbjeđuje odvojenost funkcije upravljanja, odnosno praćenja rizika od poslovne funkcije u banci, što je neophodno zbog dostizanja potrebne objektivnosti prilikom donošenja odluka.

Sektor za upravljanje rizicima je zadužen da redovno prati i analizira kvalitet cjelokupnog kreditnog portfolija i na osnovu toga predlaže formiranje odgovarajućeg iznosa ispravki vrijednosti i rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

Kod tržišnih i rizika likvidnosti i praćenja rizika portfolija hartija od vrijednosti, Sektor za upravljanje rizicima u skladu sa usvojenim politikama i u saradnji sa poslovnim dijelom određuje limite za pojedine vrste rizika, koje usvaja Upravni odbor. Sektor za upravljanje rizicima prati izloženost određenoj vrsti rizika i utvrđuje da li je ta izloženost u okviru definisanih limita i o tome izvještava ALCO komitet i Upravni odbor.

Organizacioni dio upravljanja rizicima odgovoran je i za sistem izvještavanja, kako spoljnim korisnicima (Centralna banka Crne Gore, spoljni revizor, kreditori), tako i internim korisnicima (ALCO, Upravni odbor, Odbor za rizike i reviziju, Nadzorni odbor).

9. CILJEVI I METODE ZA UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

9.3. Obim i priroda sistema izvještavanja o rizicima i sistema za mjerenje rizika

Sektor za upravljanje rizicima, analizira i procjenjuje osnovne kategorije rizika:

- kreditni rizik;
- tržišni rizik;
- rizik likvidnosti;
- rizik zemlje;
- operativni rizik i
- ostale rizike (reputacioni, rizik usklađenosti i dr.).

Kod kreditnog rizika Sektor za upravljanje rizicima i Sektor za upravljanje kreditima:

- vrše kontrolnu analizu kreditnih prijedloga, određuje se kvalitet aranžmana, klasifikuje pojedinačni plasman/klijent i utvrđuje nivo rezervacija;
- kontinuirano vrše analizu strukture i kvaliteta cjelokupnog kreditnog portfolija, koja obuhvata analizu koncentracije rizika, procjenu budućih trendova strukture i kvaliteta kreditnog portfolija, stresna testiranja kreditnog rizika i sl.;
- u okviru svoje odgovornosti koja podrazumijeva obezbjeđenje stabilnog portfolija rizičnih plasmana utvrđuju, predlažu i/ili revidiraju limite, odnosno, maksimalni nivo eksponiranja u odnosu na pojedinačne klijente, djelatnosti i geografske oblasti itd.;
- prate koncentraciju izloženosti, vode evidenciju izloženosti prema pojedinim licima, grupama povezanih lica i licima povezanim sa Bankom, pojedinim industrijskim i ekonomskim sektorima, geografskim regionima, kao i druge grupe kredita i ostalih izloženosti koje imaju slične karakteristike rizika i kontroliše da li Banka posluje u skladu sa utvrđenim limitima izloženosti;
- vode posebnu brigu o plasmanima klasifikovanim u substandardnu, lošu aktivu i/ili kao gubitak i na mjesečnom nivou podnose izvještaje ALCO i Odboru direktora;
- na mjesečnom nivou podnose ALCO i Odboru direktora Banke sveobuhvatan izvještaj o rizicima kojima je Banka izložena, u cilju davanja preporuka za upravljanje rizicima Banke, u okviru koga je elaboriran i kreditni rizik Banke;
- pripremaju pojedinačne izvještaje u nadležnosti Sektora propisane odlukama CBCG koji se dostavljaju CBCG na mjesečnom i kvartalnom nivou i
- obavlja druge poslove koji su u vezi sa praćenjem, upravljanjem i izvještavanjem o kreditnom riziku.

Sektor za upravljanje rizicima prati tržišne rizike kontrolom rizika kamatne stope, deviznog rizika, rizika likvidnosti i drugih, kao i rizik likvidnosti i rizik zemlje, sprovodeći:

- identifikaciju postojećih tržišnih rizika i tržišnih rizika koji mogu nastati usljed afirmacije novih proizvoda ili aktivnosti;
- mjerenje tržišnih rizika kroz uspostavljanje mehanizama za procjenu tržišnih rizika;
- praćenje tržišnih rizika kroz analize stanja, promjena i trendova;
- limitima;
- kontrolisanje tržišnih rizika, upravljanje rizicima adekvatno rizičnom profilu Banke, preko definisanja limita i praćenja usklađenosti poslovanja Banke sa postavljenim limitima;
- mjerenje izloženosti riziku kamatne stope jedanput mjesečno i to primjenom gap analiza i standardizovanog kamatnog šoka;
- u cilju minimizacije izloženosti riziku plasmana, Banka vrši kategorizaciju domaćih i stranih banaka, odnosno finansijskih institucija na osnovu rejtinga inostranih banaka utvrđenog od strane priznatih međunarodnih rejting agencija Standard & Poors, Fitch i Moody's i finansijskog položaja domaćih banaka, na bazi podataka iz posljednjih finansijskih iskaza domaćih banaka o bilansnoj sumi i kapitalu;
- upravljanje rizikom likvidnosti kroz praćenje ročne usklađenosti sredstava i izvora sredstava i u tom smislu priprema odgovarajuće Gap analize, praćenje koncentracije depozita po pojedinim klijentima i po ročnosti, praćenje varijabilnosti depozita i izvještavanje o poštovanju uspostavljenih limita ročne usklađenosti sredstava i izvora finansiranja i dr.;
- upravljanje rizikom likvidnosti kroz obračun i praćenje koeficijenta likvidne pokivenosti na mjesečnom nivou;
- mjerenje izloženosti riziku zemlje za sve zemlje u kojima se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika Banke. Banka sve zemlje dužnika rangira u jednu od sljedećih rizičnih kategorija: nerizične

zemlje; zemlje niskog rizika; zemlje srednjeg rizika i zemlje visokog rizika, i to minimalno dva puta u toku kalendarske godine, po potrebi i češće.

9. CILJEVI I METODE ZA UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

9.4. Politike za zaštitu od rizika, ublažavanje rizika i strategije i procesi za kontinuirano praćenje efektivnosti zaštite od rizika i ublažavanja rizika

Banka je definisala sljedeće politike, procedure i ostala interna akta Banke za ublažavanje rizika:

1. Strategija upravljanja rizicima
2. Strategija za upravljanje sa nekvalitetnim izloženostima NPE
3. Metodologija za procjenu značajnih rizika sa Popisom značajnih rizika
4. Izjava o sklonosti ka preuzimanju rizika (RAF)
5. Okvir za sklonost ka preuzimanju rizika (RAS)
6. ICAAP Politika
7. ICAAP Metodologija
8. ICAAP Izveštaj
9. Metodologija za izradu Plana oporavka
10. Plan Oporavka Kreditne institucije
11. Metodologija sa specifikacijom za obracun LCR
12. Politika upravljanja rizikom koncetracije
13. ILAAP Politika
14. Metodologija za procjenu adekvatnosti likvidnosti
15. Politika upravljanja restrukturiranim kreditima
16. Politika upravljanja deviznim rizikom
17. Procedura primjena GAP i Racio analize u procesu upravljanja deviznim rizikom
18. Politika upravljanja rizikom zemlje
19. Procedura za utvrđivanje potrebnog kapitala za rezidualni rizik
20. Politika upravljanja kamatnim rizikom
21. Politika upravljanja kreditnim rizikom
22. Godišnji plan rada funkcije kontrole rizika
23. Politika upravljanja kolateralima
24. Politika za upravljanje operativnim rizikom
25. Procedura za velike izloženosti
26. Procedura za obračun adekvatnosti kapitala
27. MSFI 9 Metodologija obezvrjeđenja
28. Procedura rada Funkcija kontrole rizika
29. Procedura za klasifikaciju plasmana
30. Politika upravljanja rizikom likvidnosti
31. Plan postupanja u nepredviđenim okolnostima - Kriza likvidnosti
32. Metodologija za validaciju IFRS 9 modela
33. Procedura za procjenu OR za aktivnosti povjerene trecim licima
34. Procedura za utvrđivanje stabilnog nivoa depozita
35. Metodologija identifikacije ključnih inrikatora rizika
36. Procedura za upravljanje operativnim rizicima
37. Procedura za utvrđivanje i praćenje statusa neispunjavanja obaveza
38. Metodologija za utvrđivanje i praćenje statusa neispunjavanja obaveza
39. Metodologija za stresno testiranje kreditnog rizika za potrebe ICAAP-a - IFRS 9
40. Metodologija za stresno testiranje kreditnog rizika za ICAAP - RWA
41. Metodologija za stresno testiranje kamatnog rizika putem NII metrike
42. Metodologija za stresno testiranje kamatnog rizika putem EVE metrike
43. Metodologija za stresno testiranje deviznog rizika
44. Metodologija za stresno testiranje rizika koncentracije
45. Metodologija za stresno testiranje operativnog rizika.

9. CILJEVI I METODE ZA UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

9.5. Sistem unutrašnjih kontrola

Banka održava i unapređuje sistem internih kontrola kojim su obuhvaćeni svi mehanizmi internih kontrola, kao i sve poslovne linije i organizacione jedinice, uključujući kontrolne funkcije, eksternalizovane aktivnosti i kanale razmjene informacija.

Ovi mehanizmi obezbjeđuju jasan, transparentan i dokumentovan proces odlučivanja, jasnu raspodjelu ovlašćenja i odgovornosti, u čijem sprovođenju na odgovarajući način učestvuju svi zaposleni, a naročito više rukovodstvo, nadzorni i upravni odbor.

Sistem izvještavanja o sprovedenim internim kontrolama se bazira na posebnim izvještajima ovlašćenih lica: menadžera interne revizije, compliance menadžera i ovlašćenog lica za sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i Menadžera rizika kao i na preporukama Odbora za reviziju.

Na ovaj način se postiže puna informisanost Nadzornog odbora o kvalitetu sistema internih kontrola u Banci i o mjerama koje je potrebno preuzeti kako bi se sistem unaprijedio.

Upravljačku kontrolu sprovodi i upravni Odbor kroz:

- Implementaciju strategija, politika, procedura i akata;
- Delegiranje dužnosti u skladu sa Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta;
- Praćenje rokova izvršavanja delegiranih poslova i realizacije planova poslovanja;
- Nadgledanja postupaka i evidencija koje se odnose na odlučivanje o poslovnim transakcijama, na svim nivoima organizacione strukture.
- Nadgledanje procesa evidentiranja poslovnih transakcija i sastavljanje finansijskih iskaza.

Uspostavljanjem opisanog sistema unutrašnjih kontrola Banka kontroliše nivo operativnog rizika kao i rizika u odnosu na postupak finansijskog izvještavanja.

9.6. Informacioni sistem

Banka počiva na tehnološki zaokruženom Informacionom sistemu baziranom na primarnoj lokaciji u Podgorici i rezervnoj lokaciji u Bijelom Polju u potpunosti sposobnom da podrži poslovanje, rast i razvoj Banke, u poslovnom i informatičkom smislu.

Produkcioni sajt u Podgorici implementiran je na hardverskoj platformi pouzdanih i poznatih brendova koji u potpunosti zadovoljavaju industrijske i tehnološke standarde.

Ključni servisi su hostovani na virtualnoj platformi sastavljenoj od fizičkih hostova i pripadajućem storage sistemu. Rezervne kopija podataka se čuvaju na zasebnoj hardverskoj platformi sastavljenoj od fizičkog servera i tape sistema, a kreiranje rezervnih kopija podataka vrši se više puta dnevno.

Mrežna infastruktura je sastavljena od core i access segmenta baziranog na switchevima, dok se komunikacija sa DR lokacijom i partnerima odvija i osigurana je firewall-ima poslednje generacije. Komunikacioni servisi za komunikaciju sa regulatorom i partnerima koriste MPLS mrežu provajdera sa kojim je Banka povezana sa dva različita fizička linka, terminirana na redundantnim uređajima. Na isti način je Banka i povezana sa globalnom Internet mrežom.

9. CILJEVI I METODE ZA UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM (nastavak)

9.6. Informacioni sistem (nastavak)

Rezervna lokacija je implementirana tako da u potpunosti preslikava primarnu lokaciju, sa nešto manjim kapacitetom u pogledu hardvera, dok je u funkcionalnom smislu u potpunosti jednaka produkcionoj lokaciji. Procedurama IT sektora jasno je definisan tehnički postupak prelaska sa primarne na rezervnu lokaciju.

Za Core Banking Sistem odabran je softverski proizvod PUB2000 kompanije Assecos SEE koji podržava poslovanje sa fizičkim i pravnim licima, kartične poslove, izveštavanja regulatora, usluge elektronskog bankarstva itd. Redovno ažuriranje softverskih verzija osigurava funkcionalnost i pouzdanost. Sem Core Banking Sistema, Banka je implementirala i dodatne softverske pakete kako bi zaokružila poslovne procese potrebne za nesmetan rast i razvoj Banke.

Banka samostalno hostuje i održava servise poput aktivnog direktorijuma, monitoringa i sistema IT sigurnosti osim korporativnog e-mail servisa koji je migriran u Ziraat Bankasi Istanbul, zvanične web stranice Banke i E-banking servisa. Sve instance Informacionog Sistema su zaštićene mehanizmima zaštite: IPS/IDS, end-point-protection, anti-spam i anti-malware. Kompletna hardverska platforma je implementirana i počiva na redundantnim uređajima, a njihovo ažuriranje se vrši na način da prate sve tehnološke aspekte i osiguravaju stabilan rad Informacionog Sistema.

9.7. Proces interne procjene adekvatnosti kapitala

Banka ima pouzdane, efikasne i svobuhvatne strategije i procese za kontinuiranu procjenu i održavanje iznosa, vrste i raspodjele internog kapitala, pod kojim se podrazumijeva kapital koji Banka smatra adekvatnim u odnosu na vrste i nivo rizika kojim je izložena, ili bi mogla biti izložena u svom poslovanju. Strategije i procesi su predmet redovnog internog preispitivanja, kojim se obezbjeđuje njihova sveobuhvatnost i srazmjernost prirodi, obimu i složenosti poslovnih aktivnosti Banke.

Banka procjenu adekvatnosti internog kapitala sprovodi jednom godišnje i dostavlja je Centralnoj Banci Crne Gore najkasnije do 30. aprila za prethodnu godinu, u skladu sa članom 18 Odluke o procjeni adekvatnosti internog kapitala kreditne institucije.

Imajući u vidu veličinu banke i njeno procentulano učešće na tržištu izveštaj o ICAAP-u se priprema u skladu sa principom proporcionalnosti.

Nivo kreditnog portfolija kao i priroda, obim i složenost poslovanja koje Banka obavlja zasniva se na korišćenju jednostavnih meroda na bazi ICAAP principa.

10. INFORMACIJE O IZLOŽENOSTI RIZICIMA CIJENA, KREDITNIM RIZICIMA, RIZICIMA LIKVIDNOSTI

Banka prepoznaje sljedeće materijalne rizike kojima je izložena ili može biti izložena u svom poslovanju:

Kreditni rizik predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitaka u poslovanju banke zbog dužnikovog neispunjavanja obaveza prema banci.

Rizik koncentracije - dio kreditnog rizika koji se odnosi na velike (povezane) individualne izloženosti i značajne izloženosti prema grupama drugih ugovornih strana, čiju vjerovatnoću neizmirenja opredjeljuju i zajednički osnovni faktori (sektor, ekonomija, geografska područje i dr.). Rizik koncentracije – za ostale rizike definiše izloženost ili skup izloženosti koje povezuju zajednički faktori rizika, a koja može dovesti do gubitaka koji mogu ugroziti poslovanje Banke.

Rezidualni rizik – podkategorija kreditnog rizika i predstavlja rizik da su priznato mjerenje rizika i tehnike za ublažavanje koje koristi Banka manje efikasni nego što se očekivalo.

Tržišni rizik je vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka po finansijskim instrumentima u bilansu i vanbilansu banke, uzrokovana promjenama u kamatnim stopama, deviznim kursovima, cijenama, indeksima i/ili ostalim tržišnim faktorima koji utiču na vrijednost finansijskih instrumenata, kao i rizicima povezanim sa prometom finansijskih instrumenata na tržištu.

Pozicijski rizik je rizik gubitka koji proizilazi iz promjene cijene finansijskog instrumenta, u slučaju izvedenog finansijskog instrumenta iz promjene cijene, odnosno varijable. Pozicijski rizik se dijeli na:

- a. opšti pozicijski rizik
- b. specifični pozicijski rizik

a. Opšti pozicijski rizik predstavlja rizik gubitka koji proizilazi iz promjene cijene finansijskog instrumenta usled promjene nivoa kamatnih stopa ili promjena na tržištu kapitala nezavisno od bilo koje specifične karakteristike tog finansijskog instrumenta.

b. Specifični pozicijski rizik predstavlja rizik gubitka koji proizilazi iz promjene cijene finansijskog instrumenta usled činjenica vezanih za njegovog izdavaoca, odnosno u slučaju izvedenog finansijskog instrumenta u vezi sa izdavaocem osnovnog finansijskog instrumenta.

Devizni rizik predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitaka po bilansnim i vanbilansnim pozicijama usled promjena valutnih kursa i/ili neusklađenosti u nivou aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti.

Operativni rizik predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitka u poslovanju banke usled neadekvatnih internih sistema, procesa i kontrola, slabosti i propusta u izvršavanju poslova protivpravnih radnji i spoljnih događaja koji banku mogu izložiti gubitku.

Rizik kamatnih stopa koji ne proizilazi iz trgovačkih aktivnosti banke (rizik kamatnih stopa iz bankarske knjige) je rizik nastanka gubitka u poslovanju banke usled promjene kamatnih stopa za stavke bilansa i vanbilansa koje nijesu namijenjene za trgovinu.

Rizik likvidnosti predstavlja vjerovatnoću da banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili vjerovatnoću da će banka za izmirivanje dospjelih obaveza morati pribavljati novčana sredstva uz značajne troškove.

Rizik zemlje predstavlja vjerovatnoću ostvarivanja gubitka za banku zbog nemogućnosti naplate potraživanja od lica izvan Crne Gore iz razloga koji su vezani za politički, socijalni i ekonomski ambijent zemlje u kojoj se nalazi sjedište, odnosno prebivalište dužnika i obuhvata političko-ekonomski rizik i rizik transfera.

Strateški rizik je postojeći ili potencijalni rizik u odnosu na prihode i kapital koji proizilazi iz promjena u poslovnom okruženju i iz nepovoljnih poslovnih odluka, neodgovarajuće implementacije odluka i nedostatka adekvatnog odgovora na promjene u poslovnom okruženju.

11. CILJEVI I POLITIKE U UPRAVLJANJU FINANSIJSKIM RIZICIMA I NEIZVJESNOSTIMA POSLOVANJA

Banka je u svome poslovanju izložena različitim rizicima od kojih su najznačajniji:

- kreditni rizik;
- tržišni rizik;
- operativni rizik;
- rizik kamatne stope i
- rizik likvidnosti;

11.1. Kreditni rizik

Izloženost kreditnom riziku ispoljava se kao rizik finansijskog gubitka koji nastaje kao posljedica nemogućnosti dužnika da ispuní sve ugovorene obaveze prema Banci. Banka upravlja preuzetim kreditnim rizikom tako što određuje limite u odnosu na velike kredite, pojedinačne korisnike kredita i povezana lica. Pomenuti rizici se kontinuirano prate i predmet su kontrole koja se vrši najmanje jednom godišnje. Kreditnim rizikom se upravlja, kako na nivou pojedinog kreditnog plasmana, tako i na nivou cjelokupnog portfolija. Izloženost riziku po pojedinačnim zajmoprimaocima, uključujući druge banke i finansijske institucije, dalje se ograničava tako što se utvrđuje limit u odnosu na bilansnu i vanbilansnu izloženost. Stvarna izloženost u odnosu na utvrđene limite se redovno prati.

U cilju obezbjeđivanja neophodnih pretpostavki za adekvatno upravljanje kreditnim rizikom, analiza izloženosti vrši se po dva osnova – na nivou pojedinačnog plasmana kada se utvrđuje bonitet i gornja granica zaduženja komitenta ili grupe povezanih komitenata i na nivou cjelokupnog portfolija po sljedećim osnovama:

- struktura portfolija po pojedinim kategorijama (kredití privredi, državi, stanovništvu, vanbilansne izloženosti);
- struktura portfolija po bonitetnim grupama (kretanja između pojedinih bonitetnih kategorija, prelazne matrice, procenat pokríća rezervama, coverage ratio);
- struktura portfolija po urednosti izmirivanja obaveza;
- struktura portfolija po djelatnostima;
- koncentracija kod klijenata tzv. velikih izloženosti (klijenti ili grupe povezanih klijenata kod kojih je izloženost veća od 10% rizičnog kapitala);
- koncentracija kredita po pojedinim geografskim regionima i dr.

Rezerve za kreditne rizike izdvajaju se u skladu sa važećom regulativom Centralne banke Crne Gore. Iznos rezervi za potencijalne gubitke po stavkama aktive obračunava se korišćenjem knjigovodstvene vrijednosti potraživanja koja se množi sa utvrđenim procentom rezervi, s tim što banka može prethodno knjigovodstvenu vrijednost stavke aktive za koju obračunava rezervu umanjiti za:

- iznos kolaterala u vidu novčanog depozita;
- iznos potraživanja koji je pokriven neopozivom garancijom;
- zemalja ili centralnih banaka zemalja OECD-a;
- matične banke ili banke koja pripada bankarskoj grupi kojoj pripada Banka;
- banaka sa rejtingom boljim od BBB+/A+, utvrđenim od eksterne agencije Standard&Poor's, odnosno ekvivalentim rejtingom drugih međunarodno priznatih rejting agencija;
- pravnih lica čije poslovanje kontroliše Centralna banka Crne Gore.

U svom poslovanju Banka nastoji da posluje sa klijentima dobre kreditne sposobnosti, kako bi smanjila što je više moguću izloženost kreditnom riziku koji predstavlja rizik da dužnici neće biti u mogućnosti da dugovanja prema Banci izmire u potpunosti i na vrijeme. Prilikom donošenja odluke o kreditiranju vodi se računa o promjenama u privredi, odnosno stanju pojedinih privrednih grana koje čine dio kreditnog portfolija Banke, a koji mogu dovesti do gubitaka koji se razlikuju od gubitaka po osnovu kojih je izvršeno rezervisanje na dan bilansa stanja. U cilju što efikasnijeg upravljanja kreditnim rizikom, Banka izrađuje stresne scenarije kreditnog rizika, pri čemu se posmatra uticaj slabljenja kvaliteta kreditnog portfolija na likvidnost, profitabilnost i adekvatnost kapitala Banke.

Banka je u dosadašnjoj praksi pri donošenju odluka o odobravanju plasmana vodila računa o poštovanju maksimalno dozvoljene izloženosti ka jednom licu ili grupi povezanih lica. Svi do sada odobreni plasmani su u skladu sa definisanim internim limitima, kao i limitima koji su definisani aktuelnom zakonskom regulativom.

11. CILJEVI I POLITIKE U UPRAVLJANJU FINANSIJSKIM RIZICIMA I NEIZVJESNOSTIMA POSLOVANJA (nastavak)

11.1. Kreditni rizik (nastavak)

Usaglašenost sa pokazateljima poslovanja propisanim od strane Centralne banke Crne Gore na dan 31. decembra 2024. godine je prikazana u narednoj tabeli:

Pokazatelji poslovanja propisani od strane CBCG	Propisani Limit	Ostvareni pokazatelji poslovanja na dan 31. decembra	
	CBCG	2024.	2023.
Koeficijent adekvatnosti kapitala banke	min 14.37%	19,78%	26,77%
Izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica*	max 25%	22,60%	21,95%
Zbir velikih izloženosti	max 800%	264,07%	234,74%
Ukupna izloženost prema licima povezanim sa Bankom	max 200%	21,20%	21,14%
Ukupna izloženost prema zaposlenim licima u Banci	max 1%	0,64%	0,68%
Koeficijent likvidnosti banke	min 1	2,29	1,86
LCR	Min 100%	408,67%	576,39%

Pored kredita, Banka je klijentima odobravalala i garancije i akreditive, koji predstavljaju vanbilansne izloženosti.

Ocjena kreditne sposobnosti je bila osnova za odobravanje svakog plasmana, definisanog maksimalnog iznosa zaduženja (limita). Banka je procjenjivala kreditnu sposobnost klijenta služeći se prvenstveno alatima kao što su kvantitativna (finansijska) i kvalitativna analiza i procjenom kvaliteta kolaterala, ne zanemarujući načela vrednovanja preuzetih rizika kroz klasifikaciju plasmana i potencijalnih obaveza Banke. Prije odobravanja kredita i drugih plasmana Banka procjenjuje dužnikovu kreditnu sposobnost uzimajući u obzir kriterijume koje je utvrdila internim aktom, kao i pravnu valjanost i procijenjenu vrijednost kolaterala.

Ublažavanje kreditnog rizika podrazumijeva održavanje rizika na prihvatljivom nivou Banke, odnosno održavanje prihvatljivog kreditnog portfolija. Ublažavanje kreditnog rizika se sprovodi kroz ugovaranje adekvatnih sredstava obezbjeđenja potraživanja. Vrijednost kolaterala izračunava se kao njegova neto vrijednost, pod kojom se podrazumijeva tržišna vrijednost umanjena za sve troškove koji se odnose na realizaciju kolaterala. Tipovi instrumenata obezbjeđenja su:

- depoziti;
- pravo zaloge na industrijskim mašinama, hartijama od vrijednosti, zalihama i vozilima;
- hipoteke na nepokretnostima;
- mjenice (korporativne i lične);
- ovlašćenja za naplatu sa računa;
- administrativne zabrane;
- žiranti (za kredite odobrene fizičkim licima);
- polise osiguranja i
- bankarske garancije.

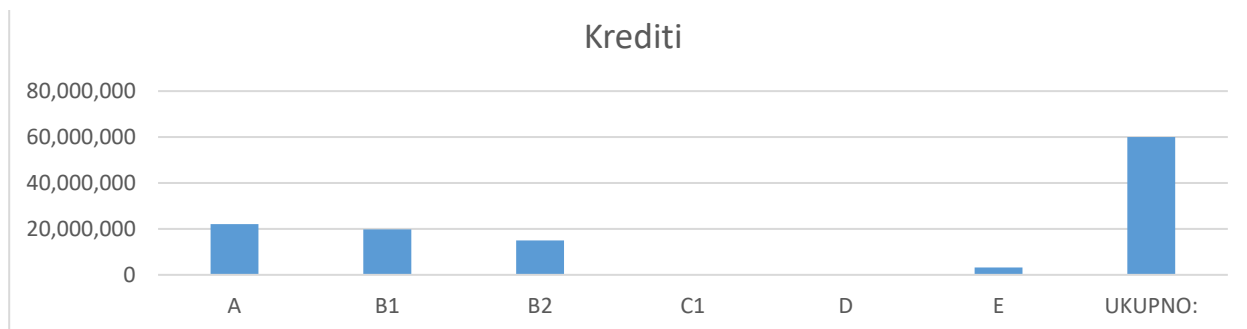
Nakon izvršene procjene finansijskog stanja i kreditne sposobnosti dužnika, kao i nakon sagledavanja vrijednosti i pravne sigurnosti kreditne zaštite i drugih relevantnih faktora, Sektor upravljanja kreditima utvrđuje klasifikaciju dužnika kao mjeru očekivanog kreditnog rizika, verifikuje interni rejting, te daje svoj stav o opravdanosti preuzimanja identifikovanog rizika.

11. CILJEVI I POLITIKE U UPRAVLJANJU FINANSIJSKIM RIZICIMA I NEIZVJESNOSTIMA POSLOVANJA (nastavak)

11.1. Kreditni rizik (nastavak)

Struktura kreditnog portfolija prikazana je na sljedećem grafikonu:

Grafikon 1 - Struktura kreditnog portfolija

Banka je u 2018. godini počela sa primjenom međunarodnog standarda finansijskog izvještavanja MSFI 9 koji je stupio na snagu od 01.01.2018. i koji je zasnovan je modelu očekivanih kreditnih gubitaka i zamjenio model nastalih gubitaka u skladu sa IAS 39.

Osnovni princip modela očekivanih kreditnih gubitaka je da prikaže opšti model pogoršanja ili poboljšanja kreditnog boniteta finansijskih instrumenata.

Iznos očekivanih kreditnih gubitaka (ECL) koji se priznaje kao trošak rezervisanja zavisi od obima kreditnog obezvrjeđenja od inicijalnog priznavanja. Postoje dva osnova za obračun:

- Očekivani gubitak u periodu od 12 mjeseci (Stage 1) koji se primjenjuje za sva sredstva (od inicijalnog priznavanja) sve dok ne postoji značajno pogoršanje kreditnog rizika;
- Očekivani gubitak u cjelokupnom periodu trajanja kredita (Stage 2 i 3) koji se primjenjuje kada je prisutan značajan porast kreditnog rizika na individualnoj ili kolektivnoj osnovi.

Stage 2 i 3 se razlikuju u tome kako se priznaje prihod od kamate. U Stage-u 2 prihod od kamate je obračunat na bruto knjigovodstvenu vrijednost. U Stage-u 3 prihod od kamate je obračunat na neto knjigovodstvenu vrijednost.

Na svaki datum izvještavanja vrši se procjena da li je bilo značajnog porasta kreditnog rizika od inicijalnog priznavanja i da li je finansijsko sredstvo obezvrijeđeno za svaki portfolio kako bi se odredio primjenjiv obračun rezervisanja (za 12 mjeseci ili za cjelokupni vijek trajanja sredstva) i vrsta osnove za priznavanje prihoda od kamata (bruto knjigovodstvena vrijednost ili neto knjigovodstvena vrijednost)

Segmentacija finansijskih instrumenata se može promijeniti tokom vremena naročito u dugom roku kako nove informacije o individualnim i kolektivnim finansijskim instrumentima postaju dostupne ili se promijeni portfolio Banke (npr. uvođenje nove vrste kreditnog proizvoda ili industrija klijenta postane važnija s obzirom na karakteristiku rizika itd.). Kao rezultat segmentacija je predmet periodičnog ponovnog razmatranja.

Parametri korišćeni pri obračunu rezervisanja za kreditne gubitke (PD i LGD) su odvojeno procjenjeni po segmentima u zavisnosti od vrste klijenta i vremenske kategorije (bucket-a).

Banka trenutno nije u mogućnosti da procijeni PD vijeka trajanja iz razloga nedostatka istorijskih podataka.

Stoga do momenta kada dostupna količina podataka ne omogući razvoj modela kolektivne procjene.

Banka će koristiti podatke na nivou crnogorskog bankarskog sistema koje je objavila CBCG.

11. CILJEVI I POLITIKE U UPRAVLJANJU FINANSIJSKIM RIZICIMA I NEIZVJESNOSTIMA POSLOVANJA (nastavak)

11.1. Kreditni rizik (nastavak)

Na datum izvještavanja vrši se procjena da li je bilo značajnog porasta kreditnog rizika u odnosu na datum inicijalnog priznanja i da li je finansijsko sredstvo obezvrijeđeno kako bi se odredio primjenjiv obračun rezervisanja (za 12 mjeseci ili za cjelokupni vijek trajanja sredstva).

Kreditno sredstvo je dodjeljeno u Stage 1, ukoliko uslovi za Stage 2 ili Stage 3 nisu ispunjeni.

Prikaz koji slijedi objašnjava proces obračuna obezvrijeđenja.

Segmentacija portfolija	Ocjena boniteta (klasifikacione grupe)	Staging	Metod Procjene	
Pravna lica: Krediti pravnim licima Fizička lica: Krediti fizičkim licima * U budućnosti, u zavisnosti od razvoja portfolija Banke, moguća je dodatna segmentacija (koja će uzimati u obzir karakteristike kreditnog rizika)	Vremenske kategorije (bucket-i): 1 (bez kašnjenja) 2 (1 do 30 dana kašnjenja) 3 (31 do 60 dana kašnjenja) 4 (61 do 90 dana kašnjenja) 5 (91 do 120 dana kašnjenja) 6 (121 do 180 dana kašnjenja) 7 (181 do 360 dana kašnjenja)	Stage 3 - Dani kašnjenja > 90 - kredit je obezvrijeđen Stage 2 - Dani kašnjenja > 30 - Pogoršanje rejtinga - Ekspertsko mišljenje Stage 1 - Sva potraživanja koja nisu u Stage 2 ili Stage 3	Izloženost klijenta >= EUR 300 hiljada Izloženosti koje nisu predmet inidividualne procjene	Individualna procjena Kolektivna procjena

Stage	Bilansna izloženost
1	23.374
2	33.394
3	3.234
UKUPNO:	60.001

Način obezvrijeđenja	Bilansna izloženost
Individualno	18.704
Kolektivno	41.298
UKUPNO:	60.001

Stage	Vanbilansna izloženost
1	14.491
2	1.533
3	-
UKUPNO:	16.024

Način obezvrijeđenja	Vanbilansna izloženost
Individualno	0
Kolektivno	16.024
UKUPNO:	16.024

11. CILJEVI I POLITIKE U UPRAVLJANJU FINANSIJSKIM RIZICIMA I NEIZVJESNOSTIMA POSLOVANJA (nastavak)

11.2. Tržišni rizik

Banka je izložena tržišnim rizicima. Tržišni rizik je rizik mogućnosti nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital Banke po osnovu gubitaka u okviru bilansnih i vanbilansnih pozicija usljed kretanja cijena na tržištu. Tržišni rizik se prvenstveno odnosi na promjene kamatnih stopa, deviznih kurseva i cijene akcija, tako da su najznačajniji rizici koji se izvode iz tržišnog rizika sljedeći:

- Devizni rizik;
- Pozicijski rizik (cjenovni i rizik kamatne stope);
- Tržišni rizici koji su povezani sa kreditnim rizikom (rizik druge ugovorne strane i rizik poravnanja).

Internim aktima za upravljanje tržišnim rizikom definiše se način identifikacije, mjerenja, praćenja i upravljanja rizikom kamatne stope, valutnim rizikom, cjenovnim rizikom i drugim rizicima koji su povezani sa trgovačkim aktivnostima. Interni akti za upravljanje tržišnim rizikom su prilagođena obimu poslovanja Banke.

11.2.1. Devizni rizik

Rizik od promjene kurseva stranih valuta jeste rizik od promjene vrijednosti sredstava i obaveza, usljed promjene kursa strane valute.

Banka devizni rizik mjeri i ograničava dnevno i to na agregatnoj osnovi i individualno po valutama.

Neto otvorena devizna pozicija banke na kraju dana, za pojedinačnu valutu koja se dnevno nalazi na referentnoj kursnoj listi Evropske Centralne banke, ne može iznositi više od 15% osnovnog kapitala Banke.

Zbir neto otvorenih deviznih pozicija na kraju dana za sve valute koje se dnevno nalaze na referentnoj kursnoj listi Evropske Centralne banke, ne može iznositi više od 20% osnovnog kapitala Banke.

Neto otvorene pozicije na kraju dana za ostale valute ne mogu iznositi više od:

- 5% osnovnog kapitala banke, pojedinačno po valuti;
- 10% osnovnog kapitala, ukupno za sve ostale valute Banke.

Finansijska pozicija i novčani tokovi Banke su izloženi efektima promjena kursa valuta. Izloženost deviznom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

Banka je u maloj mjeri izložena deviznom riziku, obzirom na činjenicu da je na dan 31. decembra 2024. godine imala devizna sredstva u USD u iznosu od 1.568 hiljada i obaveze u istoj valuti od 1.538 hiljada što je rezultiralo neto dugom pozicijom u iznosu od 30 hiljada.

Na osnovu navedenog Banka nije bila u obavezi da izdvaja kapital po osnovu pokrića izloženosti deviznom riziku obzirom da je neto devizna pozicija manja od 2% regulatornog kapitala (na dan 31. decembra 2023. godine iznosi manje od 2% sopstvenih sredstava).

Sve ostale pozicije finansijskih sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2024. godine bile su u valuti EUR.

11.3. Operativni rizik

Operativni rizik predstavlja rizik od gubitaka usled nedostatka ili neadekvatnosti internih procesa, ljudi i sistema ili zbog eksternih događaja. Takođe, operativni rizik može biti posljedica angažovanja lica izvan banke, protivpravnih radnji, slabosti i propusta u izvršavanju poslova i sl.

U cilju adekvatnog upravljanja operativnim rizikom Banka je razvila Politiku identifikovanja, mjerenja i kontrolisanja ove vrste rizika. Politikom su propisani osnovni principi upravljanja operativnim rizikom u cilju postizanja optimalno prihvatljivog nivoa rizika.

Pojava koja predstavlja izvor operativnog rizika se može klasifikovati u jednu od 7 kategorija događaja:

- interne prevare;
- eksterne prevare;
- propusti u odnosima sa zaposlenima i u sistemu bezbjednosti na radu;
- problemi u odnosima sa klijentima, u plasmanima proizvoda i u poslovnoj praksi banke;
- štete na fizičkoj imovini banke;
- prekidi u poslovanju i greške u sistemima banke i
- izvršenje transakcija, isporuka i upravljanje procesima u banci.

11. CILJEVI I POLITIKE U UPRAVLJANJU FINANSIJSKIM RIZICIMA I NEIZVJESNOSTIMA POSLOVANJA (nastavak)

11.3. Operativni rizik (nastavak)

Operativni rizik povezan sa kreditnim rizikom odnosi se na događaj koji proizilazi iz kreditnog rizika, a obuhvata neki od elementa operativnog rizika (npr. greška prilikom izvršenja nekog procesa, interna/eksterna prevara, komercijalni spor).

Kvalifikovanje operativnog rizika povezanog sa kreditnim rizikom zahtijeva da se ispune 2 uslova:

- Neizmireni kredit i kašnjenje nosioca kredita - kreditni rizik;
- Slučaj operativnog rizika, interni nedostatak (greška prilikom izvršenja, interna/eksterna prevara) ili eksterni događaj (eksterna prevara, komercijalni spor) koji djelimično ili potpuno doprinosi kreditnom gubitku.

Izloženost operativnom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

Cilj upravljanja operativnim rizikom je da se obezbijedi da nivo izloženosti operativnom riziku bude u skladu sa Strategijom upravljanja rizicima i politikama Banke, odnosno minimiziranje gubitaka po osnovu operativnih rizika.

Banka koristi jednostavni metod za izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik i on na dan 31. decembra 2024. godine iznosi 423 hiljada.

11.4. Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja rizik da banka neće moći da obezbijedi dovoljan obim (novčanih) sredstava za pokriće svih obaveza (bilansnih i vanbilansnih) na dan njihovog dospijea.

Rizik likvidnosti se identifikuje na osnovu dnevnih, dekadnih, mjesečnih i kvartalnih, projekcija likvidnosti tj. na osnovu gap-ova koji su nastali usled neusklađenosti sredstava i izvora sredstava.

Aдекватno upravljanje rizikom likvidnosti predstavlja osnovni uslov za sigurno i efikasno poslovanje banke. Kvalitet upravljanja rizikom likvidnosti zavisi od bilansne strukture Banke, odnosno usklađenosti priliva i odliva sredstava. Potrebna likvidnost ostvaruje se racionalnim upravljanjem sredstvima i obavezama u cilju održavanja odgovarajućeg srazmjera između likvidne aktive i nestabilne pasive.

Banka je u cilju stvaranja sekundarnih rezervi likvidnosti vršila ulaganja u dužničke hartije od vrijednosti u iznosu od 15.674 hiljada EUR. Na dan 31. decembra 2024. godine dio portfolija dužničkih hartija od vrijednosti odnosi se na hartije od vrijednosti izdate od strane Ministarstva finansija Crne Gore u iznosu od 13.284 hiljada EUR, koje su klasifikovane dijelom kao raspoložive za prodaju a dijelom se drže do dospijea.

Takođe, Banka u svom portfelju ima i 3.390 hiljada EUR hartija od vrijednosti izdatih od strane Ministarstva finansija Republike Turske, koje su klasifikovane kao hartije od vrijednosti koje se drže do dospijea.

Na osnovu praćenja i mjerenja osnovnih indikatora likvidnosti (dnevni i dekadni koeficijenti likvidnosti, LCR), utvrđeni koeficijenti pokazuju da Banka u toku 2024. godine nije imala problema sa likvidnošću i da su koeficijenti likvidnosti bili iznad limita vrijednosti propisanih od strane Centralne banke. Dnevni koeficijent likvidnosti na dan 31. decembra 2024. godine iznosio je 2,27 (31. decembra 2023 godine: 1,86) dok je minimalna vrijednost ovog koeficijenta definisana Odlukom Centralne banke iznosila 0,9. Koeficijent likvidne pokrivenosti (LCR) na dan 31. decembra 2024. Godine iznosio je 408,67%

Banka je dužna da nivo likvidnosti održava tako da pokazatelj likvidnosti iznosi najmanje:

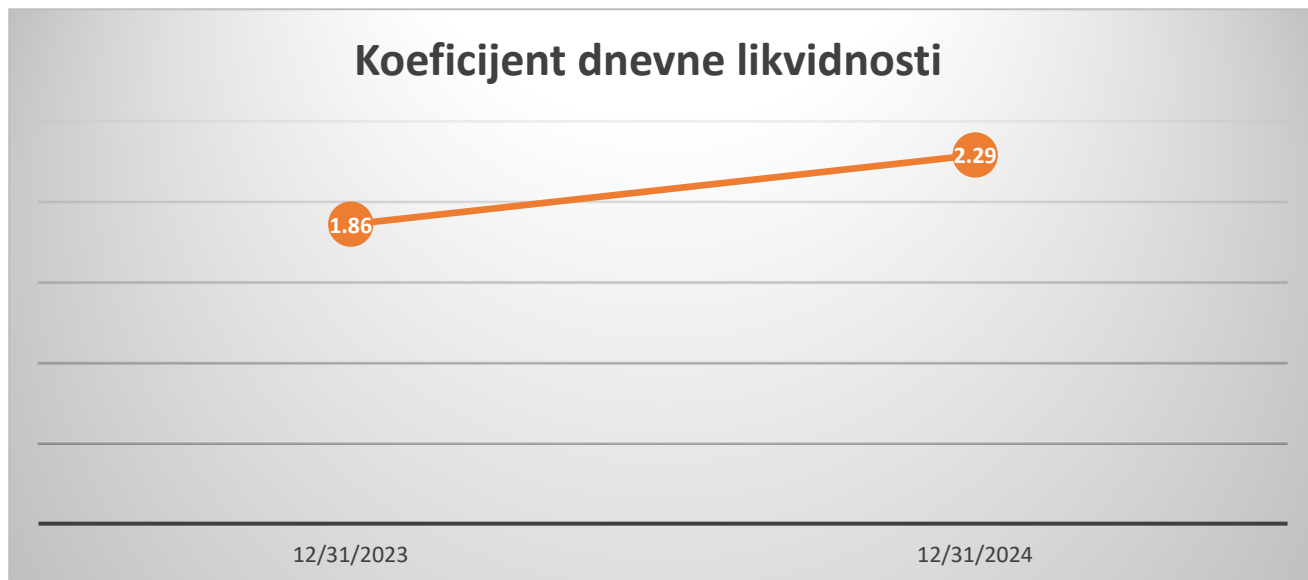
- 1) 0,9 - kada je izračunat za jedan radni dan;
- 2) 1,0 - kada je izračunat kao prosjek pokazatelja likvidnosti za sve radne dane u jednoj dekadi;
- 3) 100% - minimalni pokazatelj likvidne pokrivenosti.

11. CILJEVI I POLITIKE U UPRAVLJANJU FINANSIJSKIM RIZICIMA I NEIZVJESNOSTIMA POSLOVANJA (nastavak)

11.4. Rizik likvidnosti (nastavak)

Koeficijent dnevne likvidnosti za 2023. i 2024. godinu prikazana je u sljedećem grafikonu:

Grafikon 2 – Koeficijent dnevne likvidnosti

Koeficijent dekadne likvidnosti (posljednja dekada) prikazana je na sljedećem grafikonu:

Grafikon 3 – Koeficijent dekadne likvidnosti

Likvidnost Banke je snažno podržana od strane majke banke, koja obezbeđuje pozajmice ili prekonoćne depozite u slučaju potrebe za likvidnim sredstvima. Takođe, Banka je definisala i usvojila Plan za upravljanje likvidnošću u slučajevima ugrožene likvidnosti ili nepredviđenih okolnosti, kojim su jasno definisane dužnosti, zadaci i nosioci zadataka koji se trebaju izvršiti u slučaju ugrožene likvidnosti Banke.

12. IZJAVA O PRIMJENI KODEKSA KORPORATIVNOG UPRAVLJANJA

U skladu sa Zakonom o kreditnim institucijama ("Sl. list CG", br. 72/19, 82/20, 8/21), Banka je danom registracije kao akcionarsko društvo stekla svojstvo pravnog lica. Kao akcionarsko društvo, Banka reguliše međusobne odnose svih zainteresovanih subjekata u skladu sa svojim Osnivačkim aktom i Statutom.

Organi Banke su Skupština akcionara, Odbor direktora, Odbor za reviziju i Izvršni direktori. Uloge organa društva definisane su Statutom i Kodeksom korporativnog upravljanja.

Kodeks korporativnog upravljanja postao je nezaobilazan element poslovnih izvještaja u godišnjem izvještaju menadžmenta na osnovu odredbe člana 14 Zakona o računovodstvu ("Sl. list CG", br. 145/21 i 152/22).

Po svojoj sadržini ovaj Kodeks predstavlja skup pravila i principa za unaprjeđenje prakse korporativnog upravljanja.

U dijelu upravljanja, Banka primjenjuje najbolje međunarodne prakse korporativnog upravljanja.

U prvom redu Kodeksom korporativnog upravljanja definisani su odnosi između Skupštine akcionara, Nadzornog Odbora, Odbora za rizike i reviziju i Upravnog Odbora.

Korporativno upravljanje se uspostavlja na način:

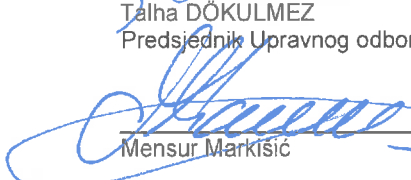
- Da se u svim segmentima korporativnog upravljanja poštuje pravni okvir Crne Gore i dobra praksa poslovanja;
- Da u tom okviru postavlja principe koji su fleksibilni i daju prostor Odboru direktora da na najbolji način upravlja i rukovodi Bankom i postiže postavljene ciljeve;
- Da svi međusobni odnosi zainteresovanih strana u funkcionisanju Banke budu jasno diferencirani, da nema preklapanja niti praznina u odgovornostima i nadležnostima, te da kod svih zainteresovanih strana bude uspostavljena ravnoteža odgovornosti i obaveza, odnosno prava i nadležnosti;
- Da se odnosi među svim zainteresovanim stranama postave tako da kod svih preovlađuje zajednički interes, odnosno interes Banke u odnosu na njihove pojedinačne interese;
- Da se u potpunosti, efikasno i efektivno izvršavaju sve funkcije upravljanja i rukovođenja Bankom, odnosno da se Bankom upravlja na način koji dovodi do postizanja postavljenih ciljeva i zadataka.

U primjeni pravila korporativnog upravljanja implementirana su navedena akta, kao i druga interna akta Banke i u samoj primjeni istih ne postoje odstupanja.

U Podgorici, 5. mart 2025. godine

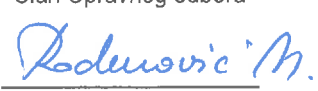
Potpisano u ime Ziraat Bank Montenegro AD, Podgorica:

Talha DOKULMEZ
Predsjednik Upravnog odbora

Mensur Markišić
Član Upravnog odbora

Enes Kurpejović
Član Upravnog odbora

Milanka Radunović
Rukovodilac sektora finansijskog
menadžmenta

BDO d.o.o. Podgorica

Bulevar Svetog Petra Cetinjskog 149
81000 Podgorica

Montenegro

Tel: +382 20 228 449

Fax: + 382 20 228 449

www.bdo.co.me

BDO d.o.o. Podgorica, privredno društvo osnovano u Crnoj Gori, je članica BDO International Limited, kompanije sa ograničenom odgovornošću sa sjedištem u Velikoj Britaniji, i dio je međunarodne BDO mreže firmi članica.

BDO je brend ime za BDO mrežu i za svaku BDO firmu članicu.

BDO d.o.o. Podgorica, a limited liability company incorporated in Montenegro, is a member of BDO International Limited, a UK company limited by guarantee, and forms part of the international BDO network of independent member firms.

BDO is the brand name for the BDO network and for each of the BDO Member Firms.